

ՕՐԱԿԵՐՊ

ՀՄՄԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐ ՄԻՍԱՔԻԱՆ (1925-1957)

69րդ ՏԱՐԻ - Թիկ 18.185

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

L.S.E.-ՊԵՏՏՐՈՒՄԵԱՆԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՍՈՒԼԻՍԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՅ
ԵԿԵՂԵՑԻԿՆ
ՍԵՆ-ՏԸՆԻԻ
ՄԱՅՐ ՏԱԺԱՐԸ

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ՈԳԵԿՈՉԵՑ ԿԻԼԻԿԻԱՆ ԵՒ ԻՐ ՎԵՐՋԻՆ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

Հայաստանի նախագահը որ Փարփղ կը
դառնուէր Կիլիկեան Հայաստանի ցուցա-
հանդէսին բացումին առիթով, մամուլ
ասուլիս մը տուաւ «Ալից» պանդոկին մէկ
քահնին մէջ Հոկտեմբեր 29-ի առաւաւը
ուր ներկայ էին շուրջ 70 լրադրողներ:

Նախագահը ակնարկելով ցուցահանդէս-
ին, նախ գիտել տուաւ թէ պատերազմին,
ցափակումին, ցուրտին առընչուղ
իխական մարդկուու քով, Հայաստան
պէտք է նաեւ միջազգային մամուլին մէջ
տեղ գրական ազգակներով, որոնց
լաւագոյն մէկ օրինակն է նոյն ցուցա-
հանդէսը: Դրական ազգակներու գլխաւոր
նիթառող նկատեց ան երկրին քաղաքա-
կան կայուն վիճակը, ի տարբերութիւն
նախակին իսորհրդային շարք մը հանրապե-
տութիւններու: Ասուր գաղտնիքը կը տես-
էր հողի սեփականաշնորհուամին մէջ որ
կատարուած էր յարմար ժամանակին: Նախագահը
միլիոն բնակչէ կայ Հայաստան որոնց
հացուցած բերքը կը կերպէ 2 միլիոն
հոլի, ինչ որ հակառակ բոլոր դժուա-
րութիւններուն, իրենց վճռակամութիւ-
նը կուտար շարունակելու նոյն ուղղու-
թեամբ: Խորհրդարանը կը քննարկէ սե-
փականաշնորհուամին յառաջիկայ հան-
դրուանները որոնց վիճարկումին ընթաց-
քին կը զատորուուէին պահպանողական
և յեղաջրական ուժերը: Այսինքն, տըն-
առական հարցը կը ստանար քաղաքա-
կան թիվ:

Լ. Տէր - Պետրոսեան որպէս յաջողու-
թիւններու մարդ լիշեց նաեւ մշակութա-
լին ուր նկատելի էին Փիլհարմոնիայի,
կարիքներու միութեան աշխատանքները:
Այս շրջարկին մէջ գետելեց նաեւ նախորդ
երեկոյեան բացուած առաջարկի մէջ նեւ
կուգները վերաբերեց նաեւ նախորդ
երեկոյեան բացուած առաջարկի մէջ նեւ
կուգները վերածուեցան հրապարակա-
դիւններու եւ գրականութիւնը փոխարին-
ուցաւ հրապարականութեամբ: Տպա-
րական մարզին կը ճնշէր թուղթի, տպա-
րանի մէծ ծալսքը, սակայն գրական ար-
եւէ ներկայացնող գործերը անպայման
որեւէ ձեւով լոյս կը տեսնէին: Այսօր
կարեւոր ոչ թէ գրութիւն ընկերային դիրքն
էր, այլ գործին արժէքը:

Քաղաքական մարզի հարցումներուն
պատասխանելով, Հայաստանի նախագա-
կան բացուած թէ ՀՅԴ-ն առանձին ընդ-
դիմութիւն նկատուելու բաւարար զօրու-
թիւն չունէր, այլ միայն գումարուելով
այլ կուսակցութիւններու եւ շարժումնե-
րու: այսպէս որ սխալ էր մտածել որ
ՀՅԴ-ն կառավարութիւն հակառակութիւն
մը կրնայ արդելք հանդիսանալ կառավա-
րական գործընթացին: Հարաբաղի օրի-
նական մասին նախագակ կրկնեց իր
առական մէծ ծալսքը, սակայն գրական ար-
եւէ ներկայացնող գործերը անպայման
որեւէ ձեւով լոյս կը տեսնէին: Այսօր
կարեւոր ոչ թէ գրութիւն ընկերային դիրքն
էր, այլ գործին արժէքը:

Քաղաքական մարզի հարցումներուն
պատասխանելով, Հայաստանի նախագա-
կան բացուած թէ ՀՅԴ-ն առանձին ընդ-
դիմութիւն նկատուելու բաւարար զօրու-
թիւն չունէր, այլ միայն գումարուելով
այլ կուսակցութիւններու եւ շարժումնե-
րու: այսպէս որ սխալ էր մտածել որ
ՀՅԴ-ն կառավարութիւն հակառակութիւն
մը կրնայ արդելք հանդիսանալ կառավա-
րական գործընթացին: Հարաբաղի օրի-
նական մասին նախագակ կրկնեց իր
առական մէծ ծալսքը, սակայն գրական ար-
եւէ ներկայացնող գործերը անպայման
որեւէ ձեւով լոյս կը տեսնէին: Այսօր
կարեւոր ոչ թէ գրութիւն ընկերային դիրքն
էր, այլ գործին արժէքը:

Քաղաքական մարզի հարցումներուն
պատասխանելով, Հայաստանի նախագա-
կան բացուած թէ ՀՅԴ-ն առանձին ընդ-
դիմութիւն նկատուելու բաւարար զօրու-
թիւն չունէր, այլ միայն գումարուելով
այլ կուսակցութիւններու եւ շարժումնե-
րու: այսպէս որ սխալ էր մտածել որ
ՀՅԴ-ն կառավարութիւն հակառակութիւն
մը կրնայ արդելք հանդիսանալ կառավա-
րական գործընթացին: Հարաբաղի օրի-
նական մասին նախագակ կրկնեց իր
առական մէծ ծալսքը, սակայն գրական ար-
եւէ ներկայացնող գործերը անպայման
որեւէ ձեւով լոյս կը տեսնէին: Այսօր
կարեւոր ոչ թէ գրութիւն ընկերային դիրքն
էր, այլ գործին արժէքը:

Քաղաքական մարզի հարցումներուն
պատասխանելով, Հայաստանի նախագա-
կան բացուած թէ ՀՅԴ-ն առանձին ընդ-
դիմութիւն նկատուելու բաւարար զօրու-
թիւն չունէր, այլ միայն գումարուելով
այլ կուսակցութիւններու եւ շարժումնե-
րու: այսպէս որ սխալ էր մտածել որ
ՀՅԴ-ն կառավարութիւն հակառակութիւն
մը կրնայ արդելք հանդիսանալ կառավա-
րական գործընթացին: Հարաբաղի օրի-
նական մասին նախագակ կրկնեց իր
առական մէծ ծալսքը, սակայն գրական ար-
եւէ ներկայացնող գործերը անպայման
որեւէ ձեւով լոյս կը տեսնէին: Այսօր
կարեւոր ոչ թէ գրութիւն ընկերային դիրքն
էր, այլ գործին արժէքը:

Քաղաքական մարզի հարցումներուն
պատասխանելով, Հայաստանի նախագա-
կան բացուած թէ ՀՅԴ-ն առանձին ընդ-
դիմութիւն նկատուելու բաւարար զօրու-
թիւն չունէր, այլ միայն գումարուելով
այլ կուսակցութիւններու եւ շարժումնե-
րու: այսպէս որ սխալ էր մտածել որ
ՀՅԴ-ն կառավարութիւն հակառակութիւն
մը կրնայ արդելք հանդիսանալ կառավա-
րական գործընթացին: Հարաբաղի օրի-
նական մասին նախագակ կրկնեց իր
առական մէծ ծալսքը, սակայն գրական ար-
եւէ ներկայացնող գործերը անպայման
որեւէ ձեւով լոյս կը տեսնէին: Այսօր
կարեւոր ոչ թէ գրութիւն ընկերային դիրքն
էր, այլ գործին արժէքը:

Քաղաքական մարզի հարցումներուն
պատասխանելով, Հայաստանի նախագա-
կան բացուած թէ ՀՅԴ-ն առանձին ընդ-
դիմութիւն նկատուելու բաւարար զօրու-
թիւն չունէր, այլ միայն գումարուելով
այլ կուսակցութիւններու եւ շարժումնե-
րու: այսպէս որ սխալ էր մտածել որ
ՀՅԴ-ն կառավարութիւն հակառակութիւն
մը կրնայ արդելք հանդիսանալ կառավա-
րական գործընթացին: Հարաբաղի օրի-
նական մասին նախագակ կրկնեց իր
առական մէծ ծալսքը, սակայն գրական ար-
եւէ ներկայացնող գործերը անպայման
որեւէ ձեւով լոյս կը տեսնէին: Այսօր
կարեւոր ոչ թէ գրութիւն ընկերային դիրքն
էր, այլ գործին արժէքը:

Քաղաքական մարզի հարցումներուն
պատասխանելով, Հայաստանի նախագա-
կան բացուած թէ ՀՅԴ-ն առանձին ընդ-
դիմութիւն նկատուելու բաւարար զօրու-
թիւն չունէր, այլ միայն գումարուելով
այլ կուսակցութիւններու եւ շարժումնե-
րու: այսպէս որ սխալ էր մտածել որ
ՀՅԴ-ն կառավարութիւն հակառակութիւն
մը կրնայ արդելք հանդիսանալ կառավա-
րական գործընթացին: Հարաբաղի օրի-
նական մասին նախագակ կրկնեց իր
առական մէծ ծալսքը, սակայն գրական ար-
եւէ ներկայացնող գործերը անպայման
որեւէ ձեւով լոյս կը տեսնէին: Այսօր
կարեւոր ոչ թէ գրութիւն ընկերային դիրքն
էր, այլ գործին արժէքը:

Քաղաքական մարզի հարցումներուն
պատասխանելով, Հայաստանի նախագա-
կան բացուած թէ ՀՅԴ-ն առանձին ընդ-
դիմութիւն նկատուելու բաւարար զօրու-
թիւն չունէր, այլ միայն գումարուելով
այլ կուսակցութիւններու եւ շարժումնե-
րու: այսպէս որ սխալ էր մտածել որ
ՀՅԴ-ն կառավարութիւն հակառակութիւն
մը կրնայ արդելք հանդիսանալ կառավա-
րական գործընթացին: Հարաբաղի օրի-
նական մասին նախագակ կրկնեց իր
առական մէծ ծալսքը, սակայն գրական ար-
եւէ ներկայացնող գործերը անպայման
որեւէ ձեւով լոյս կը տեսնէին: Այսօր
կարեւոր ոչ թէ գրութիւն ընկերային դիրքն
էր, այլ գործին արժէքը:

Քաղաքական մարզի հարցումներուն
պատասխանելով, Հայաստանի նախագա-
կան բացուած թէ ՀՅԴ-ն առանձին ընդ-
դիմութիւն նկատուելու բաւարար զօրու-
թիւն չունէր, այլ միայն գումարուելով
այլ կուսակցութիւններու եւ շարժումնե-
րու: այսպէս որ սխալ էր մտածել որ
ՀՅԴ-ն կառավարութիւն հակառակութիւն
մը կրնայ արդելք հանդիսանալ կառավա-
րական գործընթացին: Հարաբաղի օրի-
նական մասին նախագակ կրկնեց իր
առական մէծ ծալսքը, սակայն գրական ար-
եւէ ներկայացնող գո

ՄԱԿԱՐԱԿԱՆ 60-ԱՄ ԵԱԿ

ՇԱԿԱՍԱՐԻ ՕՀԱՆՔ

ՄՈՒՇԵԼ ԳԱԼՇՈՅԵԱՆ
(1933 - 1980)

Օհանը աչքը կպցրել էր, թէ չէ, լսեց կանչը՝
-- Օհան...:

Նա աչքերը բացեց եւ սարսուաց:

Նստեց անկողնում եւ մթան մէջ խաչակրնեց:

-- Իմ հօր ձէն էր, -- ակամայ պատուհանից նայեց գուրս, իմ ողորմածիկ հօր ձէն էր, շակուած հայեացը պատեց սենեակուա:

Թոռները խաղաղ քնած էին: Նա որոնեց հօր անուանակիր թռանը, նշմարեց, ինչաւ մաշճակալից, չիմացաւ ինչու, ուզեց արթնացնել նրան: Հօր անուանակիր թռուանը, բայց խնայեց եւ ափիկելով դնաց ձաշասենեակ, անցաւ միւս ննջարանը, ուր որդին եւ հարսն էին քնած: Որդին առանց կանչի արթնացաւ: Հայրը, ոտից դուխ ձերմակ՝ ձերմակ բեղ ու մազերով, ձերմակ ներքնաշոյերով, անորոշ ահով էր լցոնել սենեակը:

-- Դու ձէն լսեցի՞ր, -- հարց տուեց շայրը:
-- Ի՞նչ ձէն, բարօ:
-- Իմ հօր ձէն քու ականջ չընկա՞ւ:
Որդին հասկացաւ, որ հօր հետ անսովոր մի բան է կատարում: Եւ պահի մէջ զգաց՝ եկել է ժամանակը, որ հօրը հայրութիւն անի: Ու հաւաքեց իրեն:

-- Բարօ, քո հերը կա՞յ որ ձէնը լսենք: Դու մոռացի՞լ ենո...:

-- Մոռացի՞լ ես: -- Հայրը բարի քմծինացից, ինչպէս թէ, ուրեմն Օհանը չպիտի, որ հայրը չկայ: Ամբողջ ականջ առաջ ականջ առաջ առաջ ամպամ է պատմէկ՝ սպանուեց կապացի ամպամ է կապացի իրեն, որ հայրը առաջ ամպամ է պատմանակը, որ հօրը հայրութիւն անի: Այն ժամանակ ինքը տանըհնեւ տանըհնեւ առաջ ամպամ է: Այն ժամանակ ինքը տանըհնեւ տանըհնեւ առաջ ամպամ է:

-- Ի՞նչ ամո՞յշ է իշխուած: Իմ որ հիմա, մի քիչ առաջ, Օհանը իր հօր ձայնը լըսեց, զա հաստատ ու հաստատ է: Որդին կարող է չաւատալ, հարսը (որ արթնացի ու չուրաց մէկ սկսարային էր նայում, մէկ ամուսնուն) կարող է չաւատալ, բայց Օհանը իր ականջներին հաստատ է:

-- Ի՞ն գարնան գիշեր վկայ, -- երդուեց Օհանը, -- իմ հօր ձէն էր:

Որդին ու հարսը տարակուսած նայեցին իրար: Յետոյ հարսը ջուր բերեց եւ, չնայած Օհանը ծարաւ չէր, տեղի տուեց յորդուանքներին՝ խմեց մի բաժակ ջուր եւ որդու ու հարսի ուղեկցութեամբ դնաց պառկելու:

«Մահան ես արէ ... Տղի խելք, մարդն իր հօր սպանուել կը մոռնա՞յ»:

Օհանը այսօրուայ պէս է իշխուած հայրը ծոցից հանեց գանակը: Ասկը կոթով, լայնչեղը գանակ էր, հայրը նոր էր ձեռք դցել եւ պահում էր ծոցում:

«Թէ մեռնել է, էլ խոխուալն ի՞նչ է»:

-- Հայրը հայհոյեց եւ բացեց գանակը:

Առաւու էր. ասկեարները նորից խումբը մոռմք սասնուում» էին՝ Ծովասարի փէշերը: «Կիրակո՞ս... էլօ՞... Սերո՞ք... Ռեհա՞ն...», - ասկեարները հայերէն կանչում էին, արէ՞ք արէ՞ք, - որպէսզի թիփուտ ու մացաների, բարերի մէջ էր ծոցում:

«Թէ մեռնել է, էլ խոխուալն ի՞նչ է»:

-- Հայրը հայհոյեց եւ բացեց գանակը:

Առաւու էր. ասկեարները նորից խումբը մոռմք սասնուում» էին՝ Ծովասարի փէշերը: «Կիրակո՞ս... էլօ՞... Սերո՞ք... Ռեհա՞ն...», - ասկեարները հայերէն կանչում էին, արէ՞ք արէ՞ք, - որպէսզի թիփուտ ու մացաների, բարերի մէջ էր ծոցում:

-- Քիշիք, - խնդրեց որդին, -- կէս գիշերն անց է, բարօ:

Օհանը երեխայի պէս տարուերեց զլուխը:

-- Իմ երեխն է կը դայ, - ասաց, - քնել կայ ու կայ, զառ: Մէծ քուն կայ, - եւ մէկն ու կարուկ դայ չէ: Օղորմի էս երգն ստեղծողի հօր ... ճիշդ ու ճիշդ էպէշէս էր, ևաշօ: Գարնան բացուելուն պէս է ... Օհանը ուղեց պատմել Ծովասարի մասին: Բայց երկմտեց: - Պատմի՞մ, թէ՞ երդում:

-- Քիշիք, - խնդրեց որդին, -- կէս գիշերն անց է, բարօ:

Օհանը երեխայի պէս տարուերեց զլուխը:

-- Իմ երեխն է կը դայ, - ասաց, - քնել կայ ու կայ, զառ: Մէծ քուն կայ, - և մէկն ու կարուկ դայ չէ: Օղորմի էս երգն ստեղծողի հօր ... ճիշդ ու ճիշդ էպէշէս էր, ևաշօ: Գարնան բացուելուն պէս է ... Օհանը ուղեց պատմել Ծովասարի մասին: Բայց երկմտեց: - Պատմի՞մ, թէ՞ երդում:

-- Քիշիք, - խնդրեց որդին, -- կէս գիշերն անց է, բարօ:

Օհանը երեխայի պէս տարուերեց զլուխը:

-- Իմ երեխն է կը դայ, - ասաց, - քնել կայ ու կայ, զառ: Մէծ քուն կայ, - և մէկն ու կարուկ դայ չէ: Օղորմի էս երգն ստեղծողի հօր ... ճիշդ ու ճիշդ էպէշէս էր, ևաշօ: Գարնան բացուելուն պէս է ... Օհանը ուղեց պատմել Ծովասարի մասին: Բայց երկմտեց: - Պատմի՞մ, թէ՞ երդում:

-- Քիշիք, - խնդրեց որդին, -- կէս գիշերն անց է, բարօ:

Օհանը երեխայի պէս տարուերեց զլուխը:

-- Իմ երեխն է կը դայ, - ասաց, - քնել կայ ու կայ, զառ: Մէծ քուն կայ, - և մէկն ու կարուկ դայ չէ: Օղորմի էս երգն ստեղծողի հօր ... ճիշդ ու ճիշդ էպէշէս էր, ևաշօ: Գարնան բացուելուն պէս է ... Օհանը ուղեց պատմել Ծովասարի մասին: Բայց երկմտեց: - Պատմի՞մ, թէ՞ երդում:

-- Քիշիք, - խնդրեց որդին, -- կէս գիշերն անց է, բարօ:

Օհանը երեխայի պէս տարուերեց զլուխը:

-- Իմ երեխն է կը դայ, - ասաց, - քնել կայ ու կայ, զառ: Մէծ քուն կայ, - և մէկն ու կարուկ դայ չէ: Օղորմի էս երգն ստեղծողի հօր ... ճիշդ ու ճիշդ էպէշէս էր, ևաշօ: Գարնան բացուելուն պէս է ... Օհանը ուղեց պատմել Ծովասարի մասին: Բայց երկմտեց: - Պատմի՞մ, թէ՞ երդում:

-- Քիշիք, - խնդրեց որդին, -- կէս գիշերն անց է, բարօ:

Օհանը երեխայի պէս տարուերեց զլուխը:

-- Իմ երեխն է կը դայ, - ասաց, - քնել կայ ու կայ, զառ: Մէծ քուն կայ, - և մէկն ու կարուկ դայ չէ: Օղորմի էս երգն ստեղծողի հօր ... ճիշդ ու ճիշդ էպէշէս էր, ևաշօ: Գարնան բացուելուն պէս է ... Օհանը ուղեց պատմել Ծովասարի մասին: Բայց երկմտեց: - Պատմի՞մ, թէ՞ երդում:

-- Քիշիք, - խնդրեց որդին, -- կէս գիշերն անց է, բարօ:

Օհանը երեխայի պէս տարուերեց զլուխը:

-- Իմ երեխն է կը դայ, - ասաց, - քնել կայ ու կայ, զառ: Մէծ քուն կայ, - և մէկն ու կարուկ դայ չէ: Օղորմի էս երգն ստեղծողի հօր ... ճիշդ ու ճիշդ էպէշէս էր, ևաշօ: Գարնան բացուելուն պէս է ... Օհանը ուղեց պատմել Ծովասարի մասին: Բայց երկմտեց: - Պատմի՞մ, թէ՞ երդում:

-- Քիշիք, - խնդրեց որդին, -- կէս գիշերն անց է, բարօ:

Օհանը երեխայի պէս տարուերեց զլուխը:

-- Իմ երեխն է կը դայ, - ասաց, - քնել կայ ու կայ, զառ: Մէծ քուն կայ, - և մէկն ու կարուկ դայ չէ: Օղորմի էս երգն ստեղծողի հօր ... ճիշդ ու ճիշդ էպէշէս էր, ևաշօ: Գարնան բացուելուն պէս է ... Օհանը ուղեց պատմել Ծովասարի մասին: Բայց երկմտեց: - Պատմի՞մ, թէ՞ երդում:

-- Քիշիք, - խնդրեց որդին, -- կէս գիշերն անց է, բարօ:

Օհանը երեխայի պէս տարուերեց զլուխը:

-- Իմ երեխն է կը դայ, - ասաց, - քնել կայ ու կայ, զառ: Մէծ քուն կայ, - և մէկն ու կարուկ դայ չէ: Օղորմի էս երգն ստեղծողի հօր ... ճիշդ ու ճիշդ էպէշէս էր, ևաշօ: Գարնան բացուելուն պէս է ... Օհանը ուղեց պատմել Ծովասարի մասին: Բայց երկմտեց: - Պատմի՞մ, թէ՞ երդում:

-- Քիշիք, - խնդրեց որդին, -- կէս գիշերն անց է, բարօ:

Օհանը երեխայի պէս տարուերեց զլուխը:

-- Իմ երեխն է կը դայ, - ասաց, - քնել կայ ու կայ, զառ: Մէծ քուն կայ, - և մէկն ու կարուկ դայ չէ: Օղորմի էս երգն ստեղծողի հօր ... ճիշդ ու ճիշդ էպէշէս էր, ևաշօ: Գարնան բացուելուն պէս է ... Օհանը ուղեց պատմել Ծովասարի մասին: Բայց երկմտեց: - Պատմի՞մ, թէ՞ երդում:

-- Քիշիք, - խնդրեց որդին, -- կէս գիշերն անց է, բարօ:

Օհանը երեխայի պէս տարուերեց զլուխը:

Տիկին Մարի Մաղմանեան,
Տէր եւ Տիկին Սարմէն Մաղմանեան եւ
զաւակները,
Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Մահսեսեան եւ
զաւակները,
Տէր եւ Տիկին Պատրիկ Մաղմանեան եւ
զաւակները,
Տէր եւ Տիկին Վիգէն Մաղմանեան եւ
զաւակները,
Տէր եւ Տիկին Պոլոս Մաղմանեան եւ
զաւակները,
Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Մաղմանեան
եւ զաւակները,
Տէր եւ Տիկին Արմենակ Մաղմանեան եւ
զաւակները,
Ինչպէս նաև Մաղմանեան, Կիւլիլուան,
Ճնանեան ընտանիքները խոր ցաւով կը
ծանուցանեն իբրև ամուսնոյն, հօր, մէծ-
հօր, եզրօր եւ ազգականին՝

ՄՈՎԱԼԵՍ ՄՈՅԱՑԱՆԵԱՆԻ
մահը որ պատահեցաւ նոյեմբեր 3-ին, 68
տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի,
երեքարթի, նոյեմբեր 9, ժամը 10-ին,
Փարիզ Ս. Յովհ. - Մկրտիչ Եկեղեցին

15, rue Jean Goujon, Paris 8^e

Ոչ ծաղիկ, ոչ ծաղկեպսակ:
Ըստ ողբացեալին փափաքին փոխան
ծաղիկի նուէրեն՝ Դարոցասէր Տիկնանց
Կարժարանին կամ հայ մամուլին:

Մահագի չստացողներէն կը խնդրուի
մերկայս իբրև այդ նկատի:

«ՅԱ.Ա.Զ.» մահակցութիւնները
ողբացեալին ընտանիքին:

(Հար. Ա. Էջեն)

Նեցած մամուլի ասուլիսին յայտնած է
որ անցեալ 9 ամիսներու ընթացքին Հան-
րապետութեան արդիւնաբերական ար-
տադրութիւնը հասած է 94 միլիոն ռուբ-
լիի, ինչ որ սակայն անցեալ տարուան
նոյն ժամանակաշրջանի 85%-ը, իսկ 1993-ի
համար նախառուուած ընկերա առանձին
ասկան ծրագրի 72%-ը միայն կը ներկա-
յացնէ: Ան աւելցուցած է նաև որ Հոկ-
տեմբերին արտադրութիւնը հասած է
25 միլիոն ռուբլիի, ինչ որ կը նշանակէ
թէ ընթացքը բարդապահման մէջ է: Անդ-
րագանալով արդիւնաբերութեան բնա-
գաւառի աշխատավարձերուն, նախա-
րարը յիշած է թէ աշխատաւորներու
10%-ը կը ստանայ աւելի քան 60 հազար
ռուբլի, մեծ մասը՝ 25 - 60 հազար ռուբլի
եւ միայն 5%-ը՝ նուազագոյն աշխատա-
վարձք:

**

ՕԴԱԿԱՑԱՆ
ՄԱՐՍԱԶԵՐԾ ԱՌԵՒՏՈՒՐ

«Չուարթնոց» օդակայանի անօրէնու-
թիւնը կը ծրագրէ օդակայանի նորակա-
ռոյց միջազգային հասուածին մէջ հաս-
տատել տարադրամով գործող մաքսէ
գերծ առեւուրու: Այս ուղղութեամբ կ'ա-
կընկալուի ինչպէս Հայաստանի այնպէս
ալ Սփիռքի կարմակերպութեանց գոր-
ծակցութիւնը: Կարելի է դամել Փարա
հետեւալ թիւերուն՝ 28 - 15 - 97 եւ
77 - 22 - 11 :

*

ՄԱՐՄԵԼԱԴԻ
ՀԱՅՈՒՍԱՆԻ Մէջ

Այս օրերուն Հայաստան կը գտնուէին
ԻԻՄՖ. Մարսէլի ճիւղէն խումբ մը
բժիշկներ, որոնց այցելութեան նպատակն
էր դարձ տալ լապրուսիակի-ի և արուես-
տական բժնաւորման կերպութեանը հաս-
տառապահ աշխատանքներուն: Անոնք կը
մասնակցին նաև քանի մը կիրահասու-
թիւններու:

*

ՆԱՄԱԿԻՆԵՐ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԻՒՐՏԵՐԵՐՆ

Հայաստանի Քիւրտերու անունով Հա-
յաստանի Քիւրտ մասաւորականներու Խոր-
ութեան եւ «Քիւրտիստան» Կոմիտէն նա-
մակներ դրկած են նախագահ Գլինթընի-
ու Ելյոնի, ուր իննդրած են ջանք չինա-
յել զարգելու համար թրքական կառավա-
րութեան վերջին շրջաններուն ձեռնարկած
յարձակութերը Քիւրտիստանի դէմ, որոնք խաղաղ բնակչութեան մօտ հարի-
տաւոր զոհերու պատճառ եղած են:

La Section d'Etudes Arméniennes de
l'INALCO
a le regret de vous faire part du décès de
YANN LE GALL
Etudiant en cinquième année d'arménien
survenu le 2 Novembre à l'âge de 35 ans.

Ayant connu l'Arménie lors d'une mission humanitaire en 1989, il était devenu un des étudiants les plus assidus de la Section. Depuis deux ans, il avait œuvré pour faire connaître en France les activités de l'association culturelle Ghevond Alichan (Erevan) dont il était le Président en France.

La cérémonie d'inhumation aura lieu à la Chapelle du Père Lachaise, Vendredi 5 Novembre à 8 heures 30.

ENFIN DISPONIBLE !

MANUEL D'ARMENIEN OCCIDENTAL

WESTERN ARMENIAN HANDBOOK
FOR NON-ARMENIAN SPEAKERS

- Une méthode novatrice et radicale pour apprendre à parler, lire et écrire l'arménien.
- Une méthode audiovisuelle testée avec succès auprès des adultes et des jeunes scolaires.
- Une méthode utilisable chez soi et en cours collectif.

3 volumes en couleur + 1 coffret de 4 cassettes audio (2 heures d'enregistrement) contenant les dialogues des leçons - sketches et les chansons, l'enregistrement des leçons d'écriture, ainsi que les exercices structuraux.

Prix spécial de souscription jusqu'au 31 Décembre 1993, les 3 volumes et les 4 cassettes audio : 550 F. (plus 50 F. frais d'expédition). Après cette date, le Manuel complet sera vendu 700 F. (plus 50 F. frais d'expédition).

Pour recevoir, envoyez vos bulletins de souscription avec vos chèques à l'ordre de l'auteur - éditeur :

Mme Hilda Kalfayan-Panossian.
8, rue Lamennais, 92370 Chaville,
Tél. : (1) 47 - 50 - 97 - 51.

BULLETIN DE SOUSCRIPTION, A DETACHER ET A ENVOYER

Nom :
Prénom :
Adresse :
..... Tél. :
Désire recevoir exemplaire(s) du
Manuel d'Arménien Occidental Pour
les Non-Arménophones (3 volumes et
4 cassettes audio) et envoie F.
par chèque. Signature :

77 - 22 - 11 :

*

ՕԴԱԿԱՑԱՆ
ՄԱՐՄԵԼԱԴԻ ԱՌԵՒՏՈՒՐ

LE ROYAUME ARMENIEN DE CILIGIE

CHAPELLE DE LA SORBONNE
Place de la Sorbonne

PARIS

EXPOSITION

Du 29 Octobre au 30 Novembre

Tous les jours de 11h à 19h.
(Les Vendredis jusqu'à 22h).

17, rue Charles Péguy, Sevran
Հեռածայնել ապահովելու համար տե-
ղերը -
46 - 58 - 03 - 17 (ժամը 20-էն ետք)
43 - 83 - 92 - 75

ՀՈԳԵԱՆԳԻՒԹԻՒՆ

Տիկին Հելին Հանտալեան կը ծանու-
ցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը
կատարուի Կիրակի, նոյեմբեր 7, Փարիզի
Սուրբ Յովհաննէս - Մկրտիչ Եկեղեցին իր
հօր՝

ՄԻՀԱՆԱԿ ՀԱՆՏԱԼԵԱՆԻ
մահուան քառասումքին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը
յարգողներուն:

CONCERT du Vendredi 5 Novembre à l'Amphithéâtre de la Sorbonne

Modification de programme
BAGHDASSAR OHANIAN (baryton)
remplacera Armand Arabian.

ՊՈԼՍԱՀԱՅ ՄՀԱԿ. ՄԻԹԻԹԻՒ ՄԱՐՍԵԼ

Նոյեմբեր 14, Կիրակի
Պատարագ և հոգեհանգստեան պաշտօն
Ս. Թարգմանչաց
Մայր Եկեղեցոյ մէջ
ի յիշատակ
մեղմէ անդարձ բահնուած
Պոլսեցիներու
ԿԱՐԵ Եղիշէ Պատարագին
Առաջնորդ Գերմանիոյ
Հովանաւորութեամբ՝
ՏԱՐՈՆ Եղիշէ Ճիշճանի
կարողիկասկան Պատարագին
Փոխանորդ Հարաւային Յահանայի
Յաւարտ պատարագի հոգեհանչ Ա.
Զըրաշեան սրահին մէջ:

LE SEMINAIRE D'ANAHIDE TER-MINASSIAN

consacrée aux «Communautés arméniennes
19e - 20e siècles» reprend le mardi 9 Novembre.

Le séminaire a lieu à la Maison des
Sciences de l'Homme
54, Bd. Raspail, Paris 5e — Salle 801
les deuxièmes et quatrièmes mardis de
chaque mois de 17h30 à 19h30.

ՀԱՄԱԳՈՎԱՅԻՆ ՓԱՄԻ

ՀԱՄ

«A N V E R S 9 3»,

CAPITALE EUROPEENNE DE LA CULTURE :

L'anniversaire de Jordaens et le cabinet de Rubens

Elue Capitale européenne de la culture pour 1993, Anvers, organise, parmi les nombreuses manifestations du programme, la célébration du 400e anniversaire de la naissance de l'un de ses plus célèbres peintres, Jacob Jordaens.

La grande exposition présentée au Musée Royal des Beaux-Arts se propose de donner une meilleure connaissance de l'œuvre du peintre, d'une part, en présentant des œuvres de techniques différentes (peintures, dessins et de remarquables tapisseries) et, d'autre part, en insérant l'ensemble dans son contexte historique.

Ainsi, parallèlement aux scènes joyeuses de la vie quotidienne auxquelles nous a habitués Jordaens, apparaissent, de façon plus réservée, les préoccupations religieuses du peintre. Discrètement calviniste dans l'atmosphère catholique résultant de la domination espagnole sur la ville au XVIe, Jordaens peint des scènes protestantes sans manquer pour autant d'accepter les commandes que lui font les autorités ou les familles catholiques. Jordaens a joui d'une longue vie (1593-1678) (il survit à ses contemporains Rubens et Van Dyck qui meurent, respectivement en 1640 et 1641), une vie typiquement bourgeoise, dans laquelle l'horizon se résume aux limites. Ainsi n'a-t-il jamais effectué le voyage d'Italie et s'est-il contenté de quelques déplacements à Bruxelles. Le peintre nous donne l'image de sa confortable vie anversoise dans un autoportrait le représentant aux côtés

de sa femme (la fille de son maître van Noort) et de sa fille Elizabeth (1621, Musée du Prado). Le décor, un jardin avec les symboles de l'amour et de la fidélité représentés par des animaux (le perroquet et le chien) ou des personnages mythologiques (Cupidon), ainsi que les vêtements sombres du couple, contrastant avec les couleurs de la servante, indiquent le bien être équilibré et sans surprise dans lequel travaille l'artiste. Pour Jordaens, la vie équilibrée n'est cependant pas synonyme de monotonie. Le peintre insiste sur les deux aspects de sa personnalité, la face du travail, d'une part, et, d'autre part, la face ludique. L'illustration de cette double composante nous est donnée dans deux autoportraits, l'un d'eux représentant le peintre dans une pose spirituelle, une feuille de papier ou une gravure à la main, et l'autre nous montrant l'artiste avec la physionomie grotesque du joueur de cornemuse, les joues enflées, le visage déformé par le souffle. Ce thème populaire et comique renvoie également à la vanité de la peinture dont le message, en dernière instance, n'est qu'un souffle vide, une «enflure», comme disait Pascal. Nous retrouvons le joueur de cornemuse dans les *Trois musiciens*, tableau qu'Eugénio d'Ors considérait comme le plus moderne du Musée du Prado, plus moderne même que Goya. Moderne au point, affirmait-il, d'être celui qui mérite le moins de se trouver dans le musée; moderne au point de pouvoir être intégré, sans détonner, à toute

exposition officielle présentée dans une capitale européenne ou américaine (*Trois heures au Musée du Prado*).

Le plaisir et la joie de vivre apparaissent également dans de nombreux tableaux représentant des scènes de familles, s'inscrivant dans la tradition flamande qui associait la carrière du peintre à son entourage familial, voyait le succès professionnel et le bien-être familial comme un reflet l'un de l'autre, et considérait enfin l'art comme une production domestique, une industrie familiale. La famille en vient à servir de modèle à plusieurs niveaux. Elle se fait, par exemple, modèle vivant du modèle transcendental de la Sainte Famille. Par ailleurs, la femme du peintre, en tant que «muse», devient le modèle de nombreux personnages religieux ou mythologiques. Jordaens souligne particulièrement le rôle de la famille dans un tableau (aujourd'hui à St.-Petersbourg) célébrant son entrée à la Guilde de St Luc d'Anvers, en 1615. L'artiste, en s'y représentant entouré des membres de sa famille, montre par conséquent le lien entre la maison et l'atelier, c'est-à-dire, pour reprendre les termes de Svetlana Alpers, le «lien positif et fort entre l'art et la famille» que Rembrandt

par
Chaké MATOSSIAN
Docteur en philosophie et théorie
de la communication
Professeur à l'Université Nouvelle
de Lisbonne

brisera, en refusant d'introduire le confort domestique dans ses toiles (*L'atelier de Rembrandt*).

Jacob Jordaens peint ses enfants avec une grande sensibilité, soit pour eux-mêmes, dans des portraits, soit en les incluant dans des scènes religieuses ou mythologiques. Ce sont les épisodes mythologiques qui nous mettent en présence des grasses femmes propres à la peinture flamande et, particulièrement, de celle de Jordaens. S'il est vrai, comme le notait Eugénio d'Ors, que nous passons de la «corpulence héroïque» à l'«obésité bourgeoise», nous nous trouvons également face à une équivalence établie entre la chair et la matière. Jordaens transforme le spectateur en voyeur, principalement dans le tableau contant la légende de Gygès, où la reine, nue, représentée à l'échelle du réel, regarde effrontément le spectateur en lui présentant son derrière. Par sa dimension et son thème, le tableau questionne l'innocence du regard et les conséquences du voir, le passage du voir au faire, à l'acte. Mais il le fait dans l'esprit de la peinture flamande, c'est-à-dire, avec gaieté. Si l'on ne peut vraiment parler de génie en ce qui concerne Jordaens, l'on peut, en revanche, parler de talent et de plaisir.

Nous savons d'ailleurs, par Roger de Piles, que Rubens a non seulement vu mais aussi copié et annoté les dessins anatomiques de Vinci. Toutefois, à la différence du génie toscan qui a toujours cherché l'origine de la vie en accord avec la médecine de Galien et la téléologie aristotélique, Rubens ne témoigne d'aucune pratique de la dissection et se satisfait d'une profondeur que l'on pourrait dire superficielle, en ce qu'elle ne va pas au-delà des muscles ou des os. Et, parce que, à la différence de Vinci, Rubens ne s'intéresse pas au lieu de l'origine, il ne dessine aucune anatomie de femme. Celle-ci, «géométriquement imparfaite», est seulement vue comme ensemble paradigmatische de chair (mélange de lait et de sang), c'est-à-dire de matière, de couleur, de surface (superficielle), au contraire de l'homme, structuré, profond. L'art de Rubens démontre ainsi, au fondement de ses choix théorico-pratiques un vieux imaginaire philosophique posant l'analogie secrète entre dessin, structure, homme en opposition à couleur, surface, femme.

Les dessins révèlent combien Rubens

vanche, considérer sa production comme l'un des exemples privilégiés du moment idéal de la peinture filamande, comme l'illustration de ce qu'un Hegel appelait «le dimanche de la vie»: «Le moment idéal réside justement dans cette licence exempte de soucis: c'est le dimanche de la vie, qui nivelle tout et éloigne tout ce qui est mauvais» (*Esthétique*).
Ensuite, il nous présente une autre œuvre de vanche, celle de l'«annatomibock», qui observe et reproduit ce qu'il y a de plus mécaniquement vital, de plus organique. Dans l'«annatomibock» élaboré durant son séjour en Italie, de 1600 à 1608, le maître répertorie les réactions du corps, les gestes instinctifs, comme une main qui empoigne ou un ongle à la limite de la griffe. Il semble donc bien que ce soit la médecine de Padoue qu'il faille voir à

Rubens, quant à lui, a toujours fait et fera toujours la gloire d'Anvers. La ville rend hommage à son peintre préféré par une excellente exposition qui se tient dans la maison - atelier du maître, la «Rubens-huis». Rubens l'a acquise en 1610 et l'a vite transformée en point de référence de la ville, en lieu de rencontre pour les humanistes et les aristocrates de l'époque. Aujourd'hui, les touristes se bousculent dans la demeure labyrinthique aux murs étrangement couverts de cuir et se retrouvent enfin dans le jardin, cherchant le meilleur point de vue pour capturer l'image du monumental portique du patio intérieur. Le portique, que Rubens lui-même aura dessiné, deviendra à la fois un exemplaire de l'architecture baroque, et le paragon architectonique de la ville. C'est sous son influence que se développera le style architectural caractéristique d'Anvers, le style appelé «Pays Bas espagnol».

l'arrière-plan des dessins anatomiques de Rubens et, tout particulièrement, celle de son compatriote Vésale. Aussi, la référence constante au «Torso Belvedere» qui apparaît tant chez le maître que chez son élève Panneels prend-elle une double dimension artistico-scientifique. Si le fragment du célèbre torse a permis à Vésale de cautionner esthétiquement, au livre V de la *Fabrica*, l'acte criminel de l'anatomie en présentant d'emblée le corps comme représentation, ainsi que l'a montré Glenn Harcourt, il permet à Rubens d'inscrire l'art dans l'univers de la science, celui de la médecine et, peut-être aussi, celui de l'astronomie. En multipliant les dessins de torse, Rubens et Panneels nous indiquent qu'il s'agit peut-être de l'une des parties les plus dynamiques du corps. Du moins s'agit-il de la plus apte à se contorsionner et de correspondre, par-là, dans le mouvement, à la torsion à l'ellipse, ce

Dans le titre de l'exposition, «Rubens Cantoor», le terme «cantoor» signifie armoire, secrétaire, coffre, lieu où l'on garde les documents importants. Dans un sens

դակ տիպարներ են: Անահիտի եւ Վահ-
րամի սէրն ալ լաւ կերպով առընչուած չէ
եւ կը վնասէ գործողութեան միութեան:
Կառուցուածքի այս եւ ուրիշ թերու-
թիւններ կրնային թերեւս զանցուիլ, երբ
Օշական երկին յաջողէր տալ իր վերջնա-
կան կերպարանքը:

Էականը կը գտնուի ուրիշ տեղ: Նախ
կայ գրեթէ ներսէն դիտուած՝ վաւերա-
գրականի մակարդակին հասնող պատկեր
մը Պոլսոյ բարձր դասուն, աղէտի օրե-
րուն: Օշական չորս երկար տարիներ
փախստական ապրած է Պոլսոյ տունե-
րուն մէջ, Վահրամին նման, եւ ներկա-
յացուցածը սինեմա չի հոտիր: Ո՛չ Օ-
շական, ո՛չ այլ հայ դրողներ յաջողած
են ուրիշ տեղ պատկերացնել մեղի այդ
դասակարգին աննախընթաց նուաստա-
ցումը եւ կամայ թէ ակամայ գործակ-
ցութիւնը դահիճին հետ: Դահիճի ու
զոհի բարդ յարաբերութիւններուն քննու-
թեան համար անզուգական են լրտեսն
ու վաճառականը, մէկը արդէն դահիճին
չնականութիւնը լիովին ստանձնած, միւ-
սը հակասութիւններու բախումին մէջ:
Կայ նաեւ թատերախաղին միւս մակար-
դակը, որ է դահիճին ահարկու եւ ան-
խափան ուազմավարութեան բացայա-
տումը: Օշականի բեմը Տէր Զօրը չէ բա-
րեբախտաբար, այլ սանկ անկէ մզոն-
ներ հեռու գտնուող, գեղատեսիլ ափ
մը, ուր «աղէտը» կը գարգանայ ոչ այն-
քան իրերեւ Փիզիքական ոչնչացման հոլո-
վոյթ մը, այլ իրերեւ հոգեկան ճնշումի
ու քայքայման անդիմադրելի մեքենայ
մը որ կ'անասնացնէ, կը ստրկացնէ, կը
պոռնկացնէ, կը ժիսէ այն ինչ որ մարդ-
կային է ու կ'ուզէ մնալ:

Այս երեք թատերախալզերով ի յայտ կու գայ թատերական խօսակցութեան կատարելապէս տիրապետող Օչական մը : Գիտենք որքան քիչ կը խօսին անոր տիպարները վէպերուն մէջ : Թատրոնը կը բերէ անձնաւորութիւններու բաւական հարուստ թիւ մը, մանաւանդ վարի կարգերէն . խոհարար, միջնորդ, վաճառական կամ խալֆա, որոնք կը խօսին տարօ-

բէն կենդանի, ծկուն, համով լեզու մը, բաւական հեռու քնարախաղերու «բանաստեղծական», արարողական բարբառէն, որ միայն ու միայն Օշականի բարբառնէ : «Աքլորամարտ»ի խոհարարը, «Կընքահայր»ի Սուրբիկը, Խալֆան, «ՆորՊատկե»ի Փիշթոփը ամէնէն առաջ դիմ ու գոյն ու իրականութիւն կը հագնին իրենց լեզուով, միշտ տարբեր մէկու եւ միւսի բերնին մէջ, միշտ զիրենք նկարագիրի վերածող: Արեւմտահայերէնը երբեք այսքան մօտիկը եղած չէ բեմին, ան որ այնքան հեռու պահեցին մեր գրողները առօրեայէն, բարբառներէն ու փողոցէն: Օշական գիտէր դժուարութիւնը, երբ կը խօսէր թատերագրի իր տագնապին մասին, գտնելու լեզուն: «Արեւմտահայ աշխարհաբարը երբեք չէր կանչուած իր ծոցէն ծնունդ տրամա մը բեմին վրայ դիմացնելու» (ՀԺ 262):

Մեր «վտիտ» թատերական դրականութեան մէջ, Օշականի այս խաղերը իրենց յարուցած հարցերով, պատկերացուցած վիճակներով շատ աւելի կ'արժեն քան շատ մը ինքնադիր կամ թարգմանածոյ երկեր որ մեր քանի մը յամառ թատերախումբերը կը ճգնին բեմադրել: Բեմադրութիւնը անկասկած փորձ մըն է որմէ պէտք է անցնին, առանց որ ատոր վճռական ու վերջնական հանգամանք մը վերագրուի: Որովհետեւ երբեմն ամէնէն անբեմադրելի նկատուած երկը կը նուածուի, երբ խելամիտ բեմադիր ու գերասան գտնի: Մինչեւ այդ հաղուադէպ պատեհութիւնը՝ Օշականի այս թատերախաղերուն ընթերցումը եղակի հաճոյք մըն է, վէպերէն եկող վայելքին ու համին մօտիկ:

(29) Բարքի յղացգին համար կը յղեմ ընթերցողը նաեւ Մ. Նշաննանի յօդուածին՝ «Քննադատութիւնը եւ սրբազնութեան փառագննկալումը», որ լոյս տեսաւ «Կայլ»ի երրորդ հատորին մէջ :

(30) «Երեք բատերախաղեր», էջ 202.

- ԳԱՂՈՒԹԵ ԳԱՂՈՒԹ -

Նիի և ԵՐՈՔԻ Ս. Վարդան Մայլ տա-
րբին մէջ, կըօնական եւ աշխարհիկ տո-

առած են Մեսրոպ Արք, հումկ՝ Գարեգին Պատրիարք:

ՄՈՆՐԵԱԼԻ մէջ, Սեպտ. 25-ին, տօն-
սած է «Ապագայ»ի »-րդ տարեղարձը եւ
հայ մամուլի օրը մեծ յաջողութիւն ար-
ձանագրելով, բարոյական թէ նիւթական
գետնի վրայ : Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին
Տէրտէրեան 40 հազար տոլարի նուէր մը
ըրած են Թէքէեան Կեղրոնի կառուցման
ի նպաստ, հոն հաստատելու համար տե-
ղեկատուութեան բաժին մը : Հոծ բազ-
մութիւն մը լեցուցած է Կեղրոնին սրա-
հը : Ճաշի աւարտին, Տիկին Պասմաճեան
անդրադարձած է հայ մամուլին կենսա-
կան գերին վերջին 200 տարիներու ըն-
թացքին : «Ապագայ»ի վարչութեան կող-
մէ, թժիշկ Յարութիւն Արգումանեան թեր-
թիւն նիւթական հաշուետուութիւնը ըրած
է եւ յայտնած թէ տարեկան բացը դբժ-
ւար կը փակուի : Ելայթներում յաջորդած
է գեղարուետական յայտագիր մը : Ե-
ղած են նուէրմեր :

ՓԱՍՏԻՆԱՅԻ Սիթի Գոլէճի սրահին
մէջ, Հոկտեմբեր 3-ին, տեղի ունեցած
է մէծ հանդիսութիւն մը նույիրուած Ա-
րամ Խաչատրեանի ծննդեան 90-ամեակին :
Բացումը կատարուած է Յ. Սալյեանի
հակիրճ խօսքերով։ Ան ներկայացուցած
է Խաչատրեանի կեանքն ու գործը։ Իրեն
յաջորդած է Հայաստանէն ժամանած, Ե-
րեւանի Ա. Խաչատրեան տուն ։ Թանգա-
րանի տնօրէն՝ Տիկին Գոհար Յարութիւն-
եան։ Յայտագիրը լաւագոյն գործադըր-
ած է շնորհիւ սինֆոնիիք նուագախում-
բին եւ Սիփան երգչախումբին (գեկապա-
ռութեանը՝ Հենրիկ Արամեանի)։

ԹԵՀՐԱՆ ժամանած է, Հոկտեմբեր
17-ին, Հայաստանի «Մատենադարան»
կինօ խումբը, Սպահանի եւ Հարաւային
իրանահայութեան Թեմական Խորհուրդի
հրաւէրով: Խումբին մաս կը կազմէ Սօս
Սարգսեան: Ան բացատրութիւններ տուած
է «Ալիք»ի թղթակիցին եւ յայտնած որ
կինօ խումբը բարկացած է հինգ հոգին եւ
արդէն 10 տարի է կ'աշխատին այն Փիլմե-
րուն վըսայ որոնց ընդհ. խորագիրն է՝ Մա-
տենադարան: Բոլոր Փիլմերու հիմքը կը
կազմեն Մատենադարանի ճեռագրերը: Ի-
րան գալու գլխաւոր նպատակն է վեր հա-
նել դարձաւոր դրացին հետ Հայաստանի

* * *

ԳԱՏԼԳԻՒՂԻ Ա. Թագաւոր ԵԿԵՂԵցւոյ
մատաղօրհնութիւնը տեղի ունեցած է Հռկ-
տեմբեր 17-ին, մեծ ողեւորութիւն ստեղ-

ԳՈՒԹ-ՂՈԼ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԽՈՅԵՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՐԱՏ՝ ԳՐԵԹԻ ԱԽՈՅԵԱՆ

Երեսաբերի, Նոյեմբեր 9, 1993, էջ 3

ՓԱՐԻԶ

ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ստեփանակերտի քաղաքային Խորհուրդ
դի որոշումով նախկին Կիրով փողոցը վե-
րանուանուած է Ազատամարտիկներու փո-
ղոց, զոհ գացած այն 22 ազատամարտիկ-
ներուն յիշատակին, որոնք այդ փողոցէն
էին։ Որոշուած է նաեւ ազատագրական
պայքարին բոլոր զոհերուն յիշատակին
յուշարձան մը զետեղել Հանրապետու-
թեան հրապարակը եւ այդ ուղղութեամբ
մցում մը կազմակերպած է։

ԶՐԱԵԼ ԵԿՏՐԱԿԱՅԱՆՆԵՐՔ
ԱԿՆԿԱԼՈՒԱԾ ԴԵՐԸ

Տնտեսութեան նախարար Արմէն Եղիա-
զպրեան Գ. Խ.-ի իր ելոյթին անդրադար-
ձած է փոքր ջրաելեկտրակայաններու դե-
րին, մասնաւանդ ուժանիւթիւններկայ տագ-
նապին մէջ: Ան ըստ է թէ արդէն կը
գործէն նման երեք կայաններ, երեք ու-
րիշներ ալ պատրաստ կ'ըլլան մինչեւ տա-
րեվերջ:

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՆՇՈՒԽ

Հոկտեմբեր 29-ին Գիւմրիի մէջ նըշ-
ուած է քաղաքի մշակոյթի կեդրոնին Բ.
տարեղարձը։ Այդ առթիւ, քաղաքային
գործադիր Կոմիտէն նկատի ունենալով
ղեկավար Լորիս Ճգնաւորեանի վաստակն
ու ջանքերը մշակութային կեանքի աշխու-
ժացման դործին մէջ, որոշած է կեդրոնը
անուանել «Լ. Ճգնաւորեան» մշակ. կեդ-
րոն։

ԳԵՂԵՔԻ «ՀԱՅ ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ» ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԱԶՅՈՒՅՆ ՉԵԼԵԿ

Այս օրերուն Երեւան կ'այցելէր Քէպէք
նահանդի «Հայ Բժիշկներու Միութեան»
նախագահ Մկրտիչ Ղարակչեան, որու
այցելութեան նպատակն էր Հայաստանի
որեւէ մէկ հիւանդանոցի հովանաւորու-
թիւնը ստանձնել եւ մշտապէս հոգալ
անոր Կարիքները: Բացի այդ, Քէպէքայա
բժիշկը կը ծրագրէր նաեւ կապ հաստա-
տել Հայաստանի Առողջապահութեան նա-
խարարութեան եւ Գանատայի «Բժշկական
Օգնութեան Ծրագիր» կաղմակերպութեան
միջեւ, որու հետ նախնական համաձայ-
նութիւն դոյացած էր Հայաստանի դեղօ-
րայքով եւ բժշկական այլ միջոցներով
օժանդակութիւն զուգաբերելու մասին:

ԴԵՂՆԱԾ ԷԶԵՐ ԶԵՅԹՈՒՆՔՆ

ՅԱԿՈԲ ՔՀՆՅ. ՄԱՎԵԱՆ

1915 Ապրիլ 2-ի առաւտեան, եկեղեցին տուն մեասագածէ ճամբարս վրայ

1915 Ապրիլ 2-ի առաւտօնեան, եկեղեցին տուն վերագարձի ճամբուս վրայ ուստի որ գիւղ կը հասնի ոստիկանացն Սիւլէյման 30 հետեւորդ ոստիկաններով; Զիս քովկը կանչեց ու լսաւ. -- «Փափակ էքինտի, զօրավարի հրամանն է՝ առանց մէկ հոգի իսկ ձեւու պէտք է իսկական մեկնիք դէպի Մարաշ, վասնվի լայնի դարձաւ որ ձեր գիւղացիները կօգնեն ապստամքներուն. միմիայն երկու ժամ պայմանաժամ ունիք գիւղը պարպիլու. միակ բարիքը որ կրնամ ընկերութիւն ձեզի, եկեղեցին թանկարժէք անօթնել ձեզի, Առաջնորդարանին յանձնելն է», աւագնելով թէ եթէ դանողադինք յեղափոխականները հետապնդող զինուորները մեր գիւղը կը հասնին ու հետեւանքը լսաւ ըլլար, ուրեմն պէտք է աճապարէինք: Կարծես յանկարծ շանթահարեց սիրուս: Այսլած ու չուարած լսի. -- «Եփէնտի կարելի է որ այս ժողովուրդը

երկու ժամէն մեկնի, այն ալ առանց գը-
րաստի միջոցներ ունենալու»: «Այդ չեմ
դիտեր, երկու ժամէն պէտք է պարպել
գիւղը. հրամանը վճռական է»: Երբ բօ-
թը տարածուեցաւ, ամէն մարդ խու-
ճապի մատնուեցաւ եւ ապշած՝ չէր գի-
տեր ի՞նչ ընել: Զօրքերու ժամանումը
յայտարարուեցաւ եւ մեզմէ շատերը ի-
րենց հետ առանց վերմակ մը իսկ առնե-
լու, 800 հոգի ճամբար ինկանք, Շէրպէթ-
ճիօլլու անունով ձիաւոր ոստիկանի մը
հսկողութեան տակ Զէյթունէն գրաստով
մը հասաւ Վահան Քահանան, որուն հա-
զիւ կրցանք յանձնել եկեղեցական անօթ-
ները, որպէսզի ան Առաջնորդարան տա-
նի: Տարաբախտ կարաւանը երեք օրէն
հասաւ Մարաշ. առաջին իջեւանն էր՝
Սու Ղաթը, երկրորդը՝ Ալաչայալը, եր-
րորդը՝ Քիւրթիւլ եւ վերջապէս չորրորդ՝
Մարաշ, ուր երկու օր արգելափակուելէ
ետք 20 արար ոստիկաններու հսկողու-
թեան տակ Մարաշէն առաջնորդուեցանք
դէպի Գոնիս. կը քալէինք կոնակնիս
շալկած մեր բեռերը: Խեղճ ժողովուրդին
պարզած տեսարաննը աղեկտուր էր. Մարա-
շէն մինչեւ Գոնիս կարաւանին քաշածնե-
նակած մեր բեռերը:

Երեք ամիս ետք Գոնիայի Սուլթա-
նիյէէն անցանք Ռէսուլայն։ Երբ Հասանք
էրէյլիի կայարանը ժողովուրդը խու-
ճապի մատոնուած էր, մայրը մանուկը
կորսնցուցած՝ ողորմէլի տեսարան էր։
կարելի չէ մէկմէկ բացատրել կարաւա-
նին քաշածները ամէն մէկ քայլափոխին։

կը քալենք, կը տառապինք. դէպի ո՞ւր
այսպէս. ո՞ւր պիտի ըլլայ մեր կայա-
նը, մարդ չի գիտեր. կը յուսանք մի-
այն թէ թրգութիւնը չուտ կը տապալի
եւ մենք կը գտնենք մեր փրկութիւնը:
Քսան օրէն Ռաճոյի կայարանը հա-
սանք. օրը տարածամ էր եւ պէտք էր եր-
կար կիրճէ մը անցնէինք Գաթմա երթա-
լու համար: Հոն, ճամբու շինութեան
աշխատող հայ զինուորները զգուչացու-
ցին մեզի կիրճի դարանակալ քիւրտ ա-
ւազակներուն դէմ, որոնք անխնայ կո-
ղպատեր են նախապէս անցնող տարագիր
կարաւանը. այդ իրիկունը իշեւանեցինք
զինուորներու բանակատեղին մօտերը.
Չուրի պահանջը զգալի էր. կիրճէն քիչ
մը դէպի ներս գտնուող ջրհորէն ջուր
բերելու գացած մեր տղոցմէ Պօյաճեան
Աւետիսը, որ միւսներէն առաջ ջուր առ-
նելով ջորին հեծած կը վերադառնար ա-
ռանձին, ընկերներէն բաւական հեռա-
ցած, յանկարծ զինեալ երկու քիւրտ ա-
ւազակներու յարձակումին կ'ենթար-
կուի. յանդուգն երիտասարդը քառորդ
ժամ մաքառելէ ետք, ընդհուպ վրայ կը
հասնի Աթմալեան Յովհաննէսը. կը քար-
կոծեն երկու Քիւրտերը ու կ'անշնչացը-
նեն զանոնք, զէնքերնուն ալ տիրանալով:
Եւ սակայն իրենց ընկերներէն կիւլվանէս-
եան Մինաս, բոլորէն ետ մնալով կ'են-
թարկուի քիւրտ աւազակներու յարձա-
կումին ու կը գաշունահարուի, ջորին
ալ կ'երթայ ճեռքէն, թէեւ արիւն թա-

չէին : Բանուոր հայ զինուորները 80-ը
բոլորած հազարապետ մը ունէին . անոր
դիմեցինք : Թէեւ անտեղի է Օսմանցիէն
բարիք ակնկալէլ, սակայն այս մարդը
անյուածալի բարիքներ ըրաւ մեղի . մեր
վրայ գուրգուրալու արտայայտութիւն-
ներով խոստովանեցաւ ամբողջ հինգ տա-
րիներ Զէյթուն մնալն ու տեղացի ժողո-
վուրդին յարգանքն ու պատիւը վայելած
ըլլալը :

Մեղի վատահեցուց որ ինք անպայման
գտնել կու տայ ջորին եւ իրապէս աւ
յարգեց խոստովմը : Երեք օր չկրցանք
շարժիլ մեր տեղէն, վասնզի կիրճէն
անցնիլը շատ վտանգաւոր դարձած էր
մեզի համար, քանի որ քիւրտ երկու ա-
ւազակներուն սպանութենչն ետք, կիր-
ճի սարալանջերուն վրայ կը վխտային
քրտական խումբեր՝ իրենց ընկերներուն
վրէժը լուծելու համար : Վտանզը ակնե-
րեւ էր : Դիմեցինք հազարապետին,
պաշտպան զինուորներ խնդրելով . սա-
կայն անոր տրամադրութեան տակ եղած-
ները բանուոր եւ անզէն հայ զինուոր-
ներ էին եւ մենք անել կացութեան մատ-
նուած, կը մտահոգուէինք : Յանկարծ
վրայ հասան չէրքէլ երկու ձիաւորներ,
որոնք մեր կողմէրէն մեղի քաջ ծանօթ
բարեկամներ էին : Առանց փարանելու
պարզեցինք մեր վիճակը եւ չէրքէլ մեր
բարեկամները ցաւակցելով մեզի սրտա-
պնդեցին եւ խոստացան մեզի ապահով
տանիլ մինչեւ Գաթմա ու տարին ալ :
(Նար. 5)

ԴԵԳԵՐՈՒՄՆԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

ԳԵՏԵԶՐԻՆ

Գ.

ԼԵՒՈՆ ՇԱԱՌԵԵԱՆ

Շարումակելով մեր գետերուամերը մօս-
տիկ անցեալի հայ պատմութեան անկիւ-
նադարձին դարաշը շանին մէջ, կ'արժէր
պահ մը իսորապութիւն Ազգ. Սահմանադ-
րութեան կախակայման 12 տարիներու
վիճին մէջ, որ կ'երկարի 1896 - 1908 եւ
որ սարսափներու ու գժնեպակ տարիներու
շղթայ մը կը կարգէ մէր պատմութեան
համար: Այդ 12 տարիները ոչ միայն ամ-
լութեան զատապարտեցին Ազգ. Սահմա-
նադրութիւնը այլև ունեցան քաւութեան
նոխազ մըն ալ՝ յանձին Օրմանեան Պատ-
րիաքի, որուն մահուան 75-ամեակը
կը լրանայ չուոռվ, այս տարի:

Այդ յօդուածի մը վերապահենով Օրման-
եանի իիստ հետաքրքրական կենաքին մէր
անդրադարձումը, առայժմ սեւեռինք
վերեւ ակնարկուած մէր նիւթին վրայ
ու հաղանցիկ շրջադարձ մը կատարենք
գէպէքով լեցուն այդ 12 տարիներուն
շուրջուղը:

Նախ դիտել տանք, թէ Օրմանեան ե-
պիտիկուու կեղուուածիդ ու գլխաւոր դէմ-
քը կը միայ այդ տարիներուն: 1860-ին
հոչչակուած Ազգ. Սահմանադրութիւնին
ետք պատրիարքական զահ բարձրացող
աթոռական կենաքին մէջ հանդիսացաւ իրա-
պէս տիրական ու ներշնչող գէմք մը: Իր
գահակարութեան շրջանը սակայն զուգա-
դիպէցաւ: Սուլթան Համբատի երկարաւու
բռնասիրութեան (32 տարի) ամէնէն սարսապեցիկ տարիներուն ու ինք դրժ-
ւար օրերու որպէս նաւապետ՝ ցմրուր
քամից գառնութեան բաժակը...:

Արգարեւ, 1896-ին երր Օրմանեան կու-
գար, յաջորդել իր նախորդին՝ Մատթէի Պատ-
րիաքը (յորջորդուած «Երկաթէ Պատ-
րիաք» ու կարծ գահակալութիւնէ մը ետք
երուաղէմ աքսորուած Համբատի կողմէ՝
հայ յեղափոխականներուն հետ իր ունե-
ցած կասկածելի յարաբերութիւններուն
համար), գաւառն ու մայրաքաղաք կ'ապ-
րէին իրենց ամէնէն գէնողակ պահէրը: Ա-
րդեմտահայաստանի տարածքին տեղի ու-
նեցած ջարդերը (1894 - 1896) իրենց զօ-
րաւոր արձագանդը բերած էին նաեւ Պո-
լիս, ուր Պանք Օրմանեանի դէպքը (1896,
Օգոստոս 14) կատակեցուած էր նըլուրզը
ու պատճառ զարձած, որ Հայու արինը
հեղեղ կազմէ փողոցներու մէջ: «Սեւ մութ
ամպէր» չնշանելզ ու անդամալոյժ ը-
րած էին բովանդակ հայ կենաքը: «Մի-
նեւ իսկ Հայու յատուկ օքներներ շնիւրած
էին, եւ Հայերը դիրքու դատապարտելու
համար նոր դատարաններ կազմուած էին,
ամէն միտք շփոթած, ամէն օրիտ կոտ-
րած, քաջալերութիւն կորած, հանդար-
ութիւնն վրագուած, փողոցի վրայ ե-
րեւնալու իսկ երկիւ, ամէն մայրական
լրտեսի կամ քսուի մը թակարդին իշնալու
վախ, ամէն քայլի համար յարանոտ կաս-
կած, կեցած տեղը ահուրդով, կատարեալ
անապահութիւն, մինչեւ իսկ եկեղեցի
երթալու անվատառութիւն, դիշերները
ճրագ վառելու կամ ճրագ շատրջներու սար-
սահիք» (Օրմանեան Արք., «Ազգապա-
տում» Գ. էջ 5077 - 78):

Իրաց այս վիճակին մէջ է ահա, որ Ազգ.
Ժողովը վարդապետ մը կը կանչէր վան-
քին (Արմաց), որպէսով զապէ զապանը ու
սրբէ արցոնքը ազգին:

Նոր պատրիարքին ընտրութիւնը սա-
կայն պիտի բարձր բարձաթիւ խոչնո-
ւուածներու: Ասածին հերթին՝ կը պակսէին
հարդարու թեկնածուները, քանի Հայ ե-
կեղեցւոյ իշնաններէն ոչ ոք կը համար-
ձակէր մօտենաւ վտանգաւոր զարձած այդ
Օրմանին ու Ազգին ճակատապիրը իր ունե-
ցուն առել՝ փորձանաւոր պահէրը մը

մէջ: ինքնակոչ միակ թեկնածուն Պատ-
րիապահ Բարթողիմէոս Եպիսկոպոս Զա-
մէշէանն էր, այլապէս ալ տիրամուշակ
գէմք մը, որ Եղութը նեցուի վայելու
եկեղեցականն էր այդ օրերուն:

Երկրորդ եւ գլխաւոր արգելքը կուգար-
նոյնինքն Համբատէն, որ պատրիարքական
նոր ընտրութիւն կատարելու համար նա-
խապայման դրած էր Ազգ. Սահմանադ-
րութեան վերաբնութիւնը ու թոյլ չէր
տար, որ Ազգ. Ժողովը ընտրութիւնը
ընտրութիւնը հայութիւնը անդուն մը

մը ունի նաեւ այդ Սահմանադրութիւնը,
որ տեսակ մը պատութիւն մըն է պետու-
թեան մէջ»: Անել կացութիւն մը ստեղ-
ծուած էր կատարելու կը բահանա-
մացած պահուած մը, երբ որեւէ ժամանակ
մատարութիւնը ու ուղղուած էր ապա-

համացած ապահուած մը ու ուղղուած էր ապա-

ՀԱՐԱՉ - ԿԻՐԱԿԻ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 13-14
SAMEIDI-DIMANCHE
13-14 NOVEMBRE
1993

ԼԵ ՆՈՐՄԵՐ : 5.00 Ֆ

ՀՕՐԻ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 18-192

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԲԵՐԸ

ՀԽՄԱԴԻՐ՝ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԻԱՆ (1925-1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

TEL. : 47. 70. 86. 60 — TELEX : HARATCH 280 868 F

— FAX : 48. 00. 06. 70 —

C.C.P. PARIS 15069-82 E

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ցարանա : Տար. 1-000 Ֆ. — Վեցամսեայ : 510 Ֆ.

Արտասահման : Տար. 1-300 Ֆ. (ամենօրեայ առաքում)

1-150 Ֆ. (շաբաթական առաքում) — Հատը : 5,00 Ֆ.

ՕՐԱԻԱՆ
ԴԵԳՐԵՐԸ

ԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶ - ՊՈՐՏՕ Կառուզիին վլույ պա-

սահած ծանրակշխատ արկածը, երկու օր

այլ անբացատրելի կը մնար : Եոյեմ-

թ 10-ի փրկունն է որ երեք բեռնատար

տոքը եւ 37 ուրիշ կառուզը իրարու-

լը բախչին, թաց սաւայատակին վրայ եւ

մնկարծ բարոր մէկ կրակ կ'առնէին :

Վկարը կարծուեցաւ որ բեռնատար կառ-

ք վառելութիւն կը փոխադրէր եւ հրդեհը

անէ ծագած էր, յետազային հաստատ-

մաւուր որ ան պարապ էր եւ հրդեհը ծա-

ցած էր բախումներին ետք, կառքերէն

ինչ վազած էսանաէն, Գլխաւոր պատաս-

խանատուն կը նկատուի արագութիւնը,

ևնաւանդ անձրեւ ամքեւի արագութիւնը,

անձրեւ ամքեւի մէջ, երկրորդին հա-

նաւանդ 15 մեռեալ կայ եւ 49 վիրաւոր :

Փախարութեան նախարարը տեղույն

կայ գացած էր (Միամածո, Շառանթ -

Մահթիւն) եւ խիստ յայտարարութիւն

ու քած այս առանձութեամբ, հաստա-

տելով որ ծրանան է որ կառքի արկած-

ներու մցանիւլ կը կառքէ, իր գրացինե-

րան բարձատմամբ, որովհետեւ վա-

րարուն ոչ մէկ կանոն կը յարդեն : Քըն-

իչ յանձնախումը մը նշանակած է ճշշ-

միւս համար արկածին պարապաները եւ

ինած է միջացներ ձեռք ամսել պանք

իրան շատ ժողովրդական ըլլալ :

Օրը հոգի կը մեռնի ծրանայի ճամբանե-

րայ: Հաս երեւոյթին, եւ հակա-

ակ սկզբանական լաւատես յայտարարու-

թեանց, նիշերու հաստատումը ոչ մէկ

պատ ունեցած է:

1918-ի ԶԻՆԱԴԱՐԱՄԻ 75-րդ տարեդար-
քունկոչուեցաւ ըստ աւանդութեան:
Խափակահ Միթերան ծարկեսակ մը
դրա Անձանթ Զինուորի շիրմին եւ
ըստ մը շքանշաներ բաշխեց : 1914 -
1918-ին նախկին ուազմիկի չգոյութեան
պատճառ, ի պատուի էին, մասնաւո-
րար, Աթրիքէի բանակի ուազմիկները :
Եթոնուի մէջ ալ (ուր ստորագրուած է
Զինակարարը) նախարարապես Պալա-
միւ ոգեկոչած է նոյեմբեր 11-ը եւ հա-
ստատ, ի տես այսօրուան կացութեան,
ի խալարութիւնը երեք ձեռք ձգուած
է: Խափակահ Միթերանի կողմէ ծարկե-
սակ է դրուած Փէթէնի շիրմին, որ
անձանշ ծագուած էր բաղմաթիւ : Ան-

ձանշ ծագուած է առաջարկուած էր առ-

ստատ, ի տես այսօրուան կացութեան,
ի խալարութիւնը երեք ձեռք ձգուած
է: Խափակահ Միթերանի կողմէ ծարկե-
սակ է դրուած Փէթէնի շիրմին, որ
անձանշ ծագուած էր բաղմաթիւ ծագ-
ուածիւնը:

Տիկի Տիկի Զինուորական Յատուկ

Անձանշ (պատերազմական վիճակի) 15

անձանշին արձակած է Փէթէնի զինուոր-

անձանշը դէմ, 14 ուրիշներ ալ ցիկանս

բանատրկութեան լաւատարարուած են :

Այս նոյն Անձեանին մանքալին արձակած

մահապէճները երկու անդամ բեկանուած

են Անդապայի բեկանին կողմէ :

Կրայ նոյնը պատահէլ : 1987-էն ի վեր,

ոչ մէկ մահապէճն գործադրուած է թուր-

իոյ մէջ որ կ'ուուէ գէշ տպաւորութիւն

թղուու արտաքին աշխարհին առջեւ,

արդակահ իրաւանց մարդին մէջ :

Անձանիւթիւն թուրք իմամը արտաք-

ստեցաւ ծրանայի ճամբան օրէնքի իր

առաջարարանի առէնքնին օրէնքներու

մէջ առաջարարանի առէնքնին օրէնքներու

Ռ. ՀԱՍՏԵՎԵԱՆԻ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ 200-ԱՄԵԱԿԻՆ

ԱՐԹԻԿ

(Բ . Եւ Վեպը)

Սիրելի բարեկամներ, եթէ այսօր հասաքուած ենք ողջումնենելու համար հայ լրադրութեան 200-ամեակը, մենք պէտք է յարդանքով ու անմոռաց երախտազգիտութաեմք յիշենք նաեւ բոլոր այն սիրելի ու անհամար մարդիկը, որոնք սա երկու-

Հարիւր տարիներու ընթացքին հայ թերթի ու հայ լրագրութեան ասպարէզին ներս, յօդուածներով, խմբագրականներով, լրագրական հաղորդումներով, բանաստեղծութիւններով ու դրականութեամբ, գրախոսութեամբ կամ ուսումնասիրական աշխատասիրութիւններով, մինչեւ իսկ գրաշարութեամբ եւ փորձերու սրբագրութիւններով, ապրեցուցին մեր հիանալի լեզուն եւ վառ պահեցին Մեսրոպ Մաշտոցին վառած ջահը: Մեր ժողովուրդը չի կրնար մոռնալ զանոնք եւ այսօր երախտագիտութեամբ կը յիշէ զանոնք, ինչպէս յիշեցինք Շմաւոննեան Քահանան եւ անոր անանուն աշխատակիցները, ուրախակից երիտասարդները: Հայերէն թերթը այսօր ալ աշխարհի տարածքին վրայ մեր կարծածէն շատ աւելի լայն թիւով հայ մարդոց համար հայերէն լեզուին բերդն է ու դպրոցը: Միայն խըմ-րագիր մը գիտէ թէ աշխարհի վրայ մին-

չեւ ուր կը հասնի Մեծասքանչով արձակ-
ւած իր ձայնը: Աշխարհի ամէնէն հեռա-
ւոր ափերուն վրայ, օտարութեան նաև-
կըլներուն մէջ փորտուած ու առանձին մը-
նացած ինչ հայ Հոգիներ կան, որոնք հա-
յերէն լեզուի նկատմամբ իրենց պատպակն
ու պաշտամունքը դոհացնելու համար
միայն հայերէն թերթի մը ճամբան կը
սպասեն: Եւ ես վատահ ևմ որ, ինձի նը-
ման, բոլոր իմ պաշտօնակիցներս ամենա-
մեծ երջանկութիւնն կը դզան, երբ կ'անդ-
րադառնան որ հեռաւոր ափերու վրայ
մարդիկ հայերէն թերթի մը շնորհիւ կը
պահեն իրենց լեզուն, եւ իրենց պագային
գիտակցութիւնը: Եւ ինձի նման, բոլոր
հայ խմբագիրները վստահաբար կը հա-
սատան որ կ'արժէ այս թերթը հրատարա-
կել որքան ալ քիչ թիւով ընթերցողներ
սպասեն անոր ճամբան:

գէտներու ու դիւանագէտներու գործունէութիւնը, հայ ազգային հաստատութիւններու, եկեղեցիներու ու դպրոցներու գործունէութիւնը, եւ տակաւին մեր ժողովուրդին առօրեային, անցեալին ու ապագային վերաբերեալ բոլոր նիւթերը մեղի պիտի հասնին հայկական թերթերու սիւնակներէն։ Հայ գրասէր մարդը «Նիւթոքք Թայամզ» թերթին մէջ չէ որ Կաղանդի Օրով պիտի կարդայ Դանիէլ Վարուժանէն կամ Մեծարենցէն բանաստեղծու-

բոլորը բազմատենք տակաւին քաման տարի առաջուան պայմաններուն հետ, պէտք է ըսենք որ այսօրուան խմբագիրը շատ երջանիկ կը լինայ Նկատուիլ: Բայց այդ դիւրութիւններուն քովն ի վեր խմբագիրը ունի աննկազագրելի դժուարութիւններ: Օրինակ մը տարու համար լսեմ, որ 25 տարի առաջ երբ կը ստանձնէի «Մարմարա»ի խմբագրապետութիւնը, չուրջս ունէի աշխատակիցներու, թղթակիցներու, գրաշարներու, սրբագրիչներու բանակ մը: Միայն թէ չունէի որակաւոր գործիքներ: Հայերէն տառերով գրաշարութիւնը այդ շըմանի գործիքներուն վրայ ուղղակի չարչարանք էր նոյնիսկ եթէ անհրաժեշտ տառերն ու սարքերը կարենայինք գտնել: Այսօր պատկերը շըմուածէ: Ամէնէն արդիական գործիքները ունիր տրամադրութեանս տակ, համակարգիչներու չնորհիւ գրաշարութիւնը եւ սրբագրութիւնները դարձած են հաճելի գործ մը, սակայն այս անգամ ալ չունինք նախկին գրաշարներու, թղթակիցներու, աշխատակիցներու ու սրբագրիչներու բանակը: Մեր մօտ, եւ գտահամ եմ ուրիշ խմբագիրներ ունեցած ենք եւ յիսոյ անոր համար որ անձնազնչ ընթերցողներ ունեցած ենք: Ես միշտ կ'ըսեմ. դիւրինչէ հայկական մշակոյթ ստեղծել, երիւրին չէ նաեւ հայկական մշակոյթին տէր կանգնիլ, այդ մշակոյթին սեփականատէրը հանդիսանալ: Եթէ մեր ժողովուրդին հանձարեղ զաւակները մշակոյթ կը ստեղծեն հազարումէկ զժուարութիւններով, մեր ժողովուրդին համատար զաւակներն ալ հազարումէկ զժուարութիւններով տէր կը կանգնին այդ մշակոյթին: Մէկը կու տայ, միւսը կ'անէ: Մէկը ի՞նչպէս կու տայ, եթէ դիմացը առնող չգտնուի: Բանաստեղծութիւն գրէ, եթէ զլաւ աէր մէկը չկարգայ ու չարտասանէ զայն: Հայ յօրինողը ի՞նչպէս հայկական երաժշտութիւն գրէ եթէ հայ ժողովուրդը չխանդակառուի այդ երաժշտութեամբ չերգէ ու չպարէ այդ երաժշտութեամբ լնակերակցութեամբ: Եւ հայ խմբագրի ի՞նչպէս թէրթը հրատարակէ, եթէ հայընթերցողը չփնտուէ ու չկարդայ զայն:

Մերթերու մօտ ալ, մէկ հոգին անձնագու կերպով տասը հոգիի գործ կը կատարէ : Մեր պատուակալ թղթակիցները կամ աշխատակիցները, որոնք արդէն շատ ցանցառ են, անկատար հայերէնով կը գրեն, երբեմն տարբեր լեզուներով կը գրեն ու խմբագիրը կը ստիպուի մի առ մի սրբագրել կամ թարգմանել զանոնք : Հակառակ թէլէքսներու ու Փաքսերու դրութեան, խմբագիրը կը չարչարուի հայշշարհի լուրերը ժամ առաջ ստանալու համար, որովհետեւ աշխարհի ամէն կողմէ չունի բաւականաչափ թղթակից կամ աշխատակից : Ճիշտ է որ հայ քաղաքական կուսակցութիւններ սա վերջին տարիներուն կըրցան հաստատել իրենց լրատու կեդրոնները, որոնք իրենց թերթերուն առատ լուր կը հասցնեն հայրենիքնին դէպի Սփիւրք, բայց լուսանցքի վրայ կը մնան չէզոք կամ ոչ - կուսակցական թերթերը : Բացի ատկէ, խմբագիրներուն առջեւ կան նաեւ արեւելահայերէնի ու արեւմտահայերէնի, հայստանեան ուղղագրութեան կամ մեսրոպեան ուղղագրութեան հարցեր : Խղճամիտ խմբագիրոն մը համար

Այս տարբերութիւնները հսկայ նոր աշխատանք մը կը դնեն ուսերու վրայ: Ի՞նչպէս ապահովել լեզուական միութիւն մը, լեզուական միօրինակութիւն մը: Ո՞ր բարբառին, որ լեզուին նախապատութիւն տալ:

Եթէ ինձի հարցուի, պիտի ըսեմ որ

Այսօր, Շմաւոնեան քահանայի ու անդարձ մեկնած հայ մտաւորականներու յիշատակը ոգեկոչեցինք: Մենք անձափ կերպով ու լույսեայն, յիշատակած պլափ նաեւ այն համեստ ու անանուն անհամար ընթեղցողները, որոնք երկու հարիւր տարիի կիվեր կը կարդան հայ թիր:

թերթը միայն արեւմտա-
հայերէնը պէտք է գործածէ, որովհե-
տեւ անոր առաքելուինն է արեւմտա-
հայերէնը պահել ու պահպանել: Ճիշդ
է որ Սփիւռքի մէջ Պարսկահայեր ալ
կան, Հայաստանցիներ ալ կան, որոնք
պիտի ուղին արեւելահայերէն կար-
ուած: ուստի իթէ տառ տնկին հայուն

Սիրելիներ, ես այսօր շատ հեռուստ
ըէն գալով է որ կը խօսիմ ձեզի հետ
Դուք ալ չեմ զիտեր թէ որքան հեռուստնե
րէն եկած էք զիս լսելու համար: Կրնա
կարծուիլ որ հեռաւոր մարդոց ժաման
գրութիւն մըն է այս: Բայց աշխարհա
գրական այս հեռաւորութիւնները խարէ
ական են: Մենք իրականութեան մէջ
քով քովի կ'ապրինք եւ ամէն օր կը լսենք
մէկզմէկու սրտի ձայնները: Որովհետե
կայ հայ թերթը, որ մեղ կը կապէ իրա
րու ու կը մօտեցնէ իրարու: Մենք յար
թահառած ենք հեռաւորութիւնները և

Իայց, սիրելիներ, հակառակ այս դրժ-
արութիւններուն, որոնք կը ցցուին հայ-
լական կամ հայերէն թերթերու խմբա-
թիրներուն առջեւ, հայ լրագրութիւնը
կը շարունակէ մնալ պատճէշին վրայ:
Այս մէկը չկարգայ ու չարտասանէ զայն:
Լական թերթերու վրայ եւ թերեւս ալ
պատճառը այն է որ հայ լրագրութիւնը
ի խմնուած է քահանայի մը կողմէ: Հայ-
լական թերթերը երկինքէն իհած օրհ-

թերթին բոլոր յաջորդները:
Կեցցէ՛ հայ թերթը, կեցցէ՛ հայ լի
թերպողը:

ԱՏԱՑԱՆՔ

ՄԻԱՄԱՐԹ
Բանասեղծութիւններ

Եւ սիրելիներ, այսօր եթէ կը տօնուի
այ թերթի, հայ լրագրութեան, հայ
ամբագրի երկուհարիւրամեակը, այդ կը
շանակէ որ միաժամանակ կը տօնուի
աւել հայ անանուն ընթերցողին երկու-
արիւրամեակը։ Երկու հարիւր տարիէ
ի վեր հայերէն թերթեր կը հրատարակ-
ուին նախ անոր համար որ անձնազոհ

Սարի Տիկին Մարի Պողոսիսան,
Տէր և Տիկին Ժորժ Ազադխանսեան եւ
աղջկը՝ ժողով,
Տէր և Տիկին Պետրոս Օպողեան, զա-
ւակներն ու թոռնելը,
Տէր և Տիկին Պողոս Կարապետեան
ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարա-
գաները

Խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր,
մեծ մօր, մօրաքոյ, հօրաքոյ եւ աղ-
գականին՝

ԱՅԻ ՏԻԿԻՆ

ՎԱՐԴԱՆՈՅԾ ԱԶԱՏԻԱՆԵԱՆԻ

(Մետաղ՝ Ներսէսիս)

մահը որ պատահեցաւ նոյեմբեր 10-ին:
Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի
Երկուշարթի, նոյ. 15, ժամը 15.30-ին
Այն Տիկին Մարի Տաճարը եւ մարմինը
կը փոխադրուի Մոմանելիք գերեզմա-
նատունը ամփոփուելու համար ընտանե-
կան դամբարանը:

Մահացր չստացողներէն կը խնդրուի
ներկայս իրեն այդ նկատել:

Madame Veuve Marie Boghossian,
Monsieur et Madame Georges Azadkhanian
et leur fille Joëlle,

Monsieur et Madame Bédros Abozian,
leurs enfants et petits-enfants,

Monsieur et Madame Boghos Garabedian
et toute la famille

ont la douleur de vous faire part du décès de

MADAME VEUVE VARTANOUCHÉ
AZADKHANIAN

(Née Nercessian)

survenu le 10 Novembre.

Les obsèques seront célébrées le Lundi 15 Novembre à 15 h 30 en la Basilique St. Denis et l'inhumation suivra au Cimetière de Montmagny, dans le caveau de famille.

URGENT ARMENIE HIVER 1993 / 94

Pour traverser l'hiver 1993/94 l'Arménie a un besoin urgent de mazout. Le manque de devises, les restrictions imposées aux échanges entre Républiques ex-soviétiques et l'instabilité en Géorgie n'ont pas permis de compléter à temps le programme mis au point par le gouvernement au printemps 1993.

Le Fonds Arménien «HAYASTAN» a lancé une campagne urgente dans toutes les communautés pour collecter 7 millions de dollars. La fondation arméno-US «LINCY» s'est engagée à doubler tous les fonds ainsi collectés et, par l'apport de 14 millions, à les porter donc à 21 millions de dollars. Plus de 200 000 tonnes de mazout peuvent ainsi être acheminées en Arménie. Les fonds doivent être réunis avant le 15 novembre impérativement.

Il n'y a pas un jour à perdre

Envoyez tout de suite vos dons au
FONDS ARMENIEN DE FRANCE
BP 12, 75660 Paris Cedex 14
CCP 11.926 85 C PARIS.

Mentionnez :

«URGENT HIVER 1993/94».

**

Seconde liste des donateurs arrêtée au
11/11/93.

— 20.000 F.

M. et Mme Badrig Guendjian, M. Jean Devedjian, M. Robert Aydabirian.

— 10.000 F.

Mme Zabel Cheghikian.

— 5.000 F.

M. et Mme Rouben Grégorian.

— 3.000 F.

Mme Zarouhi Démirian.

— 2.500 F.

M. Serko Berberian.

— 2.000 F.

Mme Alice Mouradian, M. Aram Ghorghorian, Melle Jacqueline Ohanian, M. Garabed Korkidian, Mme Chakée Claußen.

— 1.500 F.

M. Grégoire Toughlouian, M. et Mme Nakkachian.

— 400 F.

M. et Madame Armen Boudakian, Mme Parisse Arissian, Mme Louise Kurdjian, Mme Marandjian, Melle Eva Mighiridcian, M. et Mme Armenag Adjemian, M. Sebouh Balian, M. et Mme Armand Yedikardachian, M. et Mme G. Djarian, Mme Mariam Ohanian, M. et Mme Berc Maslak, M. Léon Kaprielian, Mme Séta Baharian, M. et Mme Hrair Torosian, M. Chavache Mardirossian, Mme Arsinée Simonian, Mme Archalouys Djénazian, M. Sen Zakar, M. Jacques Postyan.

— 700 F.

M. Ara Cilacian, M. Bernard Bartelian.

— 500 F.

M. et Mme Tfenkdjian, M. et Mme David Avédissian, Mme Antoinette Parséghian, M. et Mme Taniel Tufenkjian, M. et Mme I. Basmaciogullari, M. Vaghinag Miskdjian, M. Achotd Serdjani, M. Garabed Khatchadourian, M. Edouard Altonian, Mme Véhanouche Altounian, M. Jean Ayanian, M. et Mme Noubar Manoukian, M. et Mme Vahé Hékimian, Mme Vartouhie Stéfano, M. Garabed Momdjian, M. Mickaël Mardirossian.

— 400 F.

M. Sarkis Yéghiazarian.

— 300 F.

M. Siragan Hayravian, Mme Anahit Schmeryan, Mme Germaine Yéghiazarian, M. Georges Kherlakian, M. Paul Léblébidjian, M. Garouche Agopian, M. et Mme Bedonoglu.

— 200 F.

M. Sourène Krikorian, M. Michel Badalian.

— 100 F.

Mme Sonia Panossian, Mme Soghomon Badalian, M. Joseph Meguerditchian.

— 200 USD

M. et Mme Noubar Tavidian.

— 100 USD

M. Onic Inizian.

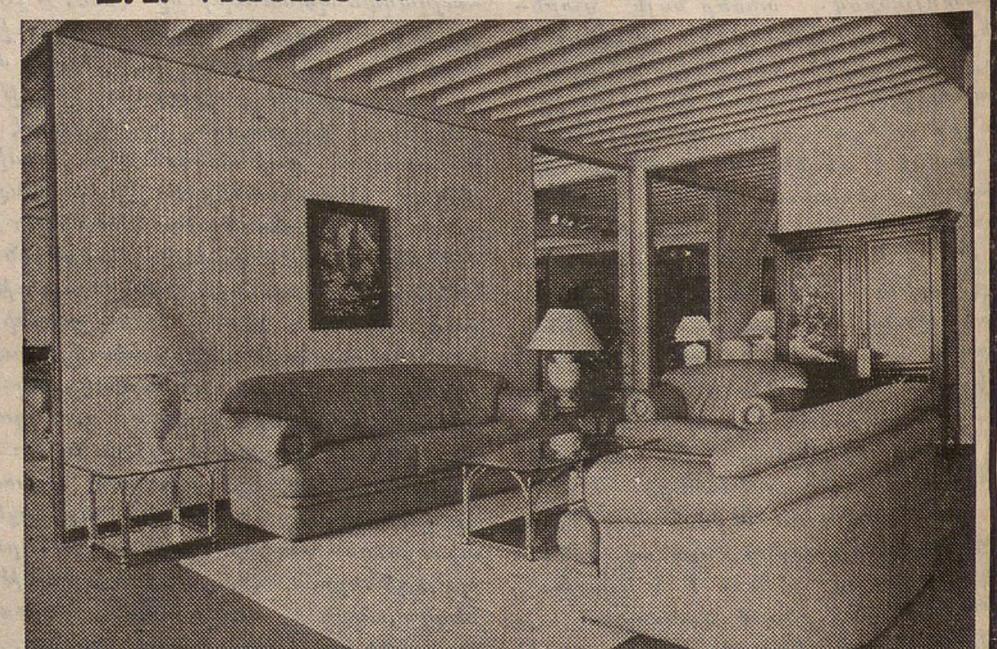
Total : 125.300 F. plus 300 USD.

N. B. La dernière liste des donateurs au projet «Hiver 93/94» sera publiée le 25 Novembre. Les dons destinés à ce projet portant la mention «URGENT HIVER» devront donc nous être parvenus au plus tard le 20 Novembre. Ensuite, le Fonds Arménien de France commencera à publier, chaque mois, la liste des contributions au financement du projet du gazoduc Iran - Arménie.

Meubles Ghazarian

4.000 m² de mobilier
présentés en ambiance

Z. I. Vitrolles à 20 km de Marseille tél. : 42. 89. 27. 47

«Բացառիկ զեղչ «Թառաց»ի բաժանորդներն են»

AIDER LE SPORT EN ARMENIE

Le Ministère des Sports arménien, recherche pour l'aider à développer le niveau de ses différentes activités

DES SPONSORS PASSIONNES

d'athlétisme, de foot-ball, de tennis,
etc... etc...

ou des parrainages sportifs dans les villes
d'Erevan, Gumri, Sevan, Kapan, Meghri
etc...

Si vous êtes de ceux qui désirez voir
briller le drapeau arménien dans les com-
pétitions internationales, contactez :

M. Alexandre MANOUKIAN, Délégué en
France pour le Ministère des Sports d'Ar-
menie — Tél. : 78 49 08 62 (Décines).

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»

83, rue d'Hauteville — 75010 Paris

Commission Paritaire : No 55935

SIRET : 51027317 A R.C. Paris

ԸՆՐԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի ԱլՓորլիլի «Էլին Բի-
ւանդ» մասնաճիւղը փոխան ծաղկեալս-
կի ստացած է հետեւալ նուիրատուու-
թիւները Ժիլակ Քէշիշիկի մահուան
առթիւ. — Պ. Քէշիշիկ, Գուլբար ընտանիք
1.000.ական ֆր., Արթիւր Սարգսեան
ընտանիք 500 ֆր., Տէր և Տիկին Օհան-
նէս Պառաւեան 300 ֆր., Տիկին Մարի Ճանն Խաչատրուեան 250 ֆր.:

ՑՈՒՑԱՑԵՏԾ

ԿԱՊՈՅՑ ԽՍԴ Փարիզի Ա. Թաղէսիս-
եան մասնաճիւղը անդամական ժողովի մը
կը գումարէ Շարաթ, Նոյեմբեր 13-ին
առանձիւ ժամը 10-ին Հայ Մահուանիք
Տակ մէջ
17, rue Bleue, 75009 Paris
Օրակարգը կարեւոր լլամպէ, բոլոր
անդամական ժողովներուն անդամական ժողովներուն է:

ՊՈՒԼԿԱՐԱՅՎ ԳԱՂՈՒԹԸ ՎԵՐԱԴԱՐՁԻ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ⁽¹⁾

Պոլէկարյոյ մէջ մօտ 50 տարի առաջ օ-
րինաւոր պետական իշխանութեան տապա-
լումով՝ Կարմիր բանակի ներխուժմամբ
եւ հետզհետէ համայնավարական վարչա-
կարգի հաստատումով, հայկական գա-
ղութը եթէ մերձեցման յենակէտեր գտաւ
նախկին Խորհրդային Հայաստանի հետ
սերտ կապերու մէջ մտնելու, միւս կողմէ
ան ինքզինք անջրաբետեց Սփյուռքէն եւ
պատնէշ մը կանգնեցուց անկէ արձակ-
ած մշակութային, ազգային ու հոգեւոր
կեանքին առջեւ։ Ինքնաբերաբար կզղիա-
ցում մը յառաջացաւ. հազիւ 1989 Նոյեմ-
բեր 10 թուականին սկսեալ պուլկարահայ
գաղութը բռնատիրական ոլորտէն տա-
կաւ սկսաւ դուրս գալ, սպակայն առանց
լիւ թօթափած բլլալու մարքս ։ լենին-
եան գաղափարախօսութեան ազդեցութիւ-
նը, ինչպէս եւ ամբողջատիրական շրջանի
մը ընթացքին կուտակուած թունաւոր
փոշին։ Ասոնց կարգին ուղղագրութեան
խնդիրն էր զոր տասնեակ տարիներ առաջ,
հայ նոր իշխանաւորները «Մէկ ազգ, մէկ
լեզու, մէկ ուղղագրութիւն» թիւր կար-
գախօսին տակ ներմուծեցին մեր գաղու-
թին նոր ուղղագրութիւնը։

Ի՞նչպէս եղաւ այդ փոփոխութիւնը :
Պրատելով գաղութիս միակ «Երեւան»
շարժաթաթերթի առաջին տարիներու հա-
ւաքածոն (միւս բոլոր հայկական թեր-
թերթ՝ «Ազատ Խօս», «Պալքանեան Մա-
մուլ», «Փարոս», «Մեղու», եւ այլ պար-
բերականներ օրէնքով դադրեցուած էին)՝
կը գտնենք հետեւեալ թղթակցութիւնը,
որ մասնակի կերպով կը նշենք «Պուլկա-
րահայ առաջին ազատ ուսուցչական համա-
գումարը, որ բացուած էր Սոֆիայի մէջ
անցեալ Կիրակի օր (Օդոսոս 5 - Յ. Կ.)
երեք ու կէս օր տեւող արդիւնաւոր աշ-
խատանեել մը ետք, փակուեցաւ ամսոյն
8-ին, Զորեքաբքի օր :

Համագումարը զբաղեցաւ կրթական
կենսի բոլոր հարցերով եւ տուաւ համա-
պատասխան որոշումներ : -- Այսպէս Հա-
մագումարը որոշեց . . . Մեր վարժարան-
ներու փոքր դասարաններուն մէջ գործա-
ծել Սովետական Հայաստանի մէջ տըպ-
ած արդիական դասագիրքերը եւ ընդուռ-
կել Հայաստանի մէջ ընդունուած ուղղա-
գրութիւնը» (2) : (Ընդգծումները Յ. Կ.)
Այս եւ այլ որոշումներու գործադրու-
թեան պարտականութիւնը կը վիճակուի
Հայ Ուսումնական Խորհուրդին, որ կազ-
մուած է պալկարահայ փոքրամասնու-
թեան Կոմիտէի կողքին : Անոր կազմի մեծ
մասը կը բաղկանար հայ համայնալար-
ներէ եւ համայնալարութեան համակիր-
ներէ» :

ի արձագանդ այս թղթակցութեան
կը հետեւի նոր Հալորդագուռթիւն մը.
«Ուղղագրական փոփոխութեանց մասին»,
ուր գրուած է . . . «Պաւլկարանայ փոքրա-
մասնութեան առժ. Կամիշտէն իր վերջին
հիստին մէջ վաւերացուց ուսուցչական
համագումարի մեր գաղութին մէջ ալ
հայերէն լեզուի նոր ուղղագրութիւնը
ընթգրկելու որաշումը: Խմբագրաւթիւնը
պկանած է արդէն թերթին մէջ կիրարկել
գայն: . . . Որաշ թուականէ մը յետոյ ազ-
գային բալոր հաստատութիւնները պիտի
կիրարկեն նոր ուղղագրութիւնը» (3):

Պէտք է լոնդգծել, որ հակառակ կարծիք ունեցողներ եղած պիտի ըլլան, սակայն թերթը այդ իրողութիւնը չարձանադրեր : Խմբագրութիւնը նոր ուղղագրութեան կ'անցնի 1946 թուականի սկիզբին, երբ լոյս կը տեսնէ «Երեւան» թերթի 1946 Յունուար 16-ի 17-րդ (117) հա-

մարը, որ կը շարունակէ մինչեւ օրս :
Նոր ուղղագրութեան ընդգրկումը ան-
խուսափելի իրադարձութիւն մը պէտք է
նկատել, ինչպէս եւ այդ ուղղագրու-
թեամբ հայերէն լեզուի դասագիրքերը,
որոնք կը տպուէին Հայաստանի մէջ ա-
րեւելահայերէն դրական լեզուով : Հիմ-
նական նկատառումը՝ մեկուսացնել հայ
փոքրամասնութիւնը «պուրծուական» ազ-
գեցութենէն, դաստիարակել հայ նոր
սերունդը յառաջիմական գաղափարնե-
րով՝ իմա մարքս -- լենինեան գաղափա-
րախօսութեամբ, պատրաստել «սոցիա-
լիզմի» մարտիկներ : Եւ քանի բռնապետա-
կան սիստեմը փակած էր նաեւ Հայ
Սփիտքի մուտքը մեր գաղզութէն ներս
եւ հնար չկար արեւմտահայերէնով եւ
մեր գասական ուղղագրութեամբ դասա-
գիրքեր ապահովել հայկական գարժա-
ռաններու աշակերտութեան համար, ու-
ժիշ ելք չկար, այն ինչ որ մեզի պար-

Սբեւելահայերէնոսի դասագիրքերու հարցին լուծումը կը յապաղի: Այդ մասին վերադառնանք պուլկարահայ ուսուցչական համագումարի որոշումներուն (4): Գումարուած ներկայ տարրուան Օդոսոսոս 5 -- 8-ին Սոֆիայի մէջ՝ Լեզուի եւ ուղղագութեան մասին -- «Ընդունելով հակիմերձ արեւելահայ քարքառի մեր ազգային վարժարաններու մէջ դասաւանդելու մասին եղած առաջարկին ազնիւթեան շարժագութեան մասին, համագումարը նկատի առնելով հաւանական արգելութեարք, ինչպէս նաև նոյն քարքառով դասաւանդելու համար պուլկարահայ ուսուցչութեան անպատճառ ըլլալը, վաղաժամ կը գտնէ այդ հարցի լուծումը»:

-- Օրակարգի երկրորդ կէտին՝ ուղղացը բրութեան մասին յայտնուած միտքերու, փոխանակուած կարծիքներու իրեւ եղացացութիւն, ժողովը միաձայնութեամբ ընդունեցաւ ներկայ 1945--1946 շրջանին իսկ ներմուծել Սովետական Հայաստանի ուղղագրութիւնը մեր վարժարաններէն ներս եւ խնդրել պուլկարահայ առժամ. կեղընական վարչութենէն, որ հարկ եղած թելադրութիւնը ընէ իր կողմէ ինչպէս պուլկարահայ մասմուլին, նոյնպէս եւ բոլոր պուլկարահայ ազգային, կըթական, հասարակական, մշակութային կազմակերպութիւններուն, որպէսզի իտենց կողմէ իմբազրուած եւ հրատարակած ամէն գրութիւն կատարուի յետ այսորիկ նոր ուղղագրութեամբ:

Հայաստանեան դասագիրքեր ապահովելու աշխատանքը այնքան ալ հետո չէ եղած յառաջ տանիլ եւ անոնց բացակառութիւնը դժուարութիւններ պատճառած է հայկական վարժարաններուն մէջ, ուսուն ապացոյցն է Սոֆիայի «Յովակիմ-ան» վարժարանի հայերէնի հանգուցեալ ուսուցիչ Սարդիս Փաշանեանի մէկ դրութիւնը (5), ուր ան կը զբէ թէ նոր ուղղագրութեան ներածումը մեր կեանքն ներս, նոր ուղղագրութեամբ դասագիրքերու պակասը չփոփթ մը ստեղծած է դպրոցին մէջ, ուր հին դասագիրքերը իրուած են յարմարցնել նոր ուղղագրութեան: Ան կոչ կ'ընէ Ուսումնական Խորհուրդին, որ յառաջիկայ 1946 - 1947 դպրոցական տարեշրջանի համար ապահովէ Սովետական Հայաստանի անհրաժեշտ դասագիրքերու ստացումը: Եւ իրօք 1947 թուականէն վերջ կանոնաւորապէս կը ստացուին արեւելահայերէնով ու նոր ուղղագրութեամբ Հայաստանի մէջ արդարած դասագիրքերը, որպէսզի «Իրականացայ» «Մէկ ազգ, մէկ լեզու, մէկ ուղղագրութիւն» ցնորմիտ կարգախոսը, երբ դոյլութիւն ունի Հայ Սփիտոքը իր արեւելստահայերէնով ու դասական ուղղագրութեամբ: Անձեր, որոնք իրենք վիրակեալիկ մատերիալիզմի ջատաքով եր կը համարէին մեզ մօտ, տարրական ուսումնառութեան, որու սույնութեան, և

ողմաղացներու շըուցաբարցցիս ու
ողմաղացներու դէմ շարժեցան։ Մեր գա-
լութին համար կործանարար դեր կատա-
նեց արեւելահայերէնով ուսուցումը նո-
տահաս սերունդին, որ զուգադիպեցաւ
անեւ Հայոց վարժարաններու փակումին,
ամբողջատիրական ժամանակաշրջանին։
Այսօր արդիւնքը այն է, որ այդ սերուն-
դը ոչ արեւելահայերէն կը խօսի, ոչ այ

Հայութի Առաջին Թոթօվան էաւ կ-

այ թէ «պուկկարանեայ եւ ռումանիայ քաղաքութեաբը իսկապէս պարտադրուած ժին լինեաւ մաշտոցեանը. չէի՞ն կրնար հապկումի նամքանեթ գտնել, եր այդ ժրկիրները կ'ենք արկուին խորհրդային լարգերուն: Փոխիխութիւնը հետեւանք ողած է անխուափելի պարտադրասիքի ըր, թէ պապէն աւելի պապականի մեր ըրեթէ սովորական փութկուտթեան» ... Այս, անխուսափելի պարտադրանք, որուն

նուել միշտ կանգնած եղած է պուլքար Համայնավարական կուսակցութիւնը եւ սուր ենթակայ «Երեւան» Յառաջդիմական կազմակերպութեան կերպոնական լարչութիւնը։ Որեւէ շեղում ընդհանուր քաղաքական, մշակութային, կրթական պետականացուած կարգավիճակէն դուրս հրապարակային մտածում, քննադատական յօդուած կամ քայլ, խստիւ պատիժի ենթարկուած է։ բանտարկութիւն, աքոր, մահապատիժ։ Մեր պուլքարահալ

իրականութեան մէջ, երբ կ'արծարծուէր հայ գրական լեզուի ու անոր ուղղագրութեան հարցը՝ երկրի իշխանութեան գըլուսի կանդամած էր պուլկար Համայնավար կուսակցութիւնը։ «Երեւան» կազմակերպութեան կեղծուական վարչութեան նախականուածուած կարգադրութեանէն գուրս այլ համացողութիւններ կային, որոնք հրապարակաւ արտայայտուած՝ պահարակման արժանացան։ Այսպէս «Հայ գրական լեզուի միամութեան հարցը եւ անոր ընդդիմախօսները» (6), յօդուածին մէջ անարգանքի սիմենտ գամուեցաւ անարժանորէն, հանգուցեալ Յարութիւն Պօղոսեան, Հնչակեան կուսակցութեան անդամ եւ «Պալքանեան Մամուլ» շաբաթաթիրթի խմբագիր Ան ըմբուշնեց նաեւ աւելի դառն ճակատագիր մը իր հասկացողութիւններուն համար՝ պուլկար կառավարութիւնը անկասկած հայ համայնավարներու բարեխօսութեամբ զինք բնակեցուց (աքսորեց) ընտանեօք հիւսիսային Պուլկարիա, ուր եւ իր մահկանացունքը կնքեց։ Այս փոքր օրինակով, որ քաղաքական հանդամանք չէր կրեր, ուղեցինք ցոյց տալ համայնավարական բռնատիրական վարչակարգի անհանդուրժողութիւնը այլախոհներու հանդէպ եւ արիւնալի հաշուեյարդարը անոնց հետ։ Արդէն երեք տարի պիտի ըլլայ, ինչպէս քանատիրութեան բռնմցքը կախած չէ Պուլկարիոյ եւ անոր քաղաքացիներուն վերեւ, անէացած է սահմուկեցուցիչ վախն ալ հալածանքէ, աքսորէ, բանտէ ու մահավճիռէ, քաղաքական տարբեր գաղափարներու համար։ Հայ կեանքը ձերբագատած համայնավարական կաշկանդումներէն, սկսաւ վերագառնալ բնականոն զարգացման ուղին։ վերաբացուեցան նախկին կարգ մը ազգային վարժարաններ պայմանականորէն ըսուած, վերահաստատուեցան Բարեգործականը, Հ. Մ. Լ. Մ. Ը. Պ., կազմուեցան ՀՕՄ-ը եւ այլ միաւորուամներ։ Անոնց կողքին համեստագոյն տեղ մը զրաւեց Պուլկարիոյ համ համայնքի Ուսումնական յանձնախումբը կերպոն Փլուարի։ Այս վերջինին ջանքերով, հայ ուսուցչութեան եւ առանձին անհատներու օժանդակութեամբ կարելի եղաւ վերահաստատել արեւմտահայերէնի ուսուցումը համապատասխան դասսագիրքերով ներառեալ դասական մեր ուղղագրութիւնը հայկական դպրոցներէն ներս։ Այդ լեզուով ու առնդամնէ քաղաքիս՝ «Վահան» թերթը, որ մեծ քաժին մը կը յատկացնէ նաեւ պուլկարերէն լեզուով գրութիւններուն։ Ճիշդէ, տակաւին հայերէնի դասսական ուղղագրութիւնը չէ թափանցած մեր Հանրային կեանքէն ներս, որուն պատճառներէն մէկը պէտք է փնտուել «Երեւան» կազմակերպութեան նախադաշներու խորհութիւնը, որուն էզոք կեցուածքին մէջ։ Ան մասնաւոր կարգադրութեամբ հանդէս չեկաւ տիրական դարձնելու մեր զաղութիւնը մէջ աւանդական ուղղագրութիւնը, որուն հետեւանքով զայն գործադրուած չենք ուեմներ ամէն տեղ եւ առաջին կարգին «Երեւան» շաբաթաթերթին կողմէ։ Յանձնախումբին կողմէ եղած առաջարկները այդ ուղղութեամբ անլսելի մնացին խրմագրութեան համար, որուն պատրուակներէն մէկը գրաչարուէին անհամաձայութիւնն է....

Պուլկարահայ գաղութիւն վերագարձը էպիլի հայկական արմատները իր ընթացքին մէջ է եւ ուղղագրութեան հարցին ուրջ «Երեւան» թերթի խմբագրութիւնը ի գուցէ այլեւս չսպասէ, որ Հայաստանի մէջ լրիւ ընդունուի Մեսրոպական ուղղագրութիւնը եւ ըստ այնմ որոշում ուայ զայն գործադրելու։

ՅԱԿՈԲ ԿԻԼԻԿԵԱՆ

իլովտիւ
Հոկտեմբեր 29, 1993

(1) -- «Յառաջ», 1993 Սեպտեմբեր 1, թիւ 18.139, Արփի Թոքոյեան «Ուշացող լերագա՞րձ թէ անդարձ մեկնում»։

(2) -- «Երեւան», Ս., թիւ 72, 1945, Օգոստոս 11, «Ուսուցական համագումարի աշխատանքները»։ Բ. Թ. (Բենիամին Թիւֆէնկինեան)։

(3) -- «Երեւան», Ս., թիւ 75, 1945, Օգոստոս 22, «Ուղղագրութեան փոփոխութեան համար», որուն պատրուակներէն մէկը գրաչարուէին անհամաձայութիւնն է....

(4) -- «Երեւան», Ս., թիւ 87, 1945, Սեպտեմբեր 29, «Պուլկարահայ Ուսուցական Համագումարի որոշումները»։

(5) -- «Երեւան», Ս., թիւ 78, 1946, Օգոստոս 30, «Մայլենի լեզուն եւ մերդպրոցները» (Սարգս Փաշանեան)։

(6) -- «Երեւան», Ս., թիւ 93, 1945, Հոկտեմբեր 20, թիւ 94. 1945 Հոկտեմբեր 24, «Հայ գրական լեզուի միասնութեան հարցը եւ անոր ունուինականութիւնը».

ՓՈԽԵՆ ՏՈՄՈՒԻ

ԶՆԱԿԻ...
ԵՇԱՆԱԿԱԼԻ
ՆՇԱՆԵՐ

...Միայն պէտք է ապրել Հայաստանում, յետոյ նոր պատկերացնել, թէ ի՞նչ դժուարին, վտանգայարոյց, ու իրաւ կանխատեսելի հետեւամնաներով է յդի տառնեակներ շարունակ դրական - տիրականների տքնալից վաստակն անարդի «անարգելլ»: Նախկին տարիներին և ինչո՞ւ չէ, նաեւ այսօր ։ նման ոտնձգութիւններ անողներին իրենց տեղը զիւրի էր միանգամից ցոյց տալլ: Իսկ այսօրինակ դէպքեր, թերեւս եղել են ... Ոչիմա յանկարծ, ի վերջոյ հայաստանեան «մշակութային» երկինքն էլ կարծես որոշակի օդակիոխութեան կարիք ու անհրաժեշտութիւն զգում է: Ստորագրարշաթեան, վախուրածութեան հովերը ցաքուցրելու համար, ճշմարտութիւններացայտող արկածախնդրական խօսքու ու ելոյթների պահանջը վաղուց ի վեր է հասունացել: Թիկունքներին զօրանցաց յին մշակոյթի ողջ մարտավարութիւնը ունեցողներին դիմագերծելու գլուխքերծելու, նախինիներին գոնէ այսօր, իրենց կենդանութեան օրօք պէտք է իրազեկել, որ իրենց անցեալի կարմիրը այսօր ամենեւին էլ կարմրի, կապոյտի, նարնջագոյնի բնաւ չփոխուել եւ իրենք էլ որքան էլ ճիղարբեն չեն վերափոխուի: Ու սերունդներին էլ ի վերջոյ պիտի ճշմարտապէս մատոցանուի իրենց արածը: Ու աշխարհը չեսկաւում ու վերջանուում միայն եւ միայն ծուռ հայելիների թագաւորութիւններում: Ու նաեւ, որ գրականութեան սխալընկալումով ու պատմութեան այլափոխմատուցմանք հայ երեխայի, ուսանող աշխարհընկալումն արգէն բաւականին խաթարուել է, ու Վասակ Սիւնին ոչ թէ դաւաճան է, այլ առաջիններից մէկը հաքաղաքական գործիչներից, որ առզի փլրկութիւն էր որոնում՝ «մահ կամ ազատութիւն» կարգախօսը խիզախօրէն բացականով:

Ու այս տասնամեկակայինք մշակութա-
յին, «արզագանք» դպաստիարակութեան
հեղինակ թերուու հրամանատարներին
այսօր գժուար է ասել իրենց արջածառ-
յութեան ... իմաս համայնավարակին ...
հրամայական աղջավանասաբեր, տակալին
նստուածք տուող գործունէչութեան մա-
սին: Իսկ այն մշտարար «պատնէշին վր-
բայ» գտնուող գործիչները որոնց արած
այս կամ այն կերպ իրօք տարբերակիլ
է միւսների արածի հետ, թեկուղեւ այն
պատճառաւ որ ժամանակին այնուամե-
նայնիւ «գլխի ընկել են» այսօրուան հա-
մար» ներկայանալի, մի քանի գրական
պատմական «երկեր» ստեղծել: Ու նր-
անց վաստակի գէմ ոտնձգելը, ոչ այն
քան գժուար ու անթոյլատրելի է, որքան
այս՝ նաեւ այսօրուայ պայմաններու
կորստարեր: Մանաւանդ, որ խօսքը վե-

ցուրեալը, պատսպան ու սահմանական իրականութեան ազատազումներով եւ զանագան շինծու ու պատիք անդրադարձումներով : Ել չեմ խօսում այն մասին, թէ ինչ զանենք են զահանջուում (եւ պահանջուելու) ապագայ պատմաքաններից ու հետազօտողներից իրադան ու նիշգր խանգարական անհնդուրի և նեներից տարանջատելու համար : Մասնաւանդ, որ այդ անհնդուրի ինների հեղինակը մեծ հաճաչում ու ունեցող գրող է» :

Աւելի քան մեղմ է ասել . բազում իւղաթիւրումներ, անձշութիւններ . եթէ անձշութիւններ առաջ, ոչ աւելի, ոչ պակաս, «պատմական բնակալայրերի տեղադրութեան», եթէ խեղաթիւրումներ, անդամանութեան անունների շինծու եւ

ՕՐԱԿԱՐԱ

ՀԻՄԱԴԻՐ՝ ՇԱԽԱՐ ՄԻՍԱՔԻԱՆ (1925-1957)

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS

TEL. : 47. 70. 86. 60 — TELEX : HARATCH 280 868 F

— FAX : 48. 00. 06. 70 —

C.C.P. PARIS 15069-82 E

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանս : Տար. 1.000 ֆ. — Վեցամսեայ : 510 ֆ.

Արտասահման : Տար. 1.300 ֆ. (ամենօրեայ առավում)

1.150 ֆ. (շաբաթական առավում) — Հատք : 5,00 ֆ.

69^{րդ} ՏԱՐԻ — Թիկ 18.19569^{րդ} ՏԱՐԻ — Թիկ 18.195

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

69^{րդ} ՏԱՐԻ — Թիկ 18.195

ԿԻԼԻԿԻՈՅ
ԹԱԳԱՒԻՈՐՈՒԹԵԱՆ
ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ
ԳԻՏԱԺԱՂՈՎԸ
ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ ՄԵՋ

Նոյեմբեր 12 - 14 Նիւ - Եորքի Արեւելան Ամերիկայի թեմբին անթերի կազմակազմութեամբ տեղի ունեցաւ Կիլիկիոյ խաղաղութեամբ նուիրուած գիտաժողովունք, քարեզին կեղունական թաղերէն մէջ այս «Ալիւան Թրանսէց» ը սրահին մէջ: Խաղաղութեամբ բացուած կատարեց Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Գարեզին Բ., ապա մաս զեկուցումներու չարքը: Նոյեմբեր 12-ի առաջանական առաջին նիստը յասակացուած էր Կիլիկիոյ և Բիւլանդիոնի կարերուն: Խօսի առին Կարէն Խորաշան, Ժուա Բարթիկուն և Արամ Բողոյեան: Օրուան Բ. Խօսին նիւթին էին խաչակիրներու հետ մականական բացուած յարաբերութիւնները: Նիւթին պահապան երեսակներուն մասին ելոյթներ ներկայացուցին խոռոչը Շիւր, Վարդան Մատթէսեան, Գէորգ Տէր - Վարդաննեան, Էլոյթ Տէր - Վարդաննեան և Տընի Սայնը: Օրուան վերը լին բաժին ունեցաւ կրօնքի և մշակոյթի նիւթուն զեկուցումներ, Զելչն ի վերը, թղթատար Տէր և մշակոյթի նիւթուն զեկուցումներ, Զելչն ի վանդի Փիթը Գառուի, Տէրիս Պէնտի և լիւն Զէքիեանի կողմէ:

Նոյն Երկոյեան Համազգայինի Նիւ - Եորքի թատերախումբը ներկայացուց հանու Մարտարեանի «Հեթում Արքայ» թատերախաղը, բեմադրութեամբ՝ Երեւանի Կոլիա Մատուրեանի: Ապա յառակ ընդունելութիւնը միայն 15:

ՖրԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ կը շարունակէ սեփականաշնորհման իր քաղաքականութիւնը: Պէ - էն - Փէ գրամատունէն ետք, կարգը եկած է քիմիկան այս հակայ ճարտարաբուեստին որ կը կոչուի՝ Ռուն - Փուլէնք: Բաժնեթուղթը կ'արգէ 135 ֆր. միայն ինչ որ շատ մատչելի սակ մին է, մահաւանդ որ նոյեմբեր 15-ին, սակարանը իր արժէքը 153.60-ի հասած է: Կարելի է գնել - մարդ գույն մինչեւ 60 բաժնեթուղթ - նոյեմբեր 16-ին 23: Վաճառքը մօտաւորակէն 13 միլիոն ֆրանք պիտի ապահովէ Պետութեան:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուած է մաթահի թիւ մէկը՝ Մուեին Շապայթա: Կաված կայ որ Մազու նիստալի կողմանից հերուս գործն է: Ֆաթահը Պէկ-ի մէկ բարկացուցիչն է և Ապու նիստալ դէմ է իսրայէլ - Պաղեստին համար հաշտութեան ծրագրին:

ՀԱՐԱՃ - Լիբաննեան մէջ սպանուա

ԳԻՒՄՐԻՒ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԸ

ԻՐ ՔԱՂԱՔԻՆ ՄԱՍԻՆ

«Բարձ փոխելով բախտ չի փոխուիր»
կ'ըսէ առածը. մէր ներկան ցոյց տուաւ
որ անուն փոխելով ալ չի փոխուիր բախ-
տը երբ խօսքը կը վերաբերի չէն, դիմա-
գիծ ունեցող քաղաքի մը որ քարուքանդ
է հինգ տարիէ ի վեր: Լենինականը դար-
ձաւ Գիւմրի, բայց ոստանը չկըցաւ թօ-
թափել «աղէտեալ»ի ո՛չ պիտակը, ո՛չ ալ
ճակատագիրը: Երկրաշարժէն հինգ տարի
ետք, թէեւ մաքրուած են փլատակները,
սակայն վերաշնորթեան գործը շատ ան-
քաւարար ընթացք ունի, համեմատած՝
պահանջիրն: Ճիշդ է որ ժխտական բազ-
մաթիւ ազգակներ գեր ունեցան եւ կու-
նենան ատոր մէջ, բայց ծանր կը ճնշէ
երեւոյթը որ այլ առաջնահերթութիւններ
դրաւած են բեմը ու Գիւմրին չի կընար
ունենալ անհարժեշտ հետաքրքրութիւնը:
Ոչ մէկ կասկած որ լուրջ չէին հնչած
շրջանի խորհրդային իշխանութեան վար-
չակետ Ռիծկովի երկու տարիէն հինը
առմբողջութեամբ վկրականգնելու խօսքե-
րը. նոյնքան պարզորոշ էր որ նորանկախ
երկիրն ալ երկար ատեն այդ կարողութիւ-
նը պիտի չունենար, նկատի առած նաեւ
Սփիւռքի օժանդակութիւնը որ արդէն
ժամանակի մը ետք աղէտեալ գոտիին վե-
րակառուցումէն այլ նպատակներ ընտ-
րած էր իրեն: Հետեւանքը այն է որ այ-
սօր հակառակ կառուցուած նոր թաղա-
մասներու, անհատական ջանքով շինուած
տուններու, քիչ չէ թիւը այն Գիւմրեցինե-
րուն որոնք կ'ապրին թիթեղէ կամ խա-
ւաքարտէ խցիկներու մէջ. ու ատիկա,
շրջանի մը մէջ ուր ձմեռը ամենայն խըս-
տութեամբ, մինչեւ զէրոյէն վար 25
աստիճանի հասնող ջերմութեամբ, անկա-
րելի կը դարձնէ կեանքի բնականոն ըն-
թացը:

մար Լ. Աղամեան ունի վերականգնումի քաղաքիս համար է. Աղամեան ունի վերականգնումի իր ծրագիրը որումն հիմնական կէտը կը նկատէ անհատական բնակելի շինարարութիւնը, որուն համար հող եւ դրամական միջոցներ յատկացուած են: Քաղաքին նորընտիր գործադիր կոմիտէն «Ժառանգութիւն է ստացել մի քամի հարիսը անաւարտ բնակարաններ որպէս բալորն էլ արդէն ... բաշխուած են»: Ուրեմն, նախ պէտք է աւարտել այն չենքեռը ուր մարդիկ սկսած են ապրիլ: Ապտակի տարառութիւն կը գործէ կարգալ քաղաքապետին բացատրութեան մէջ թէ «պարզագոյն հաշուարկներով, առնուազն յիսուն տարի է անհրաժեշտ աղէտի պատճառով անտուն մնացած բոլոր Գիւմբեցիներուն բնակարաններով պահեովելու համար»: Կաւելցնէ սակայն որ յիսուն տարան լրանալը սպասելն ալ աւելորդ պիտի գարձնէր իշխանութիւններու գոյութիւնը: Աւերումներուն վրայ ան կը գումարէ տակաւին «ապօրինաշխատ թիւնները, քաղաքապատկան հողերի իրացումները, իին քաղաքի տարածքի ձեւախնեղումներուն»:

Իր գլխաւորած ծրագիրը յենած է եւ-
ռոպական քաղաքաշինսական օրինաչափու-
թեան. «այսօր ստեղծուած շերտերը՝
պատմեա մշակութային, վարչական կը
կումերցիսն, հենարաւորութիւն կը տան
արդին. եղած ու նոր կառուցուող շերտե-
րին տալ համապատասխան ուղղուածու-

թիւն, այդ շերտերում ստեղծել նարտա-
րապետական համալիրներ» :

Գիւմրիի միակ ցաւը շինարարականը է . երկրաշարժէն առաջուան թեթեւ արդիւնաբերական հզօր այս կեղրոնց վերածուած է գործադրութեան քաղաքի «ոչ պաշտօնական տուեալներսկ հաղափի բնակչութեան 70 տոկոսը դատապարտը-ւած է գործադրկութեան» կ'ըսէ լ. Մուժաֆեան, Հարց տալով. «մինչեւ ե՞րբ պիտի շարունակուի այս ամլութիւնը» : Իր պատասխանին մէջ քաղաքապետը որպէս դրական գլխաւոր տուեալ կը ներկայացնէ այն պարագան որ «մօս մէկ տար-ւայ ընթացքում կառավարութեան երկու արտագնայ նիստ է գումարաւել Գիւմրիում, Քննարկուել են կենսական հշանակութեան շատ հարցեր, ուստիմնամիրուել է գործերի ընթացքը : Ի վերջոյ կառավարութիւնում հասկացան որ աղէտի գոտին ինքն իրեն չի բարեկարգուի» :

Պրոշապէս, քաղաքին կացութէեամ լա-
տատեղեակ մարդու դիրքէն խօսող մէկն
է զրուցափարը ու այդ յատկանիշերով ալ-
տաւական գառնութիւն կայ իր մատնանը-
ուումներուն մէջ. այսպէս է, երբ Վ'ըսէ՝
շարհամարեելով տեղական իշխանութիւն-
ներին, Ներքին նախարարութիւնը ստեղ-
ծեց տարածաշրջանային ոստիկանու-
թիւն՝ կեդրան ունենալով Գիւմրին։ Ապօ-
նինարար ոստիկանութեան շարժերից
գուրս մղուեցին արհեստավարժները, մեծ
փորձ ու հմտութիւն ունեցող սպաներ։
Անց այս ոստիկանութիւնն էլ այսօր շատ
աճի և անում բազաքում ընկերացին լար-
ուածութիւնը մեծացնելու համար։ Ու
յս ամբաստանութեան որպէս բացատրու-
թիւնն կը թուե՛ իբրև թէ մերամաճա-

սողները յայտնաբերելու նպատակով
իւղացին չուվայ թերած մթերքին բըռ-
ագրաւումը, պէնզինի ապօրինի վաճառ-
ը որուն ներքաշուած է զինուորականու-
թիւնն ալ, քաղաքին փողոցներուն մէջ
դադրող կրակոցները, առօրեայ դար-
ած սպանութիւնները, մաֆիական կա-
ռոյցներու սանձարձակ գործունէութիւնը
ւայլն, աւարտելով հետեւեալ վերջարա-
ռով. «Ճախօֆ, այս ամենի վրայ եւս նըս-
ում է ամենաքռութեան փոշին, այս
ամենը եւս չի դատնում լայն քննարկման
առարկայ».

կ հանդերձ ամբաստանութիւնները,
ընդունի թէ «այս», ընդհատում են նըս-
տաշրջանները, աշխատանքները ճախող-
ում են: Կան պատգամանքներ որոնք
իմաստմանը կերպով գնում են ճախո-
լումների»: Իսկ խօսելով իր մասին,
ըստ «ես գտնում եմ որ առողջ ընդդի-
նութիւնն իմ լաւագոյն օգնականն է: Տե-
ակետների քախումն է ծնում առողջ զոր-
ութեաւըթիւնը»:

Երզիրի մը մէջ ուր ընդհանուր առումով
ժողովար է առողջ ընդդիմութեան մը մա-
յն խօսիլ եւ հետեւաբար չէ եղած զայն
ուրջի առնելու կամ չառնելու հարցն ալ,
դժբէջէ զարմանալի է Գիւմբիի քաղաքա-
պետին լայնախոհութիւնը։ Անոր խօսք-
ումն մէջ գոհունակութիւն կը պատճառէ
լարդալ որ լուծուած է նորակառոյց թա-
շամասներու ջեռուցման հարցը, որոշ աշ-
խատանք կատարուած է հին քաղաքին
ունէ կէսը տաքցնելու համար։ Մնացա-
ին համար քաղաքապետը կը չէտէ թէ
կարեւարը ժամանակը զկորսնցնելն է,
ժամանակի մէջ նիշդ տեղաւրուելը։

Աղամենանի արտայայտութիւններուն
էջ, ինչ որ վաստահութեան տրամադր-
ութիւն կ'արթնցնէ անձին հանդէպ :
Հարցերուն տեղեակ ու գանոնք լուծելու
որ իշխանութեան կարողութեան գիտա-
լից քաղաքապետ մը հայստանեան իրա-
ւանութեան մէջ, անկասկած, գոհունա-
րութեան գլխաւոր տուեալ մը պէտք է
կատել աղետեալ քաղաքի մը համար :

Часть первая

«Le Royaume Arménien

de Cilicie

XIIe - XIVe siècle» (*)

Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահ Պ. Լ. Տէր-Պետրոսեանի, Ֆրանսիայի Հանրապետութեան նախագահ Պ. Ֆր. Միթերանի և Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Գարեգին Բ.ի ներկայութեամբ, այս տարուայ Հոկտեմբերի 28ին, բացուեց «Կիլիկիայի Հայկական թա-

Յաղորդ չորս գլուխները կապում են
ողջ գրքի առանցքը : Այստեղ Արմէն Մու.
թափեանը հանրամատչելի շարադրան.
քով ընթերցողին պատմում է Կիլիկիա
Երկրամասի հարուստ պատմութիւնը
սկսելով յստակ աշխարհագրական նկա.
րագրութիւնից, Մեծ Հայքի թագաւո.
րութեան հետ ունեցած առնչութիւննե.
րից եւ հայկական բնակչութեան տարա.
ծաշը ջանում յայտնուելուց : Առաջին ե.
րեք գլուխներում հեղինակը ներկայացր.
նում է Կիլիկիայի պատմութիւնը երեք
ժամանակագրական փուլերով .

1198),

գ) Թագաւորութեան անկման ժամ.

Հակաշըջան (1289 - 1375) :

տեռում է «Ճանապարհորդների վկայութիւններ» բաժինը, ուր Հեղինակը հրմանքն իրար է հիւսել ժամանակակիցների տեղեկութիւնները եւ ստեղծել մուսուլմանական երկրների տիրապետութեան ներքոյ կիլիկիայում հայկական մշակոյթի գոյատեաման պատմութիւնը, ներառեալ մինչեւ Փրանսիական զօրքերի 1939թ. Հեռացումը տարածաշրջանից :

Սչիստանքի վերոյիշեալ գլուխն.
բռում համաշխարհային պատմութեան
լայն ետնախորքի վրայ, մեծ սիրով և
իր նիւթին ընթերցողին հասցնելու փայ.
լուն վարդետութեամբ հեղինակը ներ-
կայացնում է կիլիկայի ողջ անցեալը,
երբեմն ուղղակի, մերթ ընդ մերթ ան-
ուղղակի խօսեցնելով շարադրանքն ընդ-
միջող հազուազիւտ վաւերագրերը, կը-
նիքներն ու դրամները, քարտէմերն ու
լուսանկարները :

Պատութիւնն այստեղ ենթակայցուած
է իր ամբողջութեան մէջ եւ առանց ա-
մելորդ զգեստաւորումի, թւում է, թէ ո-
չինչ հարկ չկայ աւելացնելու, քանի որ ա-
մէն ինչ պատմուած է իր չափի ու պատ-
մութեան ոիթմի մէջ, առանց ընթերցո-
ղին դոյզն ինչ ծանրաբեռնելու աւելորդ
փաստերով ու փաստարկներով։ Կարծես
երազի նման աշքիդ առջեւ սահուամ է կի-
լիկեան Հայաստանի պատմութեան եր-
կաթակուռ շղթան, նման Նահապետ Ռու-
սինեանի ստեղծած հնամենի երդի սա-
հուն մեղեղուն։

բադրանքում չի հանդուրժում որեւէ
շեղում պատմական ճշմարտութիւնից եւ
գրքում դժուար է գտնել որեւէ լուրջ վր-
բիպում կամ սխալ։ Ի հարկէ կարելի է
վիճել թէ Թորոս Բ. Հ. ո՞ր թուականին է
իշխանական գահ բարձրացնել, կամ ե՞րբ
է տեղի ունեցել Հռոմկայի ժողովը եւ
Լեռոն Ա. ի թագավորումը, սակայն միան-
գամայն պարզ է, որ ընթերցողը այդ-
հարցերի լուծումը չի էլ սպասում այս
գրքից։ Նրան հետաքրքրում են արևիք-
նող իրադարձութիւնների նկարագրու-
թիւններ եւ պատմական յուշաբաննե-
րին վերաբերող տեղեկութիւնները, որոնք
լիուղի եւ նուրբ ճաշակով հրամցում են
ընթերցողին։

Այս տեսանկիւնից զիրքն աւելի դիմում է կը գառնար, եթէ հեղինակը ներկայացնէր Կիլիկիայի թագաւորութեան հասարակական կեանքը, արքունիքի խայտաբղէտ կազմը, համեմատութեան մէջ դնէր Կիլիկիայի արքայական ընտանիքը հարեւան երկներում իշխող հարըստութիւնների հետ, փորձէր տալ ապնաւականական եւ զինուրական դասերի կառուցուածքը, քաղաքային ու զիւղական բնակչութեան, ինչպէս նաև Հոգեւորականութեան խաղացած դերը երկիրի տնտեսական, հասարակական եւ Հոգեւոր կեանքում:

կաթողիկոսները փորձում էին, որքան
կարելիէ իրենց հեռու պահել թագաւո-
րական մայրաքաղաք Սսից եւ այս առու-
մով արքէջը ներկայացնել այն ներքին,
արտաքինից զրեթէ չերեւացող հակա-
մարտութիւնը, որ ժամացոյցի պիրկ
զսպանակի նման երբեմն ուղղեցում էր
հոգեւոր եւ աշխարհէիկ աթոռոների փոխ-
յարաբերութիւններին: Արքէջ նաև անդ-
րադառնալ կիլիկիայի միապետների որ-
դեգրած «Այս հնայն Հայոց թագաւոր»

ՀՈԳԵՆԱՎԻՒՍ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի Նայբի մասնագիրը հոգեհանդստեան պաշտօն կատարել կատար ի յիշատակ իր համուցեալ ընկերուհիներուն Կիրակի, Նոյեմբեր 21, ժամը 10.30-ին, Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցույց մէջ:

Այս առթիւ, կը կատարուի նաեւ Մատաղորհնութիւն:

Բոլոր ընկերուհիներուն ներկայութիւնը փափաքելի է:

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն:

**

Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի Եկէն Բիւզանդ մասնաճիւղը հոգեհանդստեան պաշտօն կատարել կատար իր ողբացեալ ընկերուհիներուն յիշատակին, Կիրակի, Նոյեմբեր 21, Ալֆորվիլի Ս. Պօմոն - Պետրոս Եկեղեցին:

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն ընտանիքան պարագաներուն եւ բարեկամներուն:

Հոգեհանդստէն ետք, ճաշ մը կը տրուի Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տունը 9 որի առ Մատրիւ:

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ՀՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

**ՀԱԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԿՈՒՐԻԶ**

ԸՆԴԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Կիրակի, Նոյեմբեր 21, ժամը 15-ին
Ս. ՊԱԼԱՊԱՆԵԱՆ ՄՐԱԶԻՆ ՆԵՐՈՒ

Օրակարգ. --

1992 Հոկտեմբեր 1, -- 1993 Հոկտեմբեր 31-ի գործունէութեան աեղեկագիր:

Ընկերակցութեան կանոնագրութեան վերաշարում. առաջարկներ:

Սարգսի Պալապանեան սրահի բարձրացում. առաջարկներ:

Այլազան:

— A Z A D A K R O U T I O U N —

Association d'Aide et de Coopération
à l'Arménie

Le Parti pris de l'action réfléchie

COMMUNIQUÉ

Dans le cadre de la coopération avec l'Arménie, l'Association Azadakroutioum est heureuse d'annoncer la prochaine venue à Marseille de deux étudiantes de l'Ecole de Journalisme d'Erevan : Melles Anahid Avakian et Loussiné Saroyan pour un stage à l'Ecole de Journalisme de Marseille avec des bourses du gouvernement français.

Cette opération de coopération se réalise grâce à Mme Lucienne Cornu, dynamique directrice de l'Ecole de Journalisme de l'Université d'Aix-Marseille II avec l'accord de Monsieur Karnig Ananian, directeur de l'Ecole de Journalisme de l'Université d'Erevan et de Monsieur Raphaël Matévossian, vice-recteur de l'Université d'Etat d'Erevan.

Marseille, le 7 Novembre.

-ԵՐԳԱՀԱՆԴԵՒ-

ՀՈՎԱՆԱՆՈՒՐՈՒԹԵԱՄՄԲ
Լինի Ս. ԶԳԱՅԻՆ ՄԻՒՐԻԹԵԱՆ
եւ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄՄԲ
ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿ. ԶԱՔԱՐԵԱՆԻ
ԵՐԵՍՈՒՐԻԱՄՄԵԱԿԻ
ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լինի Ս. Յակով Մայր Եկեղեցու
ԿՈՒՐԻՏՍՈՒ Երգչախումբը կը կազմակերպէի երգահանդէս մը, որ տեղի կ'ունենայ Կիրակի, Նոյեմբեր 21, Կէսօրէ վերջ ժամը 17-ին, Աղքային Տան սրահին մէջ, 40 որի ա/Մրինին:

Եկեղեցական եւ աշխարհիկ երգեր, նոյնպէս նուագ եւ մէներդ:

Հանդէսէն յետոյ ներկայ ժողովուրդը հրաւիրուած է գինեձօնի մը:

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATGH»

83, rue d'Hauteville — 75010 Paris

Commission Paritaire : No 55935

SIRET : 51027317 A R.C. Paris

ՀՈԳԵՆԱՎԻՒՍ

Շահլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցու հոգեհանդստեան պաշտօն կատարել կատար իր համուցեալ ընկերուհիներուն Կիրակի, Նոյեմբեր 21, ժամը 10.30-ին, Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցույց մէջ:

Այս առթիւ, կը կատարուի նաեւ Մատաղորհնութիւն:

Բոլոր ընկերուհիներուն ներկայութիւնը փափաքելի է:

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն:

Կիրակը պատարագի ժամը 10-ին:

Հոգեհանդստէտ ժամը 11.30-ին:

Soutenez votre Ecole

ET PROFITEZ DE CETTE OFFRE
EXCEPTIONNELLE

en commandant dès maintenant
vos cartes de vœux !

69 FRS seulement

les 10 cartes couleurs avec enveloppes assorties.

Bulletin de commande à adresser :

ECOLE TEBROTZASSERE
1, Boulevard du Nord,
93340 LE RAINCY

Je passe commande de paquets de 10 cartes.

Nom: Prénom:

Adresse:

Code postal: Ville:

Ci-joint mon chèque à l'ordre de
l'ADAAET, Association des Dames
Arméniennes et Amies des Ecoles
Tebrotzassère.

Signature

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Տէսլինի Արշակ Զամալեան մասնաճիւղի վարչութիւնն ու բոլոր ընկերուհիները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայնեն իրենց ընկերուհիներուն Մատլինի եւ Տընիդի հօր՝ Պր. Յովհաննես Ալյակերտ մահուան սրբութիւն եւ փոխան ծաղկեպասկի 300 Ֆր. Կը նուիրեն Հայաստան ձայնավիւրին:

M. A. J. C.
12-14, rue Saint-Bazile - Marseille 1er

Présentation et signature

par l'auteur

MYRIAM GAUME

du livre

"LES INVITÉS DE LA TERRE"

Arménie — Karabagh 1988-1992

aux Editions du Seuil

Jeudi 18 Novembre à 20 h 30

(Entrée libre)

Super-Loto

La Croix Bleue des Arméniens de France Section Marseille-Ville «Sossé Mayrig» organise un Super-Loto le Dimanche 21 Novembre à 15 heures à la M.A.J.C. — 12-14, rue Saint-Bazile, Marseille.

— VENEZ NOMBREUX —

ՎԱԼԱՆՍ - U. ՍԱՀԱԿ

Rue de Cécile

Կրօնական ընկերակցութեան հոգեհանդստեան պաշտօն կատարել կը ծանուցանէ թէ եկեղեցույս խորանի օծման եւ անուանակոչութեան առաջին տարեկարգի տօնմակատարութիւնը տեղի պահպան ունենայ Կիրակի, Նոյեմբեր 21-ին, նախադասկութեամբ Կիրակի, Նոյեմբեր 21-ին ՊՄԲ. ՆԱԳԱՇԵԱՆՆԻ

Կաքողիկոսական Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի

Ալաջնարդ Հայոց Փառագիր Հայոց Արքայի Պատուիրակ Պատուացան գալութեամբ առաջին տարեկարգի տօնմակատարութիւնը տեղի պահպան ունենայ Կիրակի, Նոյեմբեր 21-ին ՊՄԲ. ՆԱԳԱՇԵԱՆՆԻ

Կաքողիկոսական Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի

Ալաջնարդ Հայոց Փառագիր Հայոց Արքայի Պատուիրակ Պատուացան գալութեամբ առաջին տարեկարգի տօնմակատարութիւնը տեղի պահպան ունենայ Կիրակի, Նոյեմբեր 21-ին ՊՄԲ. ՆԱԳԱՇԵԱՆՆԻ

Կաքողիկոսական Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի

Ալաջնարդ Հայոց Փառագիր Հայոց Արքայի Պատուիրակ Պատուացան գալութեամբ առաջին տարեկարգի տօնմակատարութիւնը տեղի պահպան ունենայ Կիրակի, Նոյեմբեր 21-ին ՊՄԲ. ՆԱԳԱՇԵԱՆՆԻ

Կաքողիկոսական Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի

Ալաջնարդ Հայոց Փառագիր Հայոց Արքայի Պատուիրակ Պատուացան գալութեամբ առաջին տարեկարգի տօնմակատարութիւնը տեղի պահպան ունենայ Կիրակի, Նոյեմբեր 21-ին ՊՄԲ. ՆԱԳԱՇԵԱՆՆԻ

Կաքողիկոսական Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի

Ալաջնարդ Հայոց Փառագիր Հայոց Արքայի Պատուիրակ Պատուացան գալութեամբ առաջին տարեկարգի տօնմակատարութիւնը տեղի պահպան ունենայ Կիրակի, Նոյեմբեր 21-ին ՊՄԲ. ՆԱԳԱՇԵԱՆՆԻ

Կաքողիկոսական Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի

Ալաջնարդ Հայոց Փառագիր Հայոց Արքայի Պատուիրակ Պատուացան գալութեամբ առաջին տարեկարգի տօնմակատարութիւնը տեղի պահպան ունենայ Կիրակի, Նոյեմբեր 21-ին ՊՄԲ. ՆԱԳԱՇԵԱՆՆԻ

Կաքողիկոսական Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի

Ալաջնարդ Հայոց Փառագիր Հայոց Արքայի Պատուիրակ Պատուացան գալութեամբ առաջին տարեկարգի տօնմակատարութիւնը տեղի պահպան ունենայ Կիրակի, Նոյեմբեր 21-ին ՊՄԲ. ՆԱԳԱՇԵԱՆՆԻ

Կաքողիկոսական Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի

Ալաջնարդ Հայոց Փառագիր Հայոց Արքայի Պատուիրակ Պատուացան գալութեամբ առաջին տարեկարգի տօնմակատարութիւնը տեղի պահպան ունենայ Կիրակի, Նոյեմբեր 21-ին ՊՄԲ. ՆԱԳԱՇԵԱՆՆԻ

Կաքողիկոսական Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի

Ալաջնարդ Հայոց Փառագիր Հայոց Արքայի Պատուիրակ Պատուացան գալութեամբ առաջին տարեկարգի տօնմակատարութիւն

Ի ԽՆԴԻՐ ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՀԵՐԷՆԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

Գրական Արեւատահայերէնի ապագան
կը մտահոգէ բոլորը, մասնաւորաբար այն
հայորդիները սակաւաթիւ, որոնք կը սի-
րեն կարգալ ու գորել իրենց մայրենի լեզ-
ուով մեծասքանչ, ցանկանալով որ մնայ-
ան, անսասան, յախտեան (ինչպէս երգը
կ'ըսէ) :

Լեզուն, որ դար մը առաջ յդկուեցաւ, լարբնուեցաւ ու բիւրեղացաւ չնորհիւ ափ մը տաղանդաւոր գրողներու (1), դառնալով առաւելապէս ճկուն, ճիխտ, ճշշդիտ ու վայելչագեղ միջոց մը արտայայտչական ։ Վայել՝ քաղաքակրթական ամենաբարձր մակարդակի վրայ գտնուող

պարագաներու բերումով տակաւ կ'աղքատանայ, կ'աղճատի ու կը մթագնի, իբր հետեւանք այլազան ազդեցութիւններու, որոնց անյեղիորէն կ'ենթարկուին Սփիւրքահայութեան աշխարհացըրիւ զանդուածները բոլոր :

Այս բոլորը բացայաց իրողութիւններ են, ծանօթ բոլորին, եւ յաճախ նիւթ կը դառնան յօդուածներու, վիճաբանութիւններու, համաժողովներու եւայն, առանց որ կարելի ըլլայ դրական Արեւմըստահայերէնը խաթարող աւերիչ հոսանքին դէմ դնելու միջոցներ գտնել :

լուղներ գտնուին թերեւս որ Հայաստանի մէջ ունինք արդէն Գիտութեան Ակադեմիայի կից Լեզուի Խնամականի մէջ ունինք ոռուաբան հայերէն, մասնաւորաբար լրագրական մարդի մէջ (հոն, բարձրական լեզուն դեռ գերծ մնացած է այդ պղղեցութիւնէն, բարեբախտաբար) :

Լուղներ գտնուին թերեւս որ Հայաստանի մէջ ունինք արդէն Գիտութեան Ակադեմիայի կից Լեզուի Խնամականի մէջ ունինք ոռուաբան հայերէն, մասնաւորաբար լրագրական մարդի մէջ (հոն, բարձրական լեզուն դեռ գերծ մնացած է այդ պղղեցութիւնէն, բարեբախտաբար) :

բանութիւններու դէմ պայքարն ալ՝ իրենց
մտահոգութիւններուն յետնազոյնը (3):
Վկա՞յ հայստաննեան մամուլի լեզուն,
ուր հազարաւոր օտարակումչ բառեր տեղ
կը գրաւեն, այն այլ այլագան տառադար-
ձութիւններով, անշուշտ անցնելէ վերջ
ուռւսերէնի բովէն:

Անդին կայ ճնշումը Արեւելահայերէտին, որ տակաւ կը սաստկանայ, քանի Առեւմուտք կը փոխադրուին հայստանցի և պարսկահայ գրողներ։ Մինչ, մէկ կողմէ արեւելհայերէն հրատարակութիւնները կը բազմանան Սփիւրքի մէջ, ինչ որ անշուշտ օգուտ չի բերեր լեզուարկան Իրօինսակութեան, միւս կողմէ երկու եզրուներու խառնուրդն է որ սովորական լը գառնայ որոշ մամուլի մը մէջ, մէկը ժիւը խաթարելով ու յառաջ քերելով տեսակ մը լեզուարկան խառնապուր։

Եւ մեծ յոյս չեն ներշնչեր Արեւմտահայերէնի առընչութեամբ։ Ուստի, Սփիւրքահայ գրողները պէտք է իրենք գտնեն միջոցները Արեւմտահայերէնի պահպանութեան, ինչ որ հնարաւոր է միայն համախումբ, համաձայն եւ ներդաշնակ աշխատանքով։

ՏԻԳՐԱՆ ՀԱՃԵԱՆ

Ն ի ս

Հուազ չէ նոյնպէս աւերը որ կը գործուի Հայաստանեան ուղղագրութեան պատճառաւ։ Նշմարելի է որ Հայաստանին արտադաղթող գրողներէն ոմանք կառչած կը մնան Երեւանեան ուղղագրութեան, իսկ ուրիշներ չկարենալով առջղովին ձերքազատիւ անհին, կը գործածնեն իսպոն ուղղագրութիւն մը, որ ո՛չ բէկն է, եւ ո՛չ միւսը, եւ պարզապէս յուահասութեան կը մտանէ վարժ գրաշարն ուկ։

Գրական լեզու» գրութեան մէջ, զոր «Յառաջ» վերջերս արտասովեց, բաղելով «Պոլիսը եւ իր Դերը» հաւաքածոյն։
 (2) – Կ'արժէ տալ ֆանի մը քարմ նըմոյշներ, առնելով Պոլսոյ Կեդրոնական Սանուց Միութեան եռամսեայ հանդէս «Հոպէինա»ի Ա. քիւին։
 .. «Դիւրին գայ» (kolay gelsin),
 .. «Լաւ չկարդացողը (iyi okumayan) այսինքն դպրոցը չկարդացողը

Եւ ի վերջոյ, արհամարհէլի չէ նաեւ
իխտական ազգեցութիւնը որ յառաջ կու-
բայ Արեամտահայերէնի համոդէպ Հայաս-
տանի հին ու նոր զեկավարներուն, լեզ-
արաններուն, գրագէտներուն եւ «գրա-
լանագէտներուն» որդեգրած ո՛չ բարեա-
յակամ դիբքէն, գիրք զոր պարզ ձեւով
ըլ բացատրէր Սփիւռքահայութեան Հետ
Դշակութային Կապի Կոմիտէին երբեմնի
ամենազօր նախագահը, պատղամելով
թէ «մենք պետութիւն ենք, իսկ գույք՝
յիբաւցան գաղքականներ. ձեզի կ'իյնայ
որդեգրել մեր պետական լեզուն եւ մեր

.. «Վարպետնիթիմ» (ustacigim),
.. «Երեք ամիս եւ նայեցայ իրեն: Կըր-
կին սկսայ գլխուն միսր ուտել»:
.. «Հոպինակն մտերիմ «բարի տեսանք»
մը ձեզի»:
(Ստորագծումները եւ թրքերէն համար-
ժէքները՝ Տ. Հ.)
(3) .. Ֆրանսաքանութիւն մըն ալ, այս
ահա:

ԱՐՑԱԽԻ ՀՈԳԵԿԻՈՐ ԿԵԱՆՔԵՆ՝ ՅԱՂԹԱՆԱԿԻՆ ՀԱՒԱՏՔՈՎ

ՕՐՀՆԵԱՇ ՏԵՐ ԶՅՈՐԱԿԱՆՍ ԱԶԳԻՑ ՀՈՅՈՑ

ԳՐԵՑ՝ Հ. ՕՇԱԿԱՆ ՎՐԴ. ԿԻՒԼԿԻՒԼԵԱՆ

Սուրբ էջմիածնի Մայր Տաճարի պրազ
զան կամարներուն ներքեւ կիրակորեց
պաշտամունքի Հոգեպարար արարութեանը կ'ուժինդրեմ երկիւղածօրէն : Սուրբ
պատարագի երգեցողութեան կը հետեւիս
ուշադրութեամբ՝ յագեցնելու համար չու
զիս պապակը : Ծրջապատուած եմ միա
բանակից հոգեւոր եղբայրներու փաղան
գով : Տարուած եմ մեր հոգեւոր երածը
տութեան մեղեղիներու եւ շարականներու
հոգեղմայլ եւ վերացնող ելեւ չըրու
Յանկարծ կ'ընդհատուիմ զգացումները
կրտսեր միաբանակից եղոր մը ձեռ
հպումէն : Կը ինդրէ որ հետեւիմ իր
դէպի աւանդապուուն :

Հայր Սուրբը ներողութիւն խնդրեց ։
ընդհատած էր աղօթքս եւ խնդրեց որ եր
թամ վանքի անմիջական կողեին դան
ւող չէնքը։ Զարմացայ որ զիս կ'ուղի
յղել այդտեղ, որովհետեւ գիտէի որ այ
հսկայ չէնքը անցեալին ծառայած էր որ
պէս բանակատեղի։ Նշմարելով վայր
կեանական վարանումս եւ զարմանք, ա
աւելցուց որ երկու հայ բարձրասահմա
զինուորականներ եկած էին եւ խնդրա
իրմէ որ հոգեւորական մը ուղեկցի իրեն
այդ չէնքէն ներս օրհնելու համար հա
զինուորականներ։

Ի լուր այս տարօրինակ խնդրանքները, առաջին հակագողեցութիւնս եղաւ բացադառնչութիւն մը. «Ի՞նչ պիտի ընեն», ըստ աւելցնելով որ «Մաշտոցի մէջ արակիսի կարգի մը գոյութիւնը ինծի ծանօթ չ» Հայր Սուրբը համբերատար ժպիտով մաստախանեց. «Ճատ պարզ է, անձու եղիր», եւ բացատրեց որ ինչ պէտք է կարգամ, դէպի ինծի երկարելով Մաշտոց մը եւ ձեռաց խաչ մը: «Տէր ընդ փառ ըսելիք ենտք վերադարձաւ տաճար: Իսկ հաետաքքը ութեամբ ուղղուեցայ դիպ եկեղեցւոյ մուտքը ուր նշմարեցի հողեւորականի սպասող երկու զինուորականները:

Քաղաքավարական ողջոյն և Յան
թացումէն ետք՝ անոնք առաջնորդեց
զիս վանքի գարպատը ուր զինուրական
ինքնաշլրժ մը կը սպասէր։ Սուրբացի

բացուեցան մեր առջեւ եւ բարեկի կեց
զինուորականներու ընդմէջէն յառաջ
ցանք գէպի երբեմնի Ներսիսեան լի
մօտերը : Յանկարծ յիշեցի ուսանողակի
օրերս երբ բանակատեղին ու վանականութիւնու ցանկապատին միւս կողմը գննու
կը խաղայինք : Երբեմն միտումնաւոր կի
պով գնդակը կը նետէինք ցանկապատին
միւս կողմը, որպէսզի պատրուակ ուն
նայինք մագըլցելու եւ բանակային զրո
հապատ մեքենաներն ու հրասայերը գե
տելու՝ պատանեկան խորունկ հետաքր
քըրութեամբ : Սակայն այժմ, տարին
ետք, հպարտութիւն կը զգայի որ որպէ
հոգեւորական եկած էի մեր պատ ու ան
կամ հանրապետութեան պատկանող ա
բանակային կալուածէն ներս :

Ի վերջոյ հասանք ըստպահակ այս կողմը ուր կանոնաւոր շարքով կան նած էին հազարէ աւելի նորագիր մաս դաշ երիտասարդ գինուորներ, որն կոչուած էին զինուորական ծառայութեան եւ հայրենիքի պաշտպանութեա-

ինքնաշարժէն Հաղիւ իջած էինք, եր
գնդապետը մօտեցաւ եւ քաղաքավարու

թեամբ բարի գալուստ սպազմ
և ցաւ երբ իրեն յայտնեցի որ ևս Մա-
Աթոռ Սուրբ էջմիածնի միաբաններէն ե-
եւ այժմ կը պաշտօնավարեմ Միահել-
Նահանգներու Արեւելեան թեմի մէջ
այժմ պարագայականորէն Մայր Հայր-
նիք կը դտնուէի որպէս ուխտաւոր :

կան եւ բանակայրը դրսաւ՝ գնդապետը զիս ներկայացուց եւ հրաւրեց որ կատարեմ բանակի օրհնութեակարգը :

Խորապէս յուզուած էի պարզուած տեսարանէն : Դիմացս կանգնած էին Հայրենիքի նոուրիբեալ զինուորները՝ Հայդակուազուակով կան աչքերով պատկերացուցի Աւարայր

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻՆ

ԱԹԱԶԻՆ ՔԱՅԼԵՐԸ

ԼԻՌՆԻ ՄԵՋ

Քանի մը ամիսներ առաջ, Լիոնի Սուրբ Յակոբ Մայր Եկեղեցոյ սրահն մէջ, Հայաստանի Խորհրդարանի նախագահ՝ Պր. Բ. Արարագեանի, Ֆրանսայի ժամանակաւոր գործադրանք Վահան Փափաթեանի և Շարլ Ալանաւորի ներկայութեամբ տեղի կունենալ «Հայաստան» հիմնադրամին անդրանիկ ժողովը: Երկար ընդհատում մը վերջ, Նոյեմբեր 9-ին նոյն օրանին մէջ Հայաստան բազմութիւնը հրաիրուած էր լսելու հիմնադրամին պայմանագիր և շրջանային պատասխանատուններուն ծրագրերը:

Բացման խօսքը կը կատարէր Ռուն Ալիքի Հայրապետական Պատուիրակի Փոխանորդ՝ Նորովան Եպիսկոպոս Զաքարեան որ ամփոփ ձեւով կը ներկայացնէր հիմնադրամին առաջնի քայլերը Լիոնի մէջ, էլաւելով ձեռնարկին յոյժ կարեւոր հանդամաքը: Խօսքը աւարտելով Նորվան նպակապոս բարի դաշտում կը մաղթէր Փարիզին ժամանած Հայաստանի Հանրապետութեամբ կործավար՝ Պր. Վահան Տէր Հետոնդեանին եւ հիմնադրամի ֆլանայի մարմնին նախագահ՝ Պր. Պետրոս Թերզեանին:

Նորվանի պատասխանատուններին վ. Մուրատեան Փրանսերէն Եղուով կը ներկայացնէր հիմնադրամին վարչական կառայները եւ գործունէութիւնը: Հուսկ

Ֆրանսի պատասխանատուններին վ. Մուրատեան Փրանսերէն Եղուով կը ներկայացնէր հիմնադրամին վարչական կառայները եւ գործունէութիւնը:

Հորդան կը սարքուած էր մաղթէր գործունէութիւնը:

ՀԱՐԱՉ - ԿԻՐԱԿԻ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20-21
SAMEIDI-DIMANCHE
20-21 NOVEMBRE
1993

ԼԵ ՆՈՅԵՄ 5,00 F

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԲԵՐԸ

ՀԱՄԱՐԻՄ ՇԱՀԱՐՇ ՄԻՍԱՔԻԱՆ (1925-1957)

69րդ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 18-198

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS
TEL. : 47. 70. 86. 60 - TELEX : HARATCH 280 868 F
— FAX : 48. 00. 60. 70 —
C.C.P. PARIS 15069-82 E

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանս : Տար. 1.000 ֆ. - Վեցամսեայ : 510 ֆ.
Արտասահման : Տար. 1.300 ֆ. (ամենօրեայ առաքում)
1.150 ֆ. (շաբաթական առաքում) - Հատը : 5,00 ֆ.

69° ANNEE — N° 18.198

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԾԱՆՐ ԱՐԿԱԾ
ՔՈԲԱՅՐԻ
ԿԱՅԱՐԱՆԸ
15 ՄԵՌԵԱԼ

ՆՈՐ ՊԱՅՉԹՈՒՄ
ՍԱԴԱԽԵԼՈՅԻ
ԵՐԿԱՌՈՒՂԱՅԻՆ
ՀԱՏՈՒԱԾԻՆ ՎՐԱՅ

Հինգշաբթի, Նոյեմբեր 18-ի գիշերը կրկու բնունատար կառախուժերու ծանր արփում մը պատահած է Քորայրի կայարանը, որու հետեւանքով 15 մերեալ կայ եւ վիրաւորները : Քորայր կը գտնուի հիւսիսյին Հայաստան, Արաքերի լուսնը, ծանօթ է 12 - 13-րդ դարու իր պատահական վանքով :

Նախորդ գիշերն ալ (Նոյեմբեր 17 / 18)

Էմբ 3-ին Թիֆլիս - Երեւան երկաթուղիի վճին Սադախելո - Այրում հատուածը Վրաստանի տարածքին վրայ) պայթած, անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը : Մասնագէտներու ումբ մը փութացած է տեղույն վրայ :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անառաջարկութեան մը լուսական մը պատահած է Քորայրի կայարանի անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Մասնագէտներու ումբ մը փութացած է տեղույն վրայ :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անառաջարկութեան մը լուսական մը պատահած է Քորայրի կայարանի անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

Այս կապակցութեան Հայաստանի Արտաքինական անձանօթներու կողմէ կատարուած արքի մը հետեւանքը :

ՎԱՐՉԱՊԵՏԵԼ
ԼԱՒԱՏԵՍ

Նոյեմբեր 2-ի «Հայաստանի Հանրապետութեան» տրուած հարցազրոյցով մը վարչապետ Հրանտ Բագրատեան համապարփակ բացատրութիւններով արտայացրուած է Եղիկըին գլխաւոր հարցերունու իր կառավարութեան ընթացքին մասին :

Աչ ոքի համար գաղտնիք է որ երկրին
մեծագոյն խնդիրը տնտեսականն է, վար-
չագեւի փոփոխութեան ու պատերազմի
մը պայմաններուն մեծ ժխտականներով։
Զրոյցին գլխաւոր թեմաներէն առաջինն
աւ կը չօշափէ այս մարզը. Հոն, վարչա-
ակտու երկու գլխաւոր ուղղութիւն կը
տուժիւնը կարաբաղի եւ Աղրբեշանի մի-
ջեւ է։ Յիշեալ գումարը պիտի նշանակի 25 - 26 միլիառ ռուբլիի շինարարութիւն-
եւ Հ. Բաղրատեան յոյս ունի որ խնդրոյ-
առարկայ ատեանները հասկցած են կա-
ցութիւնը։

գանազանէ. կայ չուկայի անցքի պարագան եւ տնտեսութեան պետական կարգադրումը : Առաջին մասին կը տիրապետէ ձեռներէց ցութեանն ու ավատ առեւտուրը խթանելու կեցուածքը : Իսկ տնտեսութեան պետական կարգաւորման գործնթացը կը պարփակէ պետական որոշ ուղրաներու հօրացումը, ինչպէս՝ ուժանիւթի ուղրութը, ծանր արդիւնարերութիւնը :

ինչ կը վերաբերի սահմանային շրջաններուն, կառավարութեան պետը առաջին զծի վրայ կը զետեղէ «պաշտպանութեան կուրեան ամրապնդման հարցը» : Ասոր քով որոշ քայլեր առնուած են այս շրջաններու բնակչութեան ընկերային վիճակը բարելաւութիւն համար : Այսպէս, անոնք տարեկան հատուցում պիտի ստանան չօգտագործուած իւրաքանչիւր հողաքամնի համար ուղարկ ակտեր ունեն ակտանամակ ա-

պահովագրութեան վճարումներէն եւ
1993-ի եկամուտի տուրքէն։ Նաեւ զեղ-
չեր սահմանուած են ոռոգման ջուրի, ար-
հետական սերմնաւորման վճարումնե-
րուն։ Քանդուած բնակարաններու նորո-
գութեան տրամադրուած են երկար ժա-
մանակով եւ բացառիկ տոկոսով վարկեր,
եւայլն։

Զրոյցէն առանձնացնել պէտք է վերջապէս ընդլիմութեան վերաբերող հարցումին մասին ըսուածները : Հ. Բագրատեան կը կրկնէ շատ մը զեկավարներու նման . «կառավարութիւնն ընդհանրապէս ընդդիմութեան կարիք ունի , ոչ թէ հանդողայլ այլ կառուցրական ընդդիմութեան» : Ապա կ'ըսէ թէ նման ընդլիմութիւն գոյութիւն չունի երկրին մէջ : Ան նոյն դիրքե-

Այս մասին տրուած բացառութիւններու աւարտին, Հ. Բագրատեան կ'ըսէ . . . «Գուցէ ոմանց գուրք չի գալիս առեւտրականութեան աստիճանի բարձրացումը : Բայց դրա կողքին հասարակութեան մէջ ձեւադրում են մեռներէցութեան մասին լուրջ պատկերացումներ : Եւ շատ մասնաւոր Փիրմաներ այսօր աւելի պարկիշտ են իրենց պահում, քանի պետական որոշ ձեռներկութիւններ» :

Հետաքրքրական նիւթի մը՝ կ'առընչուի հարցումը որ կ'ուղղուի շրջափակումին հետեւանքներում մասին։ Արտադրութեան մարդին մէջ անկումին միայն 54 տոկոսը վարչապետը կը վերադրէ շրջափակումին, աւելցնելով որ երկու տասնեակ տոկոս աւ կը կազմէ տնտեսական կապերու խըզումը, իսկ 12,5 տոկոս մը կուգայ կառավարութեան գործունէութենէն։

Յարուսան սպիրը շրջամարտ համեստատ,
աւելցած են արտադրութեան ծառալները.
Օգոստոս - Սեպտեմբերին իրավործուած
է անցեալ տարուան 65 - 70 տոկոսը եւ
Հ. Բաղրատեան կը յուսայ տարեվերջին
աւելցնել մակարդակը: Այս բոլորը չնոր-
հիւ այն եղբակացութեան, թէ ամէն
կարդի աղքիւրները պէտք է բաշխուէին
ի նպաստ արտադրութեան:

կ'արձագանդեն առանց գիմում ստանա-
լու, թերթը կարդալով: Ինք կը յանձնա-
րարէ որ խորհուրդի անդամները նիստե-
րու հրատիրուին. ոչ ոք կը ներկայանայ,
ինչ որ եղբակացնել կուտայ վարչապետին.
«Երբ բանը եաւնաւմ է կոնկրետ գործին՝
լունեայն խուսափում են»:

Վարչապետը խօսելու կը հրատիրուի աղքատի գոտիին ու սահմանամերձ գոտիներու մասին. գլխաւորը շինարարական մարզն է. տարուան ինը ամսուան ընթացքին ճիշդ է որ նախատեսուածին 70-80 տոկոսը իրագործուած է (բնակելի ու առանձական շենքեր)՝ սակայն տառեկա

Պատասխաններու տրամաբանական բը-
նոյթը կը թելադրէ հաւատք ունենալ տըր-
ած հաւաստիքին. բայց, Հայաստանի
իրավանութիւնը այնքա՞ն անգամներ ա-
նակնկալով խռոված է որ ակնկալութիւն-
ները . . . :

ՓՈՒԱՆ ՏԱՄՈՒԻ

ՓՈՒԱՆ ՏԱՄՍԻ

**ԹԵԹԵՒ ԶԵՐԱՄԲ,
«ԱՐԱՋԻՆ ՇՆԴԱՄ...»**

Հայաստանում առհասարակ Սփիտոքի
եւ ընդհանրապէս սփիտոքեան գրակա-
նութեան կամ որեւէ զրողի մասին գրել -
խօսելը վերապահուած է միայն որոշ
«մասնագիտակ»ների . նրանք ի սպառ
անծանօթ տուեալ զրողի ստեղծագործու-
թեանը , անյապազ ձեռնարկում են ար-
դէն քանիցս այլ զրողների ուղղուած
հարցերը վերաշարադրելու : Մանաւանդ
երբ «առաջին անգամ հայրենիքում է զրտ-
նըում» Սփիտոքի զրողներից որեւէ մէկը:
Այս արատաւոր ու թեթեւ ձեռամբ ար-

Նախ, ցաւալի է որ «առաջին անգամ» Հայաստանում լինելով Վահե Օշականը արժանացել է» նման վերաբերում - արցազրոյցի: Հարկաւ, հարցազրոյցի չէ՞ջ «շատ քանի կրտսեցած են իրենց արագաղութիւնեն Օշականի ըստանելն, ոճէն»: Եւ կայ «ի՞նչպէս քացարքել Օշականի պատասխանները արեւելահայելնետով» մտահոգութիւնը: Բայց գոյութիւն ննի խնդրի բոլորովին ալ, առաւել մը-

սեի խնդրի բոլորովին այլ, առաւել մը-
ուահոգիչ կողմ. փառք աստուծոյ, կան
աեւ սփիւռքահայ արեւելահայերէն պա-
ռասխանողներ որոնց խօսքից այնքան էլ
ի տուժել եւ չի տուժի սփիւռքեան զը-
ականութիւնը։ Այդպիսիք՝ Հայաստա-
ում ուրոյն ազգային փոքրամասնու-
թիւն կազմող «Հայաստանասէրներ»ը ըլ-
իիւռքի համար իրբեւ գրող անձանաշելի
ն, Ռ. Առաքելեանը միայն Հայաստանի
դրական երկնակամարում այդպիսի շող-
ողուն դէմքերի հետ արդէն հասցրել է
առաջականին զրուցել։ Ուրեմն, զոյութիւն
նի չափ ու չափանիչ է Սփիւռքի «ա-

արտօնեալ» զբողների հետ հարցագրոյց-
ներ վարողին Վ. Օշականը - եւ յետա-
յային միւսները - պիտի ցոյց տար իր
ոնեղն ու արթէքը: Թէկուզ եւ նոյան թիւրի-
ացութիւններից գերծ լինելու համար:
Կայ նաեւ խնդրի եւ՝ մտահոգիչ, եւ

լողմանայրոյց կողմ՝ հարցավրոյցում
արց կը տրուի Սփիւռքի գրականութեան
նացման մասին։ Օչականի համար հարցը
ուժորակա՞ն կը թուի։ Կը հերքուի՞ իր
ու կ կ. Օչականի ողջ -- յիմանամեայ -- դը-
տական վաստակը։ Անիրաւ կերպով մո-
ւացութեան կը տրուի -- անջուշտ չիմա-
ութեամբ -- «Մենք»ի սերնդի ստեղծած
էծարժէք գրականութիւնը որ Սփիւռքի
գրականութեան լճացման արդասի՞ է։

աեւ 70 - 90-ական թուականներում ըս-
տեղծուած գրականութիւնը։ Իսկ հա-
ստառանեա՞ն գրականութիւնը ... գուցէ

Թունաթուիչ ճախրի մէջ է այսօր իր...
նքնարաւ վարպետ ։ նահապետներով։
Իսկ ի՞նչ է այս ամէնի պատճառը. ձե-

ական կողմի մեծամասնական ժառանքութեան ծերաց պահանջումով նշել - յայտարարել որ սիրելի Հայաստանեան նթերցող, Սփրուգում կայ մի գրող, Լահճ Օչական անունով որին - ինչպէս յլլոց - մեր յարգանքի պարտադիր տուրքը պիտի տանք . . . ինչպէս Ժամանակին ատերին: Բայց Վ. Օշականը այդ հերթական շատերի թուրին չի պատկանել երեք իր գրականութեամբ:

Այսուհետեւ նմանօրինակ, «փայտայուած» միակաղապարութեամբ արած հարցազրոյցները որոշապէս ստուեռում են հինգ իրենց Հայաստանում տալաւին չտպազրուած գրողների ստեղծաբործութիւնը: Ի վերջոյ, եթէ Վ. Օշանինի անուան փոխարէն դրուէք մէկ այլ լրուցակից գրողի անուն, ոչինչ կը փոխուէք: Խակ նրա գրականութիւնը բոլորինին այլ բան է «յուշում»: Նաեւ «պահանջում»:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՅ ՍԻՒՆՀՈԴՈՍԻՆ ԱՌԵԹՐՈ

Զմբատի գարաւոր ու պատմական վնաս
քի բարձունքէն, Հայ Կաթողիկէ Նուրիսա-
պետութեան բոլոր անդամներ՝ Արքակի-
կոպոսներ, Եպիսկոպոսներ ու Վարդա-
պետներ, Սիւնհոգոսական գումարուն-
ներու առիթով, մեր Ամենապատի և
Գերեզմանիկ Հոգեւոր Տիրոջ Տ. Տ. Յոր-
հաննէս Պետրոս Ժ. Կաթողիկոս Պատ-
րիքաքի Խաղահան ահու Ձեւ Տ. Տ. Յ. Յ.

եղբայրական սիրոյ ջերմ ողջոյն կ'ուզ
դենք, «ի համբոյր սրբութեան», առ
Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Վաղպէն Ա. Վեհա-
փառ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, ի Ե-
կջմիածին, Հայցելով Ամենակալին, մե-
րուորիս Հոգեւոր Հայր՝ Ս. Գրիգոր Լու-
սաւորչի հօր բարեխօսութեամբ, կա-
տարեալ առողջութիւն եւ ապաքինում,
մաղթելով աստուածանուէր արթիւնա-
շատ Հայրապետութիւն «ընդ երկան ա-
ւուրս», ի պայծառութիւն Հայաստան
եայց Ս. Եկեղեցւոյ, ի Հայաստան եւ
Սփիւռս աշխարհի:

Մենք սրտագին մասանկից ենք՝ վեհա
փառ Հայրապետի, ինչպէս նաև Հայա
տանի Հայրապետութեան մեծայրդ նա
խագահի եւ պետական իշխանութիւննե
րու ցաւերում, հոգեկան տառապանքի
ու մտահոգութիւններում, ի տես մեր սի-
րելի Հայրենիքի բազմատեսակ տախա-
ներուն, եւ միահամուռ աղօթքներ կը
բարձրացնենք որ Տէրը դարձեալ ցոյց այ
իր ծխածանն աւետարեր՝ Հայոց իշխանին
վրայ, ու մեր «դրախտավայրը» վրա-
ծաղկի ու պայծապանայ առ յաւտ:

Միւնոյն զգացումներով կ'ողջանենք
նաև Մեծի Տան կիլիկիոյ գաշճակալ՝ ն
Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Գարեգին Բ. Վեհա-
փառ Կաթողիկոս :

Սիւնհողոսական մեր նիստերու միլի-
քը, մենք գոհունակութեամբ տեղեկա-
ցանք՝ որ այս տարուան Յունիսի 7-ին
Վեհափառ Վաղդէն Ա. Կաթողիկոս, Ս
էջմիածնի Վեհարանին մէջ, սիրով ըն-
դունած է մեր Հայ Կաթողիկէ Եպիսկոպո-
սաց Սիւնհողոսի երեք Արհիապատի պա-
զամաւորները (Ներսէս Արք. Տէր - Ներ-
սէսեան, Պետրոս Արք. Միրիաթեան և
Գրիգոր Եպիսկոպոս), որոնք փո-
խանցած են մեր Գերերջանիկ Հոգեւո-
Տիրոջ Եղբայրականի ողջոյնները, ու ներ-
կայացուցած են մեր Հայ Կաթողիկէ Եպ-
իրապետութեան գաղափարները, խնդի-
րոյ առարկայ հարցերու չուրջ, եւ լամ-
Վեհափառ Հայրապետի տեսակէտները:

Մեր ժողովական նիստերու ընթացքին
ցաւով նկատեցինք որ վերջերս ոմանք դա
ամենափոխութեան եւ օտարամոլութեա-
խորթ ու վատ գիմակներով կը բնուրով
պաշտօնապէս մեր հայրենաբնակ Հա-
կաթողիկէ հաւատացեալները, թիւով
այնքան աննշմար՝ ինչքան կը կարծուէս
որոնք դարերէ ի վեր կը բնակին հայրե-
նի հին ու նոր հողերուն վրայ, եւ ի վե-
րիւրապատիկ տառապամքներու, մանա-
ւանդ սա վերջին հօթանասուն մոռալ տո-
րիներու ընթացքին, անաղարտ պահա-
են իրենց ինքնութիւնը, որպէս Հայ ո-
միանդամայն որպէս հարազատ կաթողի-
կէ, եւ այժմ արդարօրէն կը վախի-
խզձի ու կրօնքի ազատութեան, ինչպէ-
սաւ, մասունքնեւ Հեմանիւան իրաւոնք

նաեւ մարդկային հիմանական իրավունք
ներու առաւելութիւնները, քաղաքակիր
բոլոր ժողովրդավար երկիրներու նման:

Սրբացաւ կը նկատենք միաժամանակ ո՛ւ
բռնազրօսիկ մէկնարանութիւններով
ջանք կը թափուի նշմարել՝ մէր Գերերի
ջանիկ Հոգեւոր Տիրոջ զբութեանց մէջ
իբր թէ նախատական ու վիրաւորիչ ար-
տայայտութիւններ, ուղղուած Հայու-
ստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյն, ին-
որ բոլորովին հեռու է մէր Հոգեւոր Տի-
րոջ մտքէն ու սրտէն: Իր միակ նպաստի
է եղած նշել եւ ընդգծել՝ թէ հոգեւո-
հրատապ աշխատանք մը կայ կատարե-
լիք, քրիստոնէական վերանորոգ քար-
ութեամբ, մանաւանդ մէր Հայ Կաթո-
լիկ, Յանձնանեւուուն մէջ, ի Հայուստան

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՊՕԶԱՃԵՍՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԱՌԴԱՅ ԱՐՄԵՆԻԱ

ՓԱՐԻՁԻ ՄԵՋ

ԱՏՈՄ ԵՂՋԵՍՆ
ՓԱՐԻՁԻ ՄԵՋ

ՈՐԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ս.Օ.Ս. ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹԻՒՆ

Հոկտեմբեր 29, Ուրբաթ օր իր մահակացուն կնքեց Վարուժան Պօզաճեսն և նոյեմբեր 6, Շաբաթ օր տեղի ունեցաւ իր յուղարկաւորութիւնը Մարտէլլ Ս. Թարգմանաց Մայր Եկեղեցին մէջ, ուր եղած էր վարչութեան ատենապետ եւ յետոյ ցեանս նախագահ:

Յուղարկաւորութեան ներկայ էին՝ Պողոս Պատրիարք Գայրէդին Արք. Գաղանձեան, Երոսադէմի Պատրիարքական Փոխառորդ Յակոբ Արք. Վարդանեան, Երոպալի Կաթողիկոսական Պատուիրակ Գիւտ Արք. Նաղաշեան, Լիոնի Հայր. Պատ. Փոխանորդ Նորվան Եղիսկ. Զաքարեան, Մայր Եկեղեցոյ Հոգեւոր Հոգիւ՝ Զատիկ Վրդ. Աւետիքեան, Վալանսէն՝ Նարեկ Ա. Քչնյ. Վարդանեան նաեւ այլ քահանաներու եւ Ֆրանսացիներու կողքին Հայ գաղութը հոծ բազմութեամբ եկած էր սպալու իր կորուստը:

Վարուժան Պօզաճեանի գագաղը թափորով ուսերու վրայ բերուեցաւ Մայր Եկեղեցոյ վարչական անդամներու կողմէ: Մահակ - Մեսորոպ երգչափումը ամորդական կարմը սրտառու երգեցութեամբ կատարեց յարդանքի իր վերին պարտականութիւնը: Դամբանականը խօսեց Յակոբ Արք. Վարդանեան տարլի մահանացուին կենսագրականը Պոլին Մարտէլլ, դրուամերի լի ամենասուր կարիքաւոր կամարեց յարդանքի իր վերին պարտականութիւնը: Դամբանականը խօսեց Յակոբ Արք. Վարդանեան ուր ներկայ Եղաւ. Վարդանեան կամ Մահանացուին կենսագրականը Պոլին Մարտէլլ, դրուամերի լի ամենասուր կարիքաւոր բարեկարգութեամբ նկարագրութիւնը կատարեց յարդանքի իր վերին պարտականութիւնը:

Դամբանատան մշակութային կցորդը, «Ծի - Վուառ» հրատարակչութեան եւ նաեւ մէջու արմագոյցները միշտ պիտի ման, թէ ըլլան անոնք՝ Երուալպէմ, Էջմիածին, Պոլսի, Ամերիկա, Վարդան կամ Մարտէլլ: Ապա խօսք առին՝ Ա. Թարգանչաց Մայր Եկեղեցոյ առաջարկ իր մանեւրու կամարեց յարդանքի իր վերին պարտականութիւնը:

Յիշեալ յետնահայեացը կը մէկտեղէ հինգ երկարաժամ եւ հինգ կամ ժապաւէնք ուրիշ առաջարկ մէջ համար մանակութիւնը անունով փոխ - ատենադպի՝ կար Յովսկիեան (Հայերէնով) անդամագանաւու Վարուժան Պօզաճեանի բարերար կամարեց առաջարկ մէջ:

Վարուժան Պօզաճեանի տարիներու ուղած մարմինը, զնաց հանգչելու Ս. Փէք գերեզմանատան մէջ:

ԱՏՈՄ ԵՂՋԵՍՆ
ՓԱՐԻՁԻ ՄԵՋ

AIDER LE SPORT EN ARMENIE

Le Ministère des Sports arménien, recherche pour l'aider à développer le niveau de ses différentes activités

DES SPONSORS PASSIONNES
d'athlétisme, de foot-ball, de tennis,
etc... etc...

ou des parrainages sportifs dans les villes d'Erevan, Gumri, Sevan, Kapan, Meghri etc...

Si vous êtes de ceux qui désirent voir briller le drapeau arménien dans les compétitions internationales, contactez :

M. Alexandre MANOUKIAN, Délégué en France pour le Ministère des Sports d'Arménie — Tél. : 78 49 08 62 (Décines).

LOTTO ՎԻՃԱԿԱՆԱԴ

Կապոյս Խաչի Պուլվար Օտառոյի Լէօլա
Սասունի մասնաճիշտը կը կազմակերպէ՝
վիճակախաղ մը ((լօթօ))

Մասնակի Տան մէջ
12 - 14, rue Saint-Bazile — Marseille 1er

Նոյեմբեր 28, Կիրակի, Կէսօրէ վերը,
ժամը 15-ին :

Ճոխ առարկաներ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Իսի Ս. Մարիամ Աստուածածին Հայ
Առաքելական Եկեղեցոյ Մատաղի եւ Ան-
ւանակութեան տօնի առիթով ստաց-
ած են հետեւեալ նույները .

Տիկնան Պայծառութեան Մարմին 1000

Ֆր., Տէր եւ Տիկին Ժ. Տէրտէրեան, Պ.

Յակոր Պահան, Պ. Յակոր Զիլեան, Սո-

նիս Զիլեան, Տէր եւ Տիկին Ստեփան

Տամանեան, Տէր եւ Տիկին Բաղումեան,

Տէր եւ Տիկին Յ. Պաժան, Վ. եւ Ժ. Տու-

րիքեան, Մ. Մարթայան, Ա. Ալեքսան-

եան, Զ. Ալյանեան, Տոքթ. Վ. Կարա-

պետեան, Ժան Փախաղեան, Տիկին Գո-

գարեան, Տէր եւ Տիկին Ա. Ճանճիկեան,

Պ. Գալուստ Բարեկամեան, Տէր եւ Տի-

կին Ա. Թորիկեան, Տէր եւ Տիկին Ա.

Մուրատեան, Օր. Ա. Դարբինեան, Օր.

Փ. Տուրիկեան, Ամ. 500-ական Ֆր.,

Օր. Ալյանաքեան, Անոյշ Քիրմիթձեան,

Պողոքու ընտանիք, Մ. Օլսէր, Տէր եւ

Տիկին Ժ. Արդումանեան, Ա. Պողոսեան

400-ական Ֆր., Պ. Պոլոս Սահակեան,

Տէր եւ Տիկին Զաքըրեան, Էլիզ Բոչեան,

Տէր եւ Տիկին Ալեքսեան, Պ. Յափու-

ւան, Ու. Պալանեան, Տոքթ. Վ. Կարա-

պետեան, Ժան Փախաղեան, Տիկին Գո-

գարեան, Տէր եւ Տիկին Գ. Յուլիկ-

եան, Յ. Տէր-Նիկողոսեան, Հ. Քիրմիթ-

ձեան, Կ. Խաչատրուեան, Ա. Էրպի, Քի-

շիքոյու ընտանիք, Ա. Շահնիկեան, Շա-

քէ Գալայցեան, Յ. Տէրվիշեան, Պալ

ընտանիք, Թաւուքճեան ընտանիք, Թա-

նիք, Թոփլայճի ընտանիք, Տիկին Քէ-

միթ, Մ. Քէւեյեան, Ա. Խոտիկեան,

Ուն, Տէր եւ Տիկին Ֆէրմանեան,

Տէր եւ Տիկին Շ. Ղուկասեան, Պ. Յ.

Մէթէկեան 200-ական Ֆր., Էլիզապէթ Ա-

ւագեան, Լուիզ Պուկասեան, Տէր եւ Տի-

կին Ա. Ալթունեան, Օր. Լ. Ալթունեան

150-ական Ֆր., Տէր եւ Տիկին Յ. Ա-

պաճեան, Պ. Ա. Սերովիքեան, Տէր եւ Տի-

կին Անաչայ, Տիկին Սէմէրենեան, Ա.

Տարվիշեան, Սիրանոյշ Պաղտասարեան

100-ական Ֆր., Տիկին Ա. Խորոյեան,

8 Ուն 50-ական Ֆր.:

Chène

a besoin de vous
pour sa braderie

18 - 19 DECEMBRE

« Շ է Ն » լ
ձեզի կը դիմէ
իր վաճառքի համար
« Շ է Ն » ն ՆՈՒԻՐԵՑէՔ
ԱՐԺԵՐԱՌՈՐ ԻՐԵՐ, ՀԻՆ Թէ ՆՈՐ,
ԳԵՂՕՐ, ԳԻՐՔ, ԳՈՐԳ
ԳՈՀԱՐԵՂԻՆ ԵՒԼՆ. ԵՒԼՆ.

Aidez CHÈNE en offrant vos objets de valeur, neufs ou anciens : bibelots, livres, objets d'art, tapis, artisanat, bijouterie, marqueterie, petits meubles, jouets, disques, ma-roquinerie etc...

Pour tous renseignements téléphoner au :

— (1) 44 19 82 44 de 9h à 15h

sauf mercredi et samedi

— (1) 47 50 40 47 après 19h.

COMMUNIQUE

ASSOCIATION ARMENIENNE D'AIDE SOCIALE

77, rue La Fayette — 75009 PARIS

Tél: 48 78 02 99 / Fax: 42 80 61 45

Les trois maisons du troisième âge entièrement rénovées, restructurées et ayant l'agrément de la cure médicale peuvent accueillir des pensionnaires soit en hôte payant, soit pris en charge par l'Aide Sociale.

Pour tous renseignements, prière de contacter les directions des établissements.

MONTMORENCY : Melle YAVER
44-50, Ave. Charles de Gaulle
Tél: 39 83 20 67
Fax: 34 28 37 17

GONESSE : M. FESDJIAN
7, rue de l'Eglantier
Tél: 39 85 24 24
Fax: 34 53 95 23

ST-RAPHAEL : Mme GARABEDIAN
107, Ave. du Marechal Lyautey
Tél: 94 95 00 30
Fax: 94 95 71 43

MCA-Villeurbanne

A la M.C.A. de Villeurbanne, il est désormais possible de suivre, de façon permanente :

— des cours d'arménien
(niveau débutants);

— des cours de gym / modern jazz

— des cours de danse arménienne
et bientôt peut-être des cours de théâtre.

Pour tous renseignements ou inscriptions n'hésitez pas à nous téléphoner :
au 78. 93. 57. 43 ou passer à la M.C.A V.

Permanence du mardi au samedi :
10h - 12h — 14h - 19h.

ԿԱՍԻ ՌԻՆԵՆԱԼ

Կապոյս Խաչի Պոմոնի «Նայիրի» մաս-
նաճիշին վիճակահանութեան խալը
«Loto» տեղուոյն Եկեղեցոյ կից սրահին
մէջ, Կիրակի Դեկտեմբեր 5-ին, ժամը
3-ին :

ՍէՆ-ԺԵՐՈՄ Ս. ԱՍԱԿ-ՄԵՍՐՈՎ

ԿՐՈՆԱԿԱՆ
ԷՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ԹԵԿՆԱԾՈՒԹԻՒՆ

Սէն - Ժերոմի եւ Շրջակայից Ս. Սա-
կակ - Ս. Մեսրոպ Եկեղեցոյ Թաղական
Խորհուրդը համաձայն իր նոր Կանոնագրի
տրամադրութիւններուն, կը տեղեկացնէ
իր տուիթ ծագումով հայ բնակչութեան
որ կը պատկանի Հայ Առաքելական Եկե-
ղեցոյ, թէ առանց սեռի խորութեան
կրնայ անդամակցիլ Եկեղեցոյ Կրօնական
Ընկերակցութեան,

Պայման է լրացուցած ըլլալ 18 տարե-
կանը եւ բնակութեան հաստատած ըլլալ
Եկեղեցոյ աշխարհագրական սահմաննե-
րուն մէջ, այսինքն 13-րդ եւ 14-րդ թա-
ղամասերը, ինչպէս նաև Ալլո եւ Փլան
որ Քիւրէ:

Անդամակցութեան ցանկերը բաց են
Հոկտեմբեր 1-էն Դեկտեմբեր 31:

Եկեղեցոյ քարուղարութիւնը թեկնա-
ծութիւնները կ'ընդունի ամէն Կիրակի ա-
ռաւատաները ժամը 9 - 12:

Եկեղեցուները պարտին ներկայանալ
իրենց ինքնութեան թուղթով եւ բնակու-
թինը հաստատող վաստաթուղթով մը:

Տարեկան անդամակցարն է 50 Ֆր.:

Կը յուսանք որ մերազն ժողովուրդը
պիտի գիտակցի իր ազգային պարտակա-
նութեան եւ ցոյց պիտի տայ համապա-
տասիան հետաքրքրութիւն:

Յ. Գ. Միայն արձանագրուած անդամ-
ները պիտի մասնակցին Եկեղեցոյ թաղա-
կան Խորհուրդի ընտրութիւններուն որոնք
տեղի պիտի ունենան 1994-ի սկիզբը:

ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Սէն - Ժերոմի եւ Շրջակալիք 8
Ո. ՍԱՀՈԿ - Ս. ՄԵՍՐՈՎ Եկեղեցինը

U.G.A.B.

MANIFESTATIONS ARTISTIQUES A L'U.G.A.B.

L'Association Sourp Khatch Tebrevank
et le Comité de Paris de l'U.G.A.B.
organisent

L'EXPOSITION
DES ŒUVRES
DE TROIS PEINTRES ARMÉNIENS
D'ISTANBUL

Artin Demirci
(peintures)

Hamparsum Demircioglu
(peintures)

Ohannes Saskal
(caricatures)

LE CONCERT
DU PIANISTE
Sayat Zaman

(Bach, Chopin, Anriasian...)

le Vendredi 26 Novembre
à 20h30 précises

au Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles, Paris 17^e

Le vernissage de l'exposition aura lieu
le même jour à 18h30

L'exposition pourra être visitée
jusqu'au 23 Décembre
du lundi au vendredi de

ՍՓԻՌՈՒՔ-ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՎԱՀԵ ՕՇԱԿԱՆ

Աղջային բարոյական գաղափարաբարա-
նութեան մը բացակայութիւնը ուրեմն
դարձած է ամէնէն հրատապ հարցերէն
մին; Եւ անշուշտ, այս վիճակին հետե-
ւանքն է ծայրայեղ, մոլեուանդ ազգայնա-
կանութիւնը որ շատ դիմքին ու հագոյն
դարձանն է երբ ժողովուրդ մը չունի գա-
ղափարաբանութիւն: Կը նայիմ շուրջս,
ըլլայ երեւանի մայր պողոտաներուն ըլ-
լայ պետական գրասենեակներուն եւ կամ
տուներուն մէջ - մարդիկ միամակարդակ
կ'ապրին, լոկ հոգի ու կմախք քով քովի
պահելու մտահոգութեամբ ու երկիրը լըք-
ւած է իր ճակատագրին: Ոչ դրամատի-
րութեան տարբերակ կը փորձուի, ոչ
ընկերվարական գաղափարաբանութեան
խօսք կայ, ոչ ալ ընկերային ժողո-
վը բարգավարութեան մասին որեւէ գրու-
թիւն կամ խօսակցութիւն կայ հրապարա-
կը: Ինչպէս պիտի դիմանայ դարերուն
մեր հայ ընկերութիւնը երբ գրեթէ ոչինչ
գիտէ կամ կ'ուգէ գիտնալ իր հաւաքական
կեանքին ուղղութիւն տուող ուժերուն մա-
սին: Իրականութեան մէջ, այն «Բարձր
իտէալը» որ երաշմիք հանդիսացած է
այս ժողովուրդին գոյութեան՝ գաղա-

փարաբանութիւնը չէ այլ տեսակ մը ըը-
նազգային կամ տարրերային իմաստու-
թիւն մը՝ որ գարերու փորձառութիւնը
սորվեցուցեր է մեր ապիկին։ Կ'արժէ քիչ
մը տնտնալ այս նիւթին շուրջ։

Կարեւոր հարցերէն մէկն է՝ ի՞նչ է մեր
դարսուն ողին, կամ՝ ո՞րն է 20-րդ դարու
կերպոնական փորձառութիւնը, պատմա-
կան իրականութիւնը:

Դժբախտաբար մէկ է պատմասիանը -
համայնավարութեան փորձառութիւնը,
ուզենք թէ չուզենք: Կային անշուշտ ու-
րիշ ալ երեւոյթներ - գաղթատիրութեան
հաշուեփակը եւ Փաշիզմը, սակայն ա-
տոնք մեզ չեն շահագրգուեր: Իր փառքի
օրերուն, համայնավարութիւնը միլիոնա-
ւոր մարդոց երեւակայութիւնը հմայեց եւ
ինքինք, մարդկայնութեան (humanisme)
ժառանգործը ու մարդկութեան փրկու-
թեան նոր ափոյեանը հռչակեց: Ու ներ-
շընչեց հարիւր - հազարաւոր մարդիկ
- բանուորներ, մտաւորականներ եւ ուսա-
նողներ - ու մղեց գանոնք մեծ զոհողու-
թիւններու եւ նոյնիսկ հերոսութեան:

Սակայն համայնավարութիւնը ամբողջ սերունդներ փնձացուց , վատնեց մարդկային ոգիի ու կարելիութեանց հսկայ դրամագլուխ մը որ կրնայինք ընկերութեան բարօրութեան համար գործածել : Խորհելու է թէ շատ մը համայնավար շարքայիններ այսօր լուռթիւնը ընտրած են , բայց մեծ է թիւը նախկին համայնավար զեկավարնելու որոնք ծայրայեղ ազգայնականութեան մը ծոցը ինկած են , ինչպէս է պարագան նախկին Եռուկոսլաւիոյ (սերպ ու խրուաթ զեկավարները նախկին աչքառու համայնավարներ են) , ինչպէս նաեւ Աղրբեջանի (Ալիեւը նախկին Կոմկուսի պատասխանատու գլուխներէն մին էր) : Պատմական այս մեծդդի աղէտին արդիւնքները չչմեցուցիչ են իրօք : Այսօր Եւրոպայի մէջ հսկայ բաց մը կայ որակաւոր անձերու , եւ նոր ուժեր , նոր սերունդներ մէկ օրէն միւսը երեւան չեն զար :

Այսինքն՝ յոպնութեան, սպառումի, յուսակութեան եւ գործնապաշտութեան ըլջան մը պիտի բոլորէ մարդկութիւնը, ինչպէս դիտել կուտայ Լրվինկ Հառու (Dissent, Գարուն, 1993) մինչեւ որ գտնէն ինքինքը: Ահա այս գաղափարաբանութեան, այսինքն համայնավարութեան սնանկացումն է որ մեծ պարապութիւն մը ստեղծած է արդի մարդկութեան մէջ: Եւ յատկապէս՝ Հայաստանի մէջ ուր չտեսայ քաղաքական նշանակալից աւանդութիւն որ կենսունակութիւն ցոյց ալւած ըլլայ, անմըջական անցեալին ու ներկային Դաշնակցութեան ընկերվարական ու ազգայնական գաղափարաբանութիւնը լաւագոյնն է որ կրնայ մեր երկիրը դուրս բերել իր ներկայ անկումէն: Նոյն խմաստով, ընկերվար ժողովրդավարութիւնը (social - democratie), "որ լուրջ յոյսեր կը ներշնչէ Եւրոպայի ապահային համար, Հայաստանի մէջ ալ կը նայ կեանքի կոչուիլ, հակառակ որ ներկայիս հրատապ հարցը քաղաքացիական ու քաղաքական մշակոյթի սկզբունքներու ուսուցումն է ժողովրդային լայն խաւերուն: Բարեբախտաբար Հայերաշխատունակ, ուշիմ եւ օժտուած աղջենք եւ դիւրաւ կը սորվինք, հակառակ

ԴԱՍԱԼԻՔՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Համատարած սկեպտիկութեան եւ նախաձեռնութեան ողիի պակասին:

Յաւ է սակայն սպատով թշ ոչ ազդ ու գովի, մտաւորական տարրի ոչ մէկ հաւաքին Հայերը քաղաքական վարդապետութեան մը քննութեան ձեռնարկած են: Տեղ - տեղ միայն պարբերական մամուլի մէջ փորձեր կ'ըլլան տեսական հարցեր արծարծելու: Այս պրատումներու օրակարգին մաս կը կազմէ նաեւ Հայաստան - Սփիւռք յարաբերութեան տեսութիւնը: Վերջերս մամուլին մէջ կարգացի Պր. Ժիրայր Լիպարիտեանի անկեղծ, բայց, մտահոգիչ արտայայտութիւնը թէ «ցարդ Հայաստանի ղեկավարութիւնը ոչ մէկ աշխատանք տարած է Սփիւռքի վերաբեր մամբ մնայուն քաղաքականութիւն որդեգրելու հարցին մէջ»: Օբակարգային նախապատութիւններու հարց ըլլալու է - Պր. Լիպարիտեանը ինքը Սփիւռքին է որուն կարեւորութեան լաւ ծանօթ ըլլալու է: Միայն վերջին օրերուն էր որ խումբ մը մարդիկ «Ծրագիր Սփիւռք» ըսելով հետեւեալ հարցերը դրած էին քըն նութեան Վերածնունդ ակումբին մէջ յատուկ ժողովի մը ընթացքին:

Ա. Սփիւռքի տեւական կամ յաւերծ
գոյութեան յղացքը:

Բ. - Բանչ տեսակ Սփլոռք կը սախա-
տեսուի:

Դ. - Այդ Սփիտքի ստեղծումին համար առնուելիք անհրաժեշտ քայլերը :

Ե. - Հայաստանեան ու Սփիտքեան կառոյցները՝ որոնք անհրաժեշտ են այս Սփիտքի կազմաւորման մէջ :

Քաջալերելի է այս նախաձեռնութիւնը
որովհետեւ կը խորհինք թէ Սփիւռք - Հա-
յաստան յարաբերութեան որեւէ քննու-

թիւն միայն օդտակար կրնայ ըլլալ եր
կուստեք։ Եւ վերոյիշեալ հաւաքը շա

Հաւանաբար ապարդիւն եղաւ ճիշդ այ

պատճառուաւ որ զբեթէ ոչինչ զիտի
Հայաստանի մտաւորականներն ու պետա-
կան մարդիկը Սփիւռքի մասին, մին-
մենք, Սփիւռքի մէջ մէր թերթերու, ձայ-
նասփիւռներու, դպրոցներու, կաղմա-
կերպութիւններու եւ յաճախակի ձեռ-

Բաւական մտահոգութիւն ու զայրոյր
պատճառող հարց մըն էր դասակըութիւն
նը որ յայտնուեցաւ անփախ Հայտատան

բանակի կազմութեան առաջին քայլէն Մտահոգութիւնը կուղար պատերազմ սեմին կանդնած երկրին մէջ զինուորա կան ծառայութենէն խռասափողներու պարզած երեւոյթէն . իսկ զայրոյթը՝ պատիժներու եւ զանոնք կիրարկելու տրամադրութեան բացակայութենէն : Պարագաներ , որոնք հաւասարապէս անընթառնել էին գուրսէն դիտողներու որոնց մտքի մէջ ծագած ինչո՞ւներն ու ինչպէս սներ երկար ատեն ոչ մէկ պատասխան գտան : Պաշտպանութեան նախարարութեալ պաշտօնաթերթ «Հայ Զինուոր»ի 11-ր (Նոյեմբեր 9 - 16) թիվին մէջ համառու հարցադրոյց մը , գրեթէ առաջին անդակ՝ առընչուի խնդրին , որոշ չափով փարատելով մտահոգութիւնները : Զրուցավա Սամուէլ Յարութիւնեան խօսակից ընտրած է զինուորական դատախազ , գնդապետ Վաղարշակ Վարդանեանը ու ընդունելով խնդրին գոյութիւնը , առաջին հերթին 1991-ի «Զինապարտութեան մասին» օրէնքին կը վերադրէ զինուորական ծառայութենէ խուսափելու առիթները Ասոր կը յաջորդէ ընդլայնումը հիւանդութիւններու ցանկին որոնց գոյութեալ պարագային զէնքի կոչուած երիտասարդ դը պատճառ կ'ունենայ ծառայութեն գերծ մնալու : Դէտք է ուսանողներու զանդուածն ու զարտուղի ճամբաններով իրեն օձիքը փրկածներու թիւն ալ աւելցնելունենայու համար «Խնեղն ու աղբայր լու տանիքների զարակներով համալրուազօրամասերի մի տիսուր պատկեր» ինչպէս կ'ըսէ զնդ . Վարդանեան :

Զբոյցին մէջ կը յայտնուի «տեղայնոթիւն» կոչուած երեւոյթ մըն ալ. իր բնակութեան վայրը գտնուող զօրամասը ըուն մէջ ծառայելու առիթը տրուած կազմած երխտասարդներն են ատոր հեղնակները: Անոնք «գօրակոչուելու առաջի իսկ օրից իրենց արտօնեալի իրաւունք իվերապահում՝ բռնանալու, հաղածելու տարբեր շրջաններից ու հաղաքներից նորամասը զօրակոչուած ոչ տեղացին րին», դառնայով երկրորդական, երրո

դական յաւելեալ պատճառ մը , դասալքո
թեան :
Երեւոյթը , ինչպէս կը բացատրէ զրո
ցակից զնդապետը , հետեւանք է կարգու
պահութեան պակասի ու որոշ հրամանա
տարներու թոյլ վերաբերումին : Մինչդե
այս վերջինները ամէն մէկ յանցագոր
ծութեան պարագային պարտաւոր են
օրուան մէջ հետաքննութիւն կատար
ու գործը յանձնել զինուորական դատա
խաղին :

Վ. Վարդանեան կը խօսի նաեւ կարգ
պահական գումարտակներ ստեղծել
անհրաժեշտութեան մասին. այդ գումա-
րտակները պիտի փոխարինեն կալան-
վայրերը ուր բանտարկուած յանցաւ-
երիտասարդք կորուստ է իր զօրաբաժն-
համար : Մինչեռ կարգապահական գո-
մարտակին մէջ ան պատիժը կրելէ ետ-
կը միերազգանայ եւ կը չարունակէ ծառ-
յութիւնը. իսկ պատիժի ժամանակը ն-
կատի չառնուիր ծառայութեան ընթա-
քին մէջ :

Հրույցը կը անդադացմէ թէ դաստի
ներուն եւ անոնց ծնողքին համար պա

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԻԼԱՆՈՅԻ ՄԷջ

(Բ . Եւ վերջին մաս)

ՄԻԼԱՆՕ . - («Յառաջ») . -

Երկուշաբթի, առաւտօնեան ժամը 1
Գարեգին Կաթողիկոս քաղաքավար
այցելութիւն մը տուաւ Միլանոյի Ս
պիսկոպոս Կարդինալ Գարգո Մարիա Յանի
թինիի, որ հոգեւոր պետն է Լոմպար
նահանգի հինգուկէս միլիոն հաւա
եալներու ու յաջորդը՝ չորրորդ դ
սուրբ ու Միլանո քաղաքի պաշտպա
Ամբրոսիոսի: Հանդիպումը որ
ունեցաւ Արքեպիսկոպոսարանի դահ
մէջ տեւեց շուրջ 30 վայրկեան, որո
թացքին երկու հոգեւորականները փ
սերէն լեզուով շահեկան տեղեկութ
ներ փոխանցեցին իրենց եկեղեցին
ու հոգուական աշխատանքներու մա
Գարեգին Բ. խօսեցաւ Կիլիկիոյ թ
ւորութեան ու կաթողիկոսական պ
պատմութեան ու ներկայ վիճակին մ
ու տեղեկութիւններ տուաւ Կիլիկիոյ
Ջին թագաւոր Լեւոն Ե. Լուսինեանի
ւան 600-ամեակին առթիւ կազմ
պուած ցուցահանդէսին Սորպոնի հա
սարանի մատրան մէջ, ինչպէս
Փասաթիէի մէջ՝ գիտաժողովին,
ինք ալ մասնակցած էր: Գարեգին Կ
ղիկոս այս առթիւ կարդինալին նո
«Կիլիկիոյ հայկական թագաւորութ
շքեղ գիրքը, որուն մէջ ինք ալ յօդ
մը ունի Կիլիկիոյ կաթողիկոսուի
մասին: Ալա զրոյցը շարունակու
լիրանանի շուրջ, Գարեգին Բ. հա
տեղեկութիւններ տուաւ Լիրանանի
մայնքային յարանուանութեան
թեան մասին ուր բոլորը ինչ կրօնէ
պատկանին կը վայելեն բացարձակ
տութիւն հաւատքի, պաշտամունք
կրթութեան մէջ:

բուակ կ'ըլլան նաեւ «վատ սննդի, կեն
ցազային անտամելի պայմանների, չնչի
վարձատրութեան» պարագաները : Զինու
րական դատախազը * այս կարգի պատ
ճառաբանութիւնները կը նկատէ «Միայ
պատրուակ, անմեղունակի դերու համ
դէս գալու համար»: Ասոր որպէս ապա
ցոյց կը յիշէ Քանաքեռի ոռուական զր
քին ծառայելու կանչուած երիտասարդ
ներու դասալքութեան պարագաները
հակառակ բարեյարմար պայմաններու
Նոյնն է պարագան Գիւմրիի ոռուակա
սահմանապահ զօրքերուն մէջ:

իր խօսքերուն աւարտին Վ. Վարդա-
եան կ'ըսէ թէ առաջարկներ ներկայաց-
ցած են Գերագոյն Խորհուրդին համապա-
տասխան յանձնաժողովներուն եւ զիսաւ-
դատախազին, այն յոյսով որ մօտ առ-
նէն կ'ունենան աւելի արդինաւէտ ա-
խատելու հնարաւորութիւն:

տութիւնը . . . :

ԱՐՓԻ ԹԱԹԱՅՑԵԱՆ

Եսկ չեր, այլ՝ պարզապէս կարգախոս քանդելու ինչ որ չէր կընար դիմանաւ պատմութեան դաժան օրէնքին:

Մենք Հայերս այդ օրէնքը գիտենք, ու է որ մեր մեծ արուեստագէտները փանցած են մեզի - կամ ստեղծել մարդկան համար՝ կամ աշխարհէն անհաջող կութեան համար՝ կամ աշխարհէն անհաջող տանալ: Այս է շատ հաւանաբար Նար կացին, Զարեանին, Թումանեանին, շականին եւ այլոց «Ճանապարհին» պատվարը: Այս ըլլալու է «բնազդային ճշմառութիւնը» կամ այն՝ որուն յայտնատարական իմացութեամբ մը Հայաստանաստեղծները «պապերի իմաստաթիւն» անունը կուտան եւ որմէ զրկուենք մենք, Սփիտոքցիներս:

Ախտնի, Աւստրալիա

(Նար. Ա. Էջեա)

Ի ՑԻԱՏԱԿ

զիան եւ Հարաւային Օսէթիան վերածուած են ռուսական հովանաւորութեան գոտիներու, իսկ Աձարիան գործնապէս դիմած է անկախութեան: Միւս կողմէ, վրացական տնտեսութիւնը ճշնաժամ կ'ապրի ու օժանդակութեան ոչ մէկ նշոյլ կ'յայտնուի հորիզոնին վրայ: Արեւմըտեան երկիրները կը պահանջեն նախարար Ելցինին որ Պալթեան երկիրներու ռուսական զօրքը են քաչէ, սպառնալով հրաժարի ամէն տեսակ օժանդակութեան ծրագրէն, բայց անոնք ոչ մէկ գեր ունեցան Կովկասի արիւնալի բախումներուն դադրեցումին մէջ:

Մինչ կը սպասուէր որ գոնէ ջատապարտումի արտայայտութիւններ ըլլային, Ռուսաստանի Արտաքին նախարար ՄԱԿ-ի պատուանգանէն յայտարարեց թէ նախկին խորհրդային տարածքին մէջ խաղողութեան պահպանումը իրենց գործնէ: Այս խոսքերը կը յիշեցնեն Բրեժնևի վարդապետութիւնը որ համայնալոր աշխարհին մէջ ցանկալի ամէն միջամտութեան իրաւունքը կը վերապահէր Մոսկուայի:

Վրացի լրագրողը այս մատնանշումներէն ետք կ'աւելցնէ թէ արեւմուտքի երկիրները իրենց կրաւորական կեցուածքով ոչ միայն կը զունանախկին խորհրդային հանրապետութիւններու ժողովուրդներուն անկախութիւնը, այլ նաև Ռուսաստանի անկախութիւնը, եւ ի՞նչպէս կարելի է անկախ ներառել երկիր մը որ չի յարգեր ուրիշ երկիրներու անկախութեան իրաւունքը:

ՔԱՂՃԱՆ

ՔՐՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱՅԻՆ ՓԱՐԻԶ

Տիկին Վերժին Խուալէսէրեանի լիշտակին, Տիկին Շ. Վահանեան եւ Պ. Ֆլիլիի Խուալէսէրեան 5000 ֆր. կը նուրիւն «Յառաջ»ին:

FRANCE - CULTURE

Samedi 27 Novembre

12 HEURES 45

PANORAMA : Emission consacrée
à ATOM EGONYAN

Ի ՑԻԱՏԱԿ

ՄԱՐՍԻՑԼ. - Տիկին Փարիզ Արմազանեան իր վաղամեռ զալիին՝ Կարօ Արմազանեանի մահուան 15-րդ տարեղարձին առթիւ կը նուրիւ 200 ֆր. Մարտէլի Հայ Մակոյթի Տան:

Ի ՆՊԱԱՏ
ՄԱՐՍԻՑԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅՑԹԻ ՏԱՆ

Աւետիս Այվազիանի թագման առթիւ Արմէն Պօղոսեան 300, Ժորժ Թաղոյիան 250, Ժաք Պօղոսեան 200, Ճառայիան ընտանիք եւ Կարօ Յովսէփեան 100-ական Փրանք:

ԽՈՒԵՐ

ՄԱՐՍԻՑԼ. - (Մէն - Ժերոմ) . - Միսաք Աւոյոյեան կը նուրիւ 200 ֆր. Մարտէլի Հայ Մակոյթի Տան եւ 100 ֆր. Վասպուրականի Հայրենակցական Միութեան Արմէնէ Աւոյոյեանի ապաքինման առթիւ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅՑԹԻ ՏՈՒԻՆ
MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE
D'ALFORTVILLE

Stages à la M.C.A.

Quelques places sont encore disponibles dans nos stages

N'hésitez pas à nous consulter et à vous inscrire de suite

Dimanche 28 Novembre
10h — 18h
Aram KEROVIAN
Traditions de l'Eglise Arménienne
et Culture
Ara KRIKORIAN
Républiques d'Arménie (suite)
La République soviétique d'Arménie
de 1920 à 1988

Dimanche 12 Décembre
14h — 19h
Gérard MADILIAN
Danses conviviales arméniennes

Participation aux frais

9, rue de Madrid, 94140 ALFORTVILLE
Tél.: 43 76 55 89 Fax : 43 78 66 64

ԿԱՍԻ ՌԻՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի «Նայիրի» մասնակիցին վիճակահանութեան խալը «Loto» տեղույն Եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ, Կիրակի Դեկտեմբերի 5-ին, ժամը՝ 3-ին:

Հետաք նութեալ ալ, իր կարգին, ձշգած է որ «Աշխատանքի Դեմոկրատ կուսակցութիւնը քաղաքական եւ խաղաղ լուծումի մը համար պայքար կը տանի: Կ'ուղեն որ ազատ եւ կամաւոր միութիւն մը գոյանա թուրք եւ քերտ ժողովութիւններու եւ երբակալութիւններու ապահոված է Սեպտեմբեր 4-ին, ութ ուրիշ զեկավարներ մարդկէ կը սպաննուին:

«Խումանիք» (Նոյեմբեր 24) արձականակելով այս վկայութիւններուն, կը յիշեցնէ որ երկու երեսփոխանները կը պատկանին Աշխատանքի Դեմոկրատ կուսակցութեան որ միայն 17 երեսփոխան ունի այլեւա. իրենցմէ մէկը սպաննուած է Սեպտեմբեր 4-ին, ութ ուրիշ զեկավարներ ալ՝ անցեալ Յունիսին:

Զիրենք ներկայացնելով Մարդկային Իրաւանական Հայութեան Արքայութիւնը արքայութիւններուն, կը յիշեցնէ որ արքայութիւններու ապահոված է Համար Քայքար կամար քրտական հարցին մասին եւ իրենց երեսփոխանական անձեռնմելութեան ջնջումի դժմումի մը հնդակայ են:

Ս. Սաքիք յայտարարած է որ իր կուսակցութիւնը քաղաքական եւ խաղաղ լուծումի մը համար պայքար կը տանի: Կ'ուղեն որ ազատ եւ կամաւոր միութիւն մը գոյանա թուրք եւ քերտ ժողովութիւններու եւ երբակալութիւններու ապահոված է: «Քիւրտերը կը տեղայի արքայութիւններուն, գաղթական գարձած են իրենց իսկ հողերուն վրայ» կը շեշտի Սաքիք:

Հետաք նութեալ ալ, իր կարգին, ձշգած է որ «Աշխատանքի Դեմոկրատ կուսակցութիւնը օրգանական կապ չունի Փթթ-ի հետ» հաստատելով թէ այդ կազմակերպութիւնը հիմնուած 1984-ին Քիւրտերու դէմ դործուած հարցանքին եւ հետապնուումին արդինքնին էր:

«Քորիստիկն ալ Փարիզ եւն երկու սիրականներուն էր իրաւունքը կը տանի:

ՍԱՐԿԱՆԱԳԱԿԱՆ

ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՄՄՈՒՐՏԱՄՄԻ

ՀՈԳԻՈՅՆ ՄՐԲՈՅ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Դեկտեմբեր 5, Ամսթէրդամի Հոգւոյն Սրբոյ Եկեղեցւոյ մէջ, ի մէջ պատարագի ձեռամբը՝

Գրիգ Արք. ՆԱԳԳԱՇԵԱՆԻ

Արեւմտեան Եւրոպայի

Հայրապետական Պատուիրակ

Եւ

Փարիզի Առաջնորդ

Սարկաւագ պիտի ձեռամբուուին՝

Ուրարակիր գպիրներ՝

Ստեփան Մոմենեան

Եւ

Ետուին Կալիպողլու

Խարսաւլակութեամբ

Հոգւանայի Հոգւերոյ Հոգիւ՝

ՄԱՆՈՒԻՆ ՎՐ. ԵՐԿԱՄԹԵԱՆԻ

Սիրով կը հարակրուին բարեպաշտ հա-

ւատացեալները սոյն Հոգեպարար արարութիւնն:

Պատարագ ժամը 10-ին:

Հեռամբութիւն ժամը 11-ին:

Ճողովական Կալիպոցներու աշակերտներ:

Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԵՍ-ՄԿՐՏԻՉ
ՓԱՐԻԶ

ԿիրԱԿԻ, Նոյեմբեր 28, Ա. Կիրակի Յիսնակաց:

Փարիզի Ս. Ցովհաննէս - Մկրտիչ Ապարագ Եկեղեցւոյ մէջ, հանդիսաւոր պատարագ կը մասուցուի:

Սկիզբ ժամը 8.45-ին:

Պատարագ ժամը 10.30-ին:

Եկեղեցւոյ իր ծառայութեան 40-ամեակ առիթով, կը պատարագ կը քարոզի:

Գրիգ Արք. ՆԱԳԳԱՇԵԱՆԻ

Կարապետական Պատուիրակ

Հայոց Եւրոպայի

Առաջնորդ Հայոց Փարիզի

Կապոյտ կամական Պատուիրակ

Հայոց Եւրոպայի

Կապոյտ կամական Պատուիրակ

Հ ԵՐԱԾՈՒՅԻՆ

ՓԼՈՎԾԻՒՅԻՆ
Վերապատռութիւն ի. Քէշիշեան երիցուհի
լուսնագույն քէշիշեանի մահուան տարելի-
ցին առթիւ 1000 ֆրանք կը նուիրէ «Թա-
ռաջ»ին:

U.G.A.B.**MANIFESTATIONS ARTISTIQUES
A L'U.G.A.B.**

*L'Association Sourp Khatch Tebrevank
et le Comité de Paris de l'U.G.A.B.
organisent*

**L'EXPOSITION
DES ŒUVRES
DE TROIS PEINTRES ARMÉNIENS
D'ISTANBUL**

**Artin Demirci
(peintures)**

**Hamparsum Demircioglu
(peintures)**

**Ohannes Saskal
(caricatures)**

L'exposition pourra être visitée
jusqu'au 23 Décembre
du lundi au vendredi de 18h à 20h

— Entrée libre —

Ա.ՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
**MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE
D'ALFORTVILLE**

Stages à la M.C.A.

Quelques places sont encore disponibles
dans nos stages

N'hésitez pas à nous consulter
et à vous inscrire de suite

Dimanche 28 Novembre
10h — 18h

Aram KEROVIAN
*Traditions de l'Eglise Arménienne
et Culture*
Ara KRIKORIAN
Républiques d'Arménie (suite)
*La République soviétique d'Arménie
de 1920 à 1988*

Dimanche 12 Décembre
14h — 19h

Gérard MADILIAN
Danses conviviales arméniennes

Participation aux frais

9, rue de Madrid, 94140 ALFORTVILLE
Tél.: 43 76 55 89 Fax : 43 78 66 64

(Դար. Ա. Էջեմ)

բաւական ջղագրգուած է քննադատու-
թիւններէն («Օսեպվարուէ Ռումանիօ»
«Պժալի Էն իիլզին Համար» գրած է) և
կ'ըսէ. — «Թող Ֆրանսացիք եւ Խոսլացիք
չօպտուին առիթէն կերպաւոր գերեր խա-
ղալու համար: Եւրոպայի բոլոր կառք շի-
նողները օգտուած են Գերմանիոյ փորձե-
րէն»: Արդէն Ռումի կը խոստովանի որ
1961-էն ի վեր 450 դիմակ օգտագործուած
են իր քրաշ — թէսը աշխատանուցներուն
մէջ (կանոն նահանդ):

ՊԱՂԵՍԻՆԵԱՆ թէ ԽՄՐԱՑԵԼԵԱՆ կող-
մը, շատեր կան որոնք գէմ են Գաղա —
Երկրով համաձայնութեան եւ խաղաղու-
թեան համատաման: Այդ իսկ պատճառա-
մահարեկաման արարքները չեն դադրիք:
Այս անգամ Համաս ծայրացի շարժումն
զինեալ թեւին պետք է իմաստ Աքէ (24
տարեկան), որ սպանուած է Գաղա, իս-
րայէլացի զինուորներուն կորմէ:

ԿԵԴՐՈՒԱԿԱՆ ՊՈՍՆԻՈՑ մէջ, խրուաթ
քաղաքազորքը «մարդկային ոռումք»ի
վերածած են իրենց մահմետական գերի-
ներէն ոմանք (առնուածն 3), հական բա-
սայի ականներու կապելով եւ բռնի դրէ-
նով իրենց զիները: Լանուսի «Թայմզ»ն
է որ խիստ քննութենէ մը ետք հասած է
այս եղակացութեան եւ ՄԱԿ-ն ալ կը
հաստատէ: Խրուաթ ջնկատի մը հրամա-
նատարին ալ խոստովանած է որ իր զին-
ուորներէն մէկը պատասխանատու է:

L'AUTRE-EN-JEU
présente

Bâton & Manuel
Acte sans parole

Un jeune homme fait le tour du monde et s'arrête conquis devant une affiche : «Devenez funambule pour 999 F». Un patron implacable lui remet : un bâton, un manuel et un short publicitaire, l'attache avec une corde de sécurité et disparaît. Le jeune homme, devenu apprenti et maître de son propre apprentissage, s'investit pleinement dans l'action... Epuisé, il se resaisit et repart faire le tour du monde.

Jeune homme : Jiro JOLAKIAN
Patron implacable : Aret DERDERYAN
Instruments : accordéon, percussion.

Prix des places : 60 F

Tarif réduit : 40 F

Le Berry: 63 bd de Belleville, Paris 11^e

Jeudi 2 et Vendredi 3 Décembre à 19h30

Dimanche 5 Décembre à 17h

— Durée 55 minutes —

LOTO
ՎԻՃԱԿԱՆԱԴ

Կապոյտ Խաչի Պուլվար Օտառոյի Լէօլա
Սասունի մասնաճիւլը կը կադմակերպէ՝
միհակախաղ մը (լոթո)
Մշակոյթի Տան մէջ
12 - 14, rue Saint-Bazile — Marseille 1^e
Նոյեմբեր 28, Կիրակի, կէսօրէ վեր,
ժամը 15-ին:

Ճոխ առարկաներ:

*

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի «Նայիրի» մաս-
նաճիւլին վիճակահանութեան խաղը
«Loto» տեղոյն Եկեղեցւոյ կից սրահին
մէջ, Կիրակի Դեկտեմբեր 5-ին, ժամը
3-ին:

ENFIN DISPONIBLE!

**MANUEL
D'ARMENIEN
OCCIDENTAL**

WESTERN ARMENIAN HANDBOOK
FOR NON-ARMENIAN SPEAKERS

- Une méthode novatrice et radicale pour apprendre à parler, lire et écrire l'arménien.
- Une méthode audiovisuelle testée avec succès auprès des adultes et des jeunes scolaires.
- Une méthode utilisable chez soi et en cours collectif.

3 volumes en couleur + 1 coffret de 4 cassettes audio (2 heures d'enregistrement) contenant les dialogues des leçons - sketches et les chansons, l'enregistrement des leçons d'écriture, ainsi que les exercices structuraux.

Prix spécial de souscription jusqu'au 31 Décembre 1993, les 3 volumes et les 4 cassettes audio : 550 F. (plus 50 F. frais d'expédition). Après cette date, le Manuel complet sera vendu 700 F. (plus 50 F. frais d'expédition).

Pour recevoir, envoyez vos bulletins de souscription avec vos chèques à l'ordre de l'auteur - éditeur :

Mme Hilda Kalfayan-Panossian,
8, rue Lamennais, 92370 Chaville,
Tél. : (1) 47 - 50 - 97 - 51.

**BULLETIN DE SOUSCRITION,
A DETACHER ET A ENVOYER**

Nom :
Prénom :
Adresse :
Tél. :

Désire recevoir exemplaire(s) du
Manuel d'Arménien Occidental Pour
les Non-Arménophones (3 volumes et
4 cassettes audio) et envoie F.
par chèque. Signature :

**Ս. ՅՈՎԼՅԱՆՆԵԿ-ՄԿՐՏԻՉ
ՓՄՐԻ**

Կիրակի, Նոյեմբեր 28, Ա. Կիրակի
Յիսեակաց:

Փարիզի Ս. Յովլյաննէս - Մկրտիչ Մայր
Եկեղեցւոյ մէջ, հանդիսաւոր պատարաց
կը մատուցուի:

Սկիզբ ժամերգութեանց՝

ժամը 8.45-ին:

Պատարագ՝ ժամը 10.30-ին:

Եկեղեցւոյ իր ծառայութեան 40-ամեակի
սովորութիւն, կը պատարացէ եւ կը քարոզի:

Կիրակի ՍՄԲ. ՆԱԳԱՍԵԱՆ

Կարողիկոսական Պատուիրակի

Հայոց Եկուսապահի

Առաջնորդ Հայոց Փարիզի

Առաջնորդ Հայոց Փարիզի

**EVENEMENT
HISTORIQUE
A PARIS**

Depuis le Lundi 22 Novembre, la monnaie nationale est entrée en circulation en Arménie (Dram).

A cette occasion, une série très limitée de billets de la République d'Arménie, signée par le Président Lévon TER-PETROSSIAN sera vendue :

Samedi 27 et Dimanche 28 Novembre
de 14h à 19h
à l'Hôtel *Balatimore*
88 bis, av Kleber, Paris 16^e
M° Boissière

ESPOIR POUR L'ARMENIE**COMMUNIQUÉ**

Notre Association a organisé en Octobre une action de grande envergure vers l'Arménie.

1) 2 camions semi-remorques de 20 t. chacun, sont partis de Lyon le 8 Octobre (plus un troisième chargé par les Arméniens de Chasse/Rhône) et sont arrivés le 17 Octobre à Erevan après un voyage sans encombre à travers l'Europe et la Géorgie. Félicitations à l'Association humanitaire «Equilibre» et à ses chauffeurs pour leur savoir-faire dans la conduite et l'acheminement de marchandises.

2) Un groupe de 12 personnes est parti le 21 Octobre avec un quadruple but :

a. Réceptionner les camions et participer à la distribution de la nourriture et des vêtements à Erevan et à Gumri. L'équipe a commencé cette distribution et c'est l'équipe du Pr. Lévon Bardakdjian (notre correspondant permanent en Arménie) qui continue ce travail. Tout est apprécié par les familles nécessiteuses d'Arménie qui demandent aussi des chaussures.

b. Notre association parraine 400 enfants en Arménie. Nous avons visité beaucoup de ces enfants parrainés et toutes les familles d'Arménie sont très reconnaissantes aux familles françaises qui les aident à se maintenir hors de l'eau. Sans cette aide elles se demandent comment elles feront pour vivre. Le coût annuel d'un parrainage est 2 000 francs; (adresse S.E.L. 9, rue de la Gare 94234 Cachan - Cédex pour les familles intéressées).

c. Nous avons acheté 100 poêles pour 100 familles et nous allons grâce à nos correspondants de Erevan et Gumri les approvisionner en combustible pendant 5 mois. Coût total de l'opération 100 000 francs. Ce sont 100 familles qui vont pouvoir affronter l'hiver dans de meilleures conditions.

d. Comme dans chacune de nos opérations nous n'oublions pas que l'Arménie a aussi soif de spiritualité. C'est pourquoi nous avons mis dans les camions 5 000 calendriers bibliques qui seront distribués par les différentes Eglises d'Arménie.

En conclusion l'Arménie a encore aujourd'hui plus que jamais besoin de nous tous en France. La situation est catastrophique et ils se demandent comment passer l'hiver. Restons mobilisés, aidons et prions pour que la paix revienne et que le blocus soit levé.

COMITE
ESPOIR POUR L'ARMENIE

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՆԴԻՌՈՒՄ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԻՆԴԻՌՈՒՄ ՀԵՅՎԻՐԵՐԻ ՀԵՅ

ՅԱԿՈՒՅԻ ՄԱԿԱՐԻ ՄԱԿԱՐԻ ՄԱԿԱՐԻ

ՅԱԿՈՒՅԻ ՅԱԿՈՒՅԻ ՅԱԿՈՒՅԻ

ՅԱԿՈՒՅԻ ՅԱԿՈՒՅԻ ՅԱԿՈՒ

ՅՈՒՐԳԻ

ՀՈՐԱԲԵՐՐ

ՀՄԱՎԴԻՐ՝ ՇԱԿԱՐ ՄԻՍԱՔԻԱՆ (1925-1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925

DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS

TEL.: 47. 70. 86. 60 — TELEX: HARATCH 280 868 F

— FAX: 48. 00. 06. 70 —

C.C.P. PARIS 15069-82 E

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանս : Տար. 1.000 ֆ. — Վեցամսեայ : 510 ֆ.

Արտասահման : Տար. 1.300 ֆ. (ամենօրեայ առաքում)

1.150 ֆ. (շաբաթական առաքում) — Համբ : 5,00 ֆ.

69e ANNEE — N° 18.203

69th ANNÉE — N° 18.203

ՊԵՐՆԱՐ ՀԵՌԻՒՄ «Version arménienne de cette histoire»ին ՀԱԿԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԲԱԶԱՐԱԹԻԻ ԲՈՂՈՔՆԵՐ
«Ա. ՄՈՆՏ»ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Նոյեմբեր 17-ի մեր թիւին մէջ, արձա-
գանգած էինք նախորդ օրուան (Նոյեմբեր
16) «Ա. ՄՈՆՏ»ի հարապակած մէկ հար-
զալոյցին ուր, պատասխանելով իրեն
ողջուած հարցումին, հանրածանօթ իս-
լամակէտը Հայերու ցեղասպանութիւնը
կորակէր «Այդ պատուութեան հայկական
սարքեակը»:

Պար է որ այդ օրէն ի վեր, բարժաթիւ-
նամակներ ուղղուած են թերթին իմբա-
գրութիւններ թէ ենթակային: Ասոնց կար-
գին Հ. Տ. Դ. Նոր Սերունդը, հայկական
Միութիւններու Թորումը, այլ կարգա-
կերպութիւններ, միութիւններ եւ անհատ-
ներ: Ասոնց գոնէ ոմանց «Ա. ՄՈՆՏ»
արձագանգած պիտի ըլլար Նոյեմբեր 27-ի
իր թիւին մէջ (Բ. էջ, նամակամի):

Թերթին ուղղուած եւ մեղի ծանօթ այդ
ճիշ նամականին ամէնէն կարեւորը կը
նկատէնք հաւաքական այն նամակը զոր
սորութիւն են Փառանացի, զուցեցրացի,
հայ պատմաբաններ եւ մտաւորականներ
եւ զոր կը հարապակենք ստորեւ:

Lettre collective à Bernard Lewis pour publication dans la page 2 du journal Le Monde

Monsieur,
Nous avons été consternés de découvrir,
au milieu de l'entretien érudit et pertinent
sur le fondamentalisme islamique
que vous avez accordé au Monde du 16
novembre, des jugements d'une teneur
bien différente au sujet du génocide armé-
nien de 1915.

Qualifier ces massacres de génocide,
c'est-à-dire de politique délibérée de de-
struction d'une population, c'est, dites-
vous, la «version arménienne de l'his-
toire».

Vous ne pouvez ignorer que, dès le 28
mai 1915, les gouvernements alliés, russe
mais aussi français et britannique ont fait
savoir publiquement à la Sublime Porte
qu'ils tiendraient pour personnellement
responsables tous les membres du gou-
vernement et leurs agents impliqués dans ce

«crime lèse-humanité»? que les diplomates allemands et autrichiens, alliés de la Turquie et présents sur les lieux, ainsi que les diplomates américains neutres, ont envoyé des dizaines de télégrammes dénonçant (*) la «campagne d'extermination» menée par le gouvernement Jeune-Turc pour «liquider définitivement» la question arménienne, en se servant, déjà, de la guerre comme prétexte?

Ceux-là même qui ne veulent tenir
compte des documents turcs ne peuvent
passer sous silence le procès mené en 1919
par le gouvernement libéral de Constan-
tinople qui a établi les responsabilités des
ministres, du parti au pouvoir et des
bandes d'assassins qu'ils avaient spécialement
recrutés dans les prisons. L'historien ne peut récuser les témoignages convergents des survivants, à qui on ne
saurait dénier le droit de dire leur souffrance. Les preuves abondent aussi bien
du massacre sur place d'une partie de la
population que des multiples formes de
tueries qui ont accompagné la déportation
des autres. Les victimes ont été livrées

Premiers signataires :
Gérard Chaliand, André Chouraqui,
Jacques Ellul, Jean-Claude Favez, Jean-
Pierre Faye, Alain Finkielkraut, Elisabeth de Fontenay, Michel Kaplan, Claude Lefort, David Littman, Jean-Pierre Mahé, Albert Memmi, Juliette Mince, Claire Mouradian, Claude Mufatian, Georges Nataf, Yves Ternon, Paul Thibaud, Pierre Vidal-Naquet, Alfred Werner, Bat Ye'or...

(*) Publié en 1986 chez Fayard sous le titre Archives du génocide des Arméniens.

ՔԻՒՐՏ ՑԵՂԱՊԵՏՆԵՐ

ԹՈՒՐԳ ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ

ԿԸ ՊՆԴԵ ՈՐ

71 ՀԱՅ ԿԱՅ ՓՖՔ-Ի ՄԵԶ

Նոյեմբեր 25-ին, թուրքիոյ հեռատեսիլի Ա. կայանէն հաղորդուած է հարապարակա-
յին այն ասուլիսը, որու գլխաւոր հիւր-
երն էին հարաւած արեւելան նահանդ-
ներու քիւրտ ցեղազետները: Ասոնց պե-
տութեան հաւատարիմ եւ կողմնակից ցե-
ղազետներ են որոնք կը կրինեն թէ
Քիւրտ են, բայց ոչ մէկ գանդատ ունին
Պետութեան է թէ բարձր յայտնաթիւն քայլ տարի կարեւ ասուլիսը: Եւ որովհետեւ ապ-
րուած մը պէտք է ճարէք, ակած է գր-
բել եւ այդ «մէկ տարին» տեւած է 43
տարի: Գրագէտի իր համբաւը կը պարտի
իր մէկ գերքին: Օռանժ Մեքանիք որ
Փիլմի վերածուած է Մթանէկ Քիւրտի կողմէ եւ մեծ յաջողութիւն գտած: Հեղինակ է և ամելի քան 50 գէպէրու, կենսագր-
ութիւններու, փորձերու: Ինքնամիպ, երբեմն գրգոռ, միշտ խանգարող, Պրօլա իր գործին մէջ փորձած է ընդ-
դրկել աշխարհի պատմութիւնը: Օռանժ Մեքանիք, մանաւանդ որպէս Փիլմ, բա-
ցասկան եւ վնասակար գեր ունեցած է եւ ինք ու Քիւրտի մէկ փորձուած են որու ցըն-
ցումին տակ մասցած է ամրող կեանքը: Մահն է իր առաջին կնող, բանարուած ի կողմէ: Այս վերջինը, սա-
կայն, նամակ մը կցած է ուր որոշ գի-
տողութիւններ կը կայանար միայն ներկայացուած բանաձևին տակը ստորա-
գեկու մէջ, ինչ որ կատարուած է Կարէն Բարուրեանի կողմէ: Այս վերջինը, սա-
կայն, նամակ մը կցած է ուր որոշ գի-
տողութիւններ կը կայանար միայն ներ-
կայացուած բանաձևին շուրջ կայացած է ուր որոշ գի-
տողութիւններ կը մատանչեան ներկայացուած բանաձևին ու գիւտագիտական ներ-
կայացուած բանաձևին ու հազորգելով Արցախի գրական պատմախանական ու գիւտագիտական ներ-
կայացուած բանաձևին ու հազորգելով Արցախի գրական պատմախանական ու գիւտագիտական ներ-
կայացուած բանաձևին ու հազորգելով Արցախի գրական պատմախանական ու գիւտագիտական ներ-

à toutes les morts sauf celle, que vous
citez, par le froid puisque la déportation
a eu lieu à la saison chaude. Loin d'être
limitée géographiquement, l'éradication
de la présence arménienne s'est étendue
à l'ouest jusqu'à Bursa, au sud jusqu'à
Alep, à 800 km. du front russe. Elle a été
conduite par un gouvernement contre
une partie de ses sujets, un groupe défini
religieusement et ethniquement, et dé-
truit comme tel. Ces actes caractérisent un
génocide. Et c'est précisément parce
qu'il est dangereux d'abuser du terme
qu'il est important de reconnaître le gé-
nocide quand il ne fait pas de doute. C'est
d'ailleurs l'entreprise de destruction
des Arméniens de l'Empire Ottoman qui a
servi de référence aux juristes des années
30 alarmés par la montée du nazisme,

comme le polonais Lemkin, pour fixer le
concept de génocide. Toute tentative de
comparaison entre cette extermination
planifiée et la guerre civile libanaise, où
tout Etat avait disparu est dénuée de fon-
dement.

Nier les faits, effacer le crime, c'est à
quoi s'emploient les gouvernements turcs depuis
Mustafa Kemal. Qu'un savant de
votre réputation accrédite cette thèse offi-
cielle, qui réitère elle-même le men-
sage des criminels d'hier, rien ne le justifie.
Vous ne mesurez pas l'émotion que
vous soulevez. Autant il est légitime de
soutenir la laïcité contre l'inté-
grisme, autant il importe de ne
pas dissimuler des responsabilités connues
de tous. Votre souhait de voir la Turquie faire
bientôt partie de l'Europe ne saurait
en aucun cas autoriser la trahison de la
vérité et l'offense aux victimes. Au
contraire.

(*) Publié en 1986 chez Fayard sous le
titre Archives du génocide des Arméniens.

Premiers signataires :

Gérard Chaliand, André Chouraqui,
Jacques Ellul, Jean-Claude Favez, Jean-
Pierre Faye, Alain Finkielkraut, Elisabeth de Fontenay, Michel Kaplan, Claude Lefort, David Littman, Jean-Pierre Mahé, Albert Memmi, Juliette Mince, Claire Mouradian, Claude Mufatian, Georges Nataf, Yves Ternon, Paul Thibaud, Pierre Vidal-Naquet, Alfred Werner, Bat Ye'or...

ԹԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՒԿ

Անթոնի Պլումբ, ժամանակակից մե-
ծագոյն գրագէտներէն մէկը, մեռաւ 76
տարեկանին, խլերէ: Բրիտանացի այս
կայակի անձը գրագէտ դարձած էր գիւ-
տուով, երբ 50-ական թուականներուն,
թշչական ախտածանաշման մը հետեւան-
քով բառած էր իրեն թէ ուղեղի ուղեցք
մը ունի: Այն ատեն Պոռնէ էր եւ այդ
— ենթագրեալ — ուղեցքին պատճառաւ
պաշտօնը կորացուցած է եւ կոնտու վե-
րագրած առաջնական պէտք յայտնած էն
թէ ուղեցքը թոյլ չի տար որեւէ վիրա-
բուժական գործողութիւններ եւ միայն մէկ
տարի ունի ապրելիքիք: Եւ որովհետեւ ապ-
րուած մը պէտք է ճարէք, ակած է գր-
բել եւ այդ «մէկ տարին» տեւած է 43
տարի: Գրագէտի իր համբաւը կը պարտի
իր մէկ գերքին: Օռանժ Մեքանիք որ
Փիլմի վերածուած է Մթանէկ Քիւրտի կողմէ եւ ամեծ յաջողութիւն գտած: Հեղինակ է և ամելի քան 50 գէպէրու, կենսագր-
ութիւններու, փորձերու: Ինքնամիպ, երբեմն գրգոռ, միշտ խանգարող, Պրօլա իր գործին մէջ փորձած է ընդ-
դրկել աշխարհի պատմութիւնը: Օռանժ Մեքանիք, մանաւանդ որպէս Փիլմ, բա-
ցասկան եւ վնասակար գեր ունեցած է եւ ինք ու Քիւրտի մէկ փորձուած են որու ցըն-
ցումին տակ մասցած է ամրող կեանքը: Մահն է իր առաջին կնող, բանարուած ի կողմէ: Այս վերջինը, սա-
կայն, նամակ մը կցած է ուր որոշ գի-
տողութիւններ կը մատանչեան ներկայացուած բանաձևին ու գիւտագիտական ներ-
կայացուած բանաձևին ու հազորգելով Արցախի գրական պատմախանական ու գիւտագիտական ներ-

թականը այս օրաթերթին մէջ (Նոյեմ-
բեր 25) Բարիս թումանով գիւտուկ վեր-
լուծումը կը կատարէ ուղաւեցական յարաբերութեանց վերջին ուղերու վատ-
թարացման, իրերու հետեւանք այն միջա-
դէպին որ պատահած էր Նոյեմբեր 20-ին,
Ղազախ և Իջևան ճամբուն վրայ: Թեր-
թին Մուկուայի լաւատեղեակ այս թրդ-
թիւնից վերեւ կուտայ որ՝ «միայն խե-
լազարութեան նոպայ մը կրիար միել Հա-
յերը որ կրակեն ուղարկեած էր Նոյեմբեր 20-ին,
Ղազախ և Իջևան ճամբուն վրայ: Վեր-
թիւնից վերաբեր կուտայ որ՝ «միայն խե-
լազարութեան նոպայ մը կրիար միել Հա-
յերը որ կրակեն ուղարկեած էր Նոյեմբեր 20-ին,
Ղազախ և Ի

(Դար. Ա. էջեա)

ումայ) իբրև բնական հետեւանք, Նոյեմբեր 25-ին, իր հրաժարականը սուսաւ Ժերար Հուլիէ, Փրանսական խումբին զաիչը:

ՄՈՍԿՈՒՍԻ մէջ օտարականներու ինքնութեան թուղթերու քննութիւնը մէծ համեմատութիւններու հասած է: Ասիդ կանութիւնը կը բարձրապատկէ քննութիւնները, գլխաւորաբար կովկասցիներու եւ Զինացիներու նկատմամբ:

ԳԱՀԻՐԻ մէջ ոճրափորձ մը գործուեցաւ նախարարապետ՝ Աթէֆ Սեմբիի դէմ, թակարդ կառքի մը միջոցաւ, մասր բնակարանի մօս: Նախարարապետը ողջ առողջ է, բայց, պայթումէն մէկ մեռեալ կայ եւ 9 լիբաւոր: Ճիշտար (իսլամապաշտ Զինաւութարժում) տէր եղաւ ասրաքին:

ՔԲՔ-Ն (Քիւրտիստանի աշխատավորական կուսակցութիւնը) արգիլուեցաւ Գերմանիոյ մէջ:

ՎՐԱՍՏԱՆԻ Խորհրդարանը իր հաւասնութեանը տուած է որ 2 ամիսով Շվարնածէ երկարածէ արտակարգ վիճակը, բայց, մերժած է որ իր գործունեութիւնը դպրույնէ գեռ երկու ամիս:

LOTTO
ՎԻՃԱԿԱՆԱԿ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի «Նայիրի» մասնաճիւղին վիճակահանութեան խաղը «Lotto» տեղայն Եկեղեցոյ կից սրահին մէջ, Կիրակի Դեկտեմբեր 5-ին, ժամը 3-ին:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

ՀԱՅՐԵՆԻ ՀԻՆՔ ԲԱՆԱՍՏԵԴՆԵՐՈՒ ՀԵՏ
ՅԱԿՈԲ ՄՈՎԱՍԻ (Մշակոյթի Բախարար)
ՑՈՎՀ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՀԵՆՐԻԿ ԼԻՈՅԵԱՆ
ՀՐԱԶ ԹԱՄՐԱԶԵԱՆ
ԱՐՄԵՆ ՇԵԿՈՅԵԱՆ

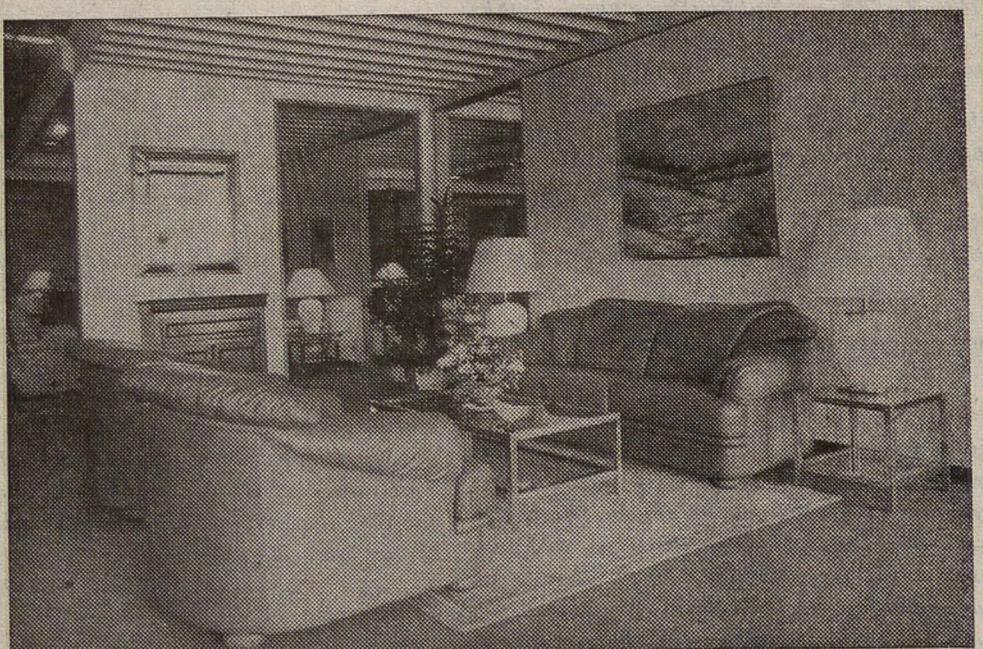
Իրենց գործերէն կ'արտասանեն հայկական դպրոցներու աշակերտներ Երկուշաբի, Նոյեմբեր 29, ժամը 20-ին
ԵԱՆՑ Ակումբին մէջ
5, avenue Reille, Paris 14^e

/ Մուտքը ազատ է /

Հանդիպումն ետք բանաստեղծներուն հետ ազատ գրոյց՝ ճաշի մը ընթացքին ճաշի մասնակցութիւն՝ 150 ֆրանք:

**Meubles
Ghazarian**

Z.I. Vitrolles à 20 km de Marseille tél. : 42. 89. 27. 47

“Բացառիկ զեղչ «Յառաջ» ի բաժանողներուն”

ԴՊՐՈՑԱՍԻՐ ՏԻԿՆԱՆՑ
ԵՐԿՍԵՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
1, Bd du Nord, Le Raincy
Tél. : 43. 81. 01. 72

ՀԵՌԱԳԻՐ

Ես կազմակերպան եմ ... Stop...
Այս տարի Փարիզ պիտի գամ Հայոստանին ... Stop...
Թéâtre Hébertot պիտի հասնիմ Դեկտեմբեր 26-ին:
Լուրջ հաղորդեցէք բոլոր մանուկներուն ... Stop...

ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ

TELEVISION

PLANETE (Cablé)

MERCREDI 1er DECEMBRE 16H15

Le génocide renié

Այս խորագրով յայտագիր մը կը հեռասփոռի Չորեքշաբթի, Դեկտեմբեր 1, ժամը 16.15-ին, «Փալանէթ» կայանէն: Այս առիթով, «Նուվէ Օպակըլարէոն»ի նոյեմբեր 25 - Դեկտեմբեր 1, թիւնին հեռատեսիլի յաւելուածին մէջ «Սարսափին յիշողութիւնը» վերնագրով էջ մը ստորագրած է Մարի - Նուէ - Հէրլի: Շեշտելով լուսավոր որ պատած է 1915-ի Հայերու ցեղասպանութիւնը ու անոր 1.400.000 գուերը, կը լիէ Հիթլէրի առեկ գտած նեցուկը երր կը լիսէր «Ո՞վ այսօր տակաւին կը լիէ Հայերը»:

Ապա կը տրուին հայկական անցեալէն կամ ժամանակակից կեանքէն դրուածներ: Վենետիկի Ս. Ղադար կղզին, խժուժութեան պատումներ, Կիլիկիոյ թագաւորութեան կործանում, 1915, վկայութիւններ եւ թուրքիոյ Պաշտպանութեան նախկին նախարարին արտայատութիւնը թէ «Դարուն մեծագոյն սուսն է Հայերու ցեղասպանութիւնը»:

Գրութիւնը կ'աւարտի ցեղասպանութեան երեանի յուշարձանին յիշատակութեամբ, ուր անմար բոցը կը յաւերժացնէ 1915-ի գուերը, մինչ ժողովուրդ մը կը սպասէ արդարութեան յաղթանակին:

FONDS ARMENIEN DE FRANCE

URGENT ARMENIE HIVER 1993 / 94

LISTE DES DONATEURS AU 24 / 11
DONS DE MILLE FRANCS ET PLUS

— 50.000 Francs

Association S.O.S.-Arménie Marseille.

— 40.000 Francs

Association Culturelle des Arméniens d'Avignon.

— 32.000 Francs

Association Oxygène de Marseille

— 25.000 Francs

Fondation Aram Khatchadourian Marseille.

— 20.000 Francs

U.G.A.B. Marseille.

— 10.000 Francs

Association Cultuelle église arménienne

Marseille, Cathédrale Arménienne Apostolique de Marseille, C.B.A.F. Opération

Arménie Marseille, M. Mardik Chamahian,

Ephorie chapelle arménienne Marseille Beaumont, Ephorie chapelle arménienne St Georges Marseille, Meubles

Pierre Ghazarian, I.M.R.A. Marseille, Maison arménienne Jeunesse et Culture

Marseille, M. et Madame Moumdjian, Association Daron Dourouperan, Union

des compatriotes arméniens Van-Vasbouagan, U.C.C.A.I. Marseille.

— 5.000 Francs

Association culturelle des Arméniens de Bouc Bel Air, Association des guides

de Marseille Haï Arinouch, M. David Bandikian, M. et Mme Stéphan Minassian,

Mme Maryse Heratchian, M. et Mme B. Krikorian, M. Claude Minassian.

M. et Mme Jacques Panossian.

— 4.000 Francs

Ephorie chapelle arménienne Campagne F. Marseille.

— 3.800 Francs

Cathédrale arménienne apostolique de

Marseille.

— 3.000 Francs

M. et Mme V. Boghossian, S. A. Papaz-

ian, Sourp Khatch Tebrevank Marseille.

— 2.500 Francs

U.C.F.A.F. Marseille.

— 2.000 Francs

Cabinet Besoian et Associés, M. Ara Dandigian, M. G. Eiaudi, M. et Mme K. Hovsepian, M. et Mme Paul Kaftandjian, Anonyme, M. et Mme Zareh Pehlivanian, M. Claude Sarian, Tricots Mellian Bonneveine, Vitaneuf.

— 1.500 Francs

Créations Arthur d'Oz, Family 12, Christian Hacir Yilmaz, M. et Mme Jean Kaftandjian, M. Joseph Kaftandjian, M. et Mme Raffi Nazarian, M. et Mme Bernard Sayrim.

— 1.200 Francs

M. et Mme Michel Haïrbedian.

— 1.000 Francs

Mme Santana Aguilar, Mme Catina Altiparmakian, M. Claude Atamian, M. et Mme Jean Babayan, Mme Marie Babayan, M. et Mme Meguerditch Babouchian, Mme Suzanne Bazile, Bijouterie Grégoire, M. et Mme Paul Boussounian, Mme Lucie Boyadjian, M. et Mme David et Hasmik Chakarian, M. Aram Cheghigian, M. et Mme Garabed Chevodian, Melle Joëlle Chirianian, M. et Mme Jean Cioulachtjian, M. et Mme Jean-Jacques Damlaian, Melle M. Hélène Doroumian, M. et Mme Léon Eker, Ets Elvianian, M. Bernard Gaffoglio, M. et Mme Ferdinand Gracian, M. et Mme Bruno Grewis, M. et Mme Hapet Haroutounian, M. Georges Kachian, Melle Céline Kaftandjian, M. et Mme Vincent Kaftandjian, M. et Mme Georges Kévorkian, M. et Mme Georges Kévorkian (second chèque), M. Jacques Khanzadian, M. Zareh Kutalian, M. et Melle Manguijan, M. Philippe Manzon, M. Avédis Matikian, M. et Mme A. Meguerditchian, Stéphan Minakian, Melle Jacqueline Minassian, M. et Mme Jean Minassian, Mme Takouhi Mouradian, M. Samuel Nergararian, M. et Mme Antranik Paroutian, M. Jean Piloyan, Provence Parfums S.A., M. et Mme Garabed Sarian, M. Jean Sarkessian, M. et Mme Kourkine Stepanian, M. et Mme Jean Der-Bogossian, Mme Krikor Tévanian, M. et Mme Albert Trossian, M. et Mme B. Touriguian, M. Jacques Varjabetian, M. Charles Zakarian.

(A suivre)

«LES AMIS DE LA FONDATION MARIE NUBAR»

DINER ANNUEL

Au profit des étudiants boursiers
de la Maison d'Arménie

Invitée d'honneur : Madame Rosy VARTE

le Vendredi 10 Décembre à 20 heures au Y A N'S CLUB
5, avenue Reille, Paris 14^e

Tirage de la tombola au cours du diners.

Pour réserver téléphoner au : 45 - 27 - 74 - 01.

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՑ ԿԱԶՄ ՍԵՐԻԱՆ - ԼԻՎՐԻ ԿԱՐԿԱՆԻ

— Տիրուհի Միսաֆեան —

ՄԱՆԱՋԻՆԻԴԻՆ:

GRANDE SOIRÉE DANSANTE

LE SAMEDI 4 DECEMBRE A 20 HEURES 30

Animée par l'Orchestre « Spitalak »

Salle des Fêtes de Sevran

9, rue Gabriel Peri — Près de la Mairie

BUFFET ORIENTAL — AMBIANCE ARMENIENNE

**ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ
ՀՊԳԵՎԱՆԳԻՒՏ**

Մէն - Լուի Կրան - Փէնի Սուրբ Գէորգ
Եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդս, առ ի երախ-
տագիտութիւն մէկմէ յաւէտ բաժնուած
նախկին Առաջնորդ Հայրերու, Եկեղեցւոյ
շինութեան նիւթապէս եւ բարոյապէս ծա-
ռայող բոլոր թագավան անդամներու,
նուիրատուներու եւ որեւէ ձեռով Եկեղեց-
ւոյ պայծառութեան նպաստովներու եւ
համայն թագեցներու ննջեցեաներուն
համար հոգեհանդատեան Պաշտօն կը կա-
տարէ Կիրակի, Դեկտեմբեր 5-ին:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ հոգեւոր
ՀԱՅԱՆ Ա. ՔՀՆՅ. ՏԵՇԵՍՆ
Պատարագ ժամը՝ 10-ին:
Հոգեհանդիս ժամը՝ 11.30-ին:

(Եար. Ա. Եղիշ)

Կուգէ տալ Արեւուստքի որ մինչեւ 1994
Եկեղեցքեր, հիւեկալան բոլոր զէնքերը
անհետացած կ'ըլլան: Ներքին ճակատի
վրայ սակայն Ռուսաստան ձայնը կը
բարձրացնէ եւ շատ խիստ է ՀԱՊ-ի եր-
կիրներուն նկատմամբ: Ուշանիայէն
զատ, Ղաղախստանի հետ ալ մթնոլորտը
լարուած է, հակառակ անոր որ նազար-
բայց յեւ ջանք չի խնայեր լաւ յարաբերու-
թիւններ պահպանելու համար: Կողիքեւ
չեշտած է թէ Ռուսաստանի եւ Ռուսերու
շահերը պիտի պաշտպանէ՝ «շատ խիստ
ձեռով, ուր որ ըլլայ, որու դէմ որ ըլ-
լայ»: Եւ Ղաղախստան ալ կը պատա-
խանէ՝ «երբ խօսք կ'ըլլայ Ղաղախստանի
Ռուսերու պաշտպանութեան մասին,
Հիթէրը կը յիշեմ, ան ալ սկսու իր
պաշտպանութիւնը տալով Սիւտէթներու
Գերմաններուն...»:

ՊԱՅ. Եւ ԺԻՄՔԱՐ ՏԵՇԵՏէն, արտա-
յայտելով իրենց «տարբերութիւնը» յայտ-
նեցին շաբաթավերջին թէ Հարկ է անպայ-
ման համաձայնութեան գալ ԿԱԹ-ի շուրջ
եւ մանաւանդ՝ չկղզիցնել Ֆրանսան:
Պորտոյի մէջ ալ Պրիս Լալոնս (Ժեներա-
սիոն էքուուսի) եւ Փաթրիք Տէվէճեան
պաշտպանեցին նոյն տեսակէտը՝ ԿԱԹ-ի
համաձայնութեան մը անհրաժեշտու
թիւնը:

ԱՐԱՖԱՅ. որ պաշտօնական այցելութիւն
մը կը կատարէ Շուտէտ, յայտարարեց
թէ Իսրայէլ խափանարարական աշխա-
տանք կը տանի, ձախողենելու համար
խաղաղութեան բանակցութիւնները: Իս-
րայէլի կարծիքն այն է որ այս տագնապը
հետեւանք է իշխանութեան պայքարի
պաղեստինեան զեկավարութիւնները: Գաղայի մէջ, Յաթմաչ (Արաֆաթի կազ-
մակերպութիւնը) զինուորեալ մը սպան-
ուած իսրայէլեան ուժերու կողմէ:

ԷՄ. - ՖՐԱՆՍԻ բայց 7-ուկէս միլիառ
Քրանքի քը հասնի 1993-ին: Փոխադրու-
թեանց նախարարը վասահեցոց որ կա-
ռավարութիւնը ամէն ինչ պիտի ընէ, որ-
պէսով իու մի մի մասնէ Պրի-
թէ էնուէզի եւ Լուիթանայի կողքին:

ՈՈՒՍԱՍԱՆԻ մէջ, տասը ամսուան
ընթացքին 300 հոգի մեռած է տիֆքէռիկ: Համաձարակը աւել կը գործէ յայտարա-
րած է կառավարութեան Առողջապահու-
թեան հարցերու Կոմիտէս պատասխանա-
տուն: Ցունուարէն Հոկտեմբեր 10 հա-
զար հոգի վարակուած էր:

ՎՐԱՍՍԱՆԻ մէջ հացագործի խանութ-
ները թայանի կը տրուին անդադար եւ
իշխանութիւնները որոշեցին բաժնիչակեր
հաստատել եւ հացագործերն ալ պաշտ-
պանել: Թիֆքի մէջ, հացին գինը տասն
անգամ յաւելում կրած է եւ ամրող զի-
շերը հիրթի պէտք է կիսալ քանի մը կրամ
ձեռք ձգելու համար:

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաճենութեամբ
ՖՐԱՆՍԱՆՑ ԿԱՊՈՅՑ ԽԱՉԻ ՍԵՒՐԱՆ - ԼԻՎՐԻ ԿԱՐԿԱՆԻ
— Տիրուի Միսաֆեան —
ՄԱՄՆԱՅԻԼԻԴԻՆ

**GRANDE
SOIRÉE
DANSANTE**
LE SAMEDI 4 DECEMBRE A 20 HEURES 30

Animée par l'Orchestre « Spatak »

Salle des Fêtes de Sevran
8, rue Gabriel Perl — Près de la Mairie

BUFFET ORIENTAL — AMBIANCE ARMENIENNE

ՍԵՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ Ս. ԹԱՂԻՄՈՒ

ԵՊԻՍԿՈՊՈՂԱՍԱԿԱՆ
ՀԱՆԴԻՍԱԴՈՐ ՊԱՏՄԱԳՐ
Ս. ԹԱՂԻՄՈՒ ԵՐ ԲԱՐԹՈՂԻՄԻՑՈՒ
ԱԽԱՔԵԼՈՅ ՏՕՆԻՆ
Ինչպէս նաեւ Եկեղեցւոյ անուան տօնա-
կաստութեան ուլսակ օրուան առթիւ,
Կիրակի, Դեկտեմբեր 5

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՏՄՐԾՆ ԵՊԻՍԿՈ
Ճիմէծեան

Կարողիկական Պատուի Փոխանորդ
Առընթերակայութեամբ՝ Մակար ՔՀՆՅ.
Նամարեանի և Եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւ՝
ՎԱՐԴԱՎԱՐ ՔՀՆՅ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ

Երգեցողութիւն՝ Սահակ և Մեսրոպ երգ-
չախումբի զեկավարութեամբ՝ Խաչիկ
Երլմագեանի:

Այս առթիւ տեղի պիտի ունենայ մաս-
նաւոր հոգեհանդիս եւ մատազօնութեա-
մին:

ՀԵՌԱԳԻՐ

Ես Կաղանդ Պատան եմ ... Stop...
Այս տարի Փարիզ պիտի գամ Հայաստա-
նէն ... Stop...
Թéâtre Hébertot պիտի հասնիմ Դեկ-
տեմբեր 26-ին:
Լուրը հաղորդեցէք բոլոր մանուկներուն
... Stop...
ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ

ՀԵՌԱՍԵՍԻԼ

PLAÑETE

LE GENOCIDE RENIE

Այս յայտագիրը միայն Զորեքարթի,
Եկեղեցքեր 1-ին չի սփռուիր, այլեւ ամ-
բողջ շաբթուան երկայնքին, տարբեր ժա-
մերու ... Երեքշաբթի (Նոյեմբեր 30) ժամը
13.50, Զորեքարթի՝ 16.15, Հինգշաբթի՝
17.55, Ուրբաթ՝ 19.45, Շաբաթ՝ 21.30,
Կիրակի՝ 0:

LOTTO

ՎԻՃԱԿԱՆԱԾ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի «Նայիրի» մաս-
նահիղին վիճակահանութեան խաղը
«Loto» տեղույն Եկեղեցւոյ կից սրահին
մէջ, Կիրակի Դեկտեմբեր 5-ին, ժամը՝
3-ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցաէր Տիկնանց Վարժարանի խր-
նամակալութիւնը իր շնորհակալութիւն-
ները կը յայտնէ ՊՊ. Արսէն Տէրքէւս-
եանի, Վաղինակ Միսքանեանի (Լիսն),
Կարպիս եւ Տիգրան Զրբաշեանի, գանա-
զան եւ յաճախակի առիթներով հաս-
տատութեանս հանդէպ իրենց ցոյց տուած
օժանդակութեան համար:

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH».

83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Partnaire : No 55938

SIRET : 51027317 A.R.C. Paris

Ս. ՑԱԿՈՐ — ԼԻՈՆ

ՇԱԲԱՄԾ, ԴԵԿԵMBER 4, տօն է Թա-
գական բարողիմէոս Առաքեալներուն
եւ առաջին լուսաւորչացի մերոց:

Այս առթիւ Երանի Ս. Ցակոր Մայր Ե-
կեղեցւոյ մէջ առաւտեան ժամը՝ 10-ին
պատարագադարձ կը մատուցուի:

Օրուան պատարագը կը մատուցանէ՝
ԻՍԱՀԱԿ ՔՀՆՅ. ՀերիՄԵՆ

- Կ. Ա. Ա. -

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆԻ ԲԱԺԱԿԻ ՊԱՀԸ

Կիրակի, Դեկտեմբեր 12, ժամը 12.30-ին

Y A N'S C L U B
5, avenue Reille, Paris 14^e

Ճաշագին՝ 170 ֆր.:

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը
խնդրուի կանխաւ պահանգել առէնչն
ու Հինգշաբթի, Դեկտ. 9, մինչեւ
կէսոր, հեռածայնելով հետեւեալ թի-
ւին:

34 - 12 - 71 - 53

ՀԱՅ ԱՅՆԹԱՊՑԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«Պատմութիւն Անմէպի Հայոց» պատ-
մագիքին Գ. Հատորի պատրաստութեան
աշխատանքը սկսած է ու կը շարունակուի
արագ թափով: Գ. Հատորը պիտի ընդգրկէ
1953 - 1993 ժամանակահատուածը ու պի-
տի բովանդակէ կենսագրութիւններ երե-
ւելի Այնթապցիներու՝ Եկեղեցական,
Կրթական, գրական, քաղաքական, զին-
ուորական, արուեստներու եւ այլ մարզե-
րու մէջ:

Կը խնդրենք մէր համաքաղաքացինե-
րէն, որ հաճին իրենց կենսագրութիւննե-
րը փութացնել մէզի՝ լեցնելով իրենց ու-
ղարկուած հարցաթերթիկները, իրենց
լուսակարներով միասին, մինչեւ Դեկ-
տեմբեր 31, Գ. Հատորի գլխաւոր խմբա-
գիր՝ Պր. Երուանդ Պապայեանի կամ, Լի-
քանանի, Սուրբի եւ Յորդանանի պարա-
գային, խմբագրական օժանդակ յանձնա-
խումբի անդամ՝ Պր. Արմէն Յարութիւն-
նանի, իսկ Երուանդի պարագային՝ Պր.
Գէորգ Պարլընների հասցէին: Մեր այն
համաքաղաքացիները, որոնց հասցէները
կարելի չեղաւ ձեռք ձգել, թող բարեհա-
ճին կապ պահել Պր. Պապայեանի, Պր.
Յարութիւնների կամ՝ Պր. Պապընների
համար:

ՀԱՅ ԱՅՆԹԱՊՑԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԱՍԵՆԱՊԵՏ
ԺԱԴ ՊՊԱՃԵԱՆ

Թղթակցութեան հասցէներ՝

Mr. Yervant BABAYAN
136 S. Everett St., 202
Glendale, CA 912051190, U.S.A.
Tél (818) 545-7221, Fax (818) 680-